

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ
ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLER
DESTEK EĞİTİM PROGRAMI**

ANKARA, 2008

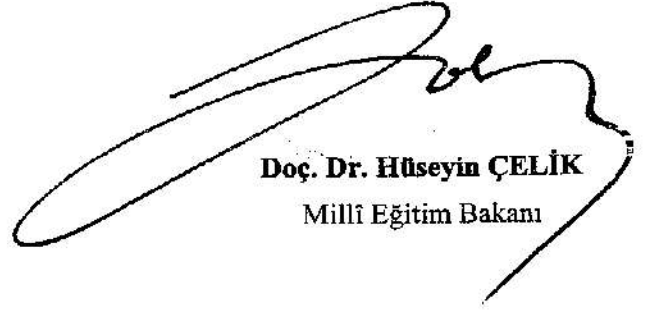
T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SAYI: 286	TARİH: 26.12.2008	KONU: Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı
ÖNCEKİ KARARIN		
SAYI: 33	TARİH: 26.02.1991	
54	03.04.1991	
273	09.06.1995	

Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 18.12.2008 tarih ve 5102 sayılı teklif yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen **Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı**'nın 01.01.2009 tarihinden itibaren uygulanmak üzere ekli örneğine göre kabulü,

Kurulumuzun 26.02.1991 tarih ve 33 sayılı, 03.04.1991 tarih ve 54 sayılı, 09.06.1995 tarih ve 273 sayılı Kararlarıyla kabul edilerek uygulanmakta olan "Zekâ Özürlü Çocuklar İçin Öz Bakım ve Günlük Hayata Uyum Kursu Programları"nın 2009 Yılı sonunda uygulamadan kaldırılması

kararlaştırıldı.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK
Millî Eğitim Bakanı

Merdan TUFAN
Kurul Başkan V.

Nazım İrfan TANRIKULU
ÜYE

Dr. Veli KILIÇ
ÜYE

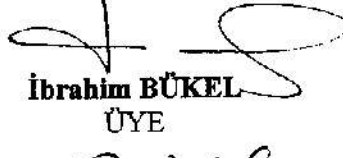

Ömer ÖZCAN
ÜYE

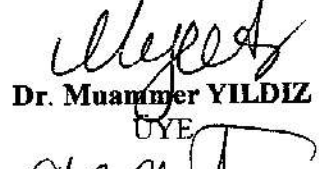

Füsün KÖKSAL
ÜYE

Ahmet SÖNMEZ
ÜYE

Ahmet Ergun BEDÜK
ÜYE

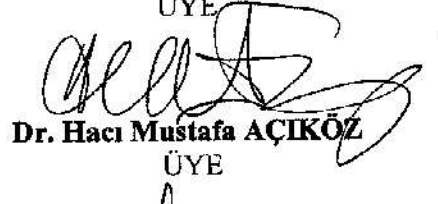

Zübeyir YILMAZ
ÜYE

İbrahim BÜKEL
ÜYE

Dr. Muammer YILDIZ
ÜYE

Halil AŞICI
ÜYE

Dr. Vahap ÖZPOLAT
ÜYE

Dr. Hacı Mustafa AÇIKÖZ
ÜYE

Aslı Gıbidir.

**ZİHİNSEL ENGELLİLER DESTEK EĞİTİM PROGRAMI
HAZIRLAMA ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU ÜYELERİ**

ADI VE SOYADI	UNVANI	KURUMU
Fatih PAÇA	Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Rehberlik ve Araştırma Merkezi ERZURUM
Fatih KILIÇ	Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Ahmet Kutsi Tecer İ.Ö.O ve İş Ok. SIVAS
Sultan ÖRENOĞLU TORAMAN	Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Kalecik Rehberlik ve Araştırma Merkezi ANKARA
Derya SAĞLAM	Görme Engelliler Öğretmeni	Rehberlik ve Araştırma Merkezi AĞRI
Özlem KARSLI	Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Başkent Millî Piyango İş Okulu ANKARA
Mahmut ÇİTİL	Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Başkent Millî Piyango İş Okulu ANKARA
Esra TANRIÖVER	Rehber Öğretmen	Selçuklu Rehberlik ve Araştırma Merkezi KONYA
Ferhat ÜLKER	Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Rehberlik ve Araştırma Merkezi KIRŞEHİR
Hanifi SANIR	Zihinsel Engelliler Öğretmeni	Ekrem Çetin İ.Ö.O ve İş Okulu KİLİS
Yurdağül GÜNEŞ	Eğitim Uzmanı	Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı
Zafer Kemal ABACI	Uzman Psikolog	SHÇEK Genel Müdürlüğü
Nadir GÜLTEKİN	Özel Eğitim Öğretmeni	SHÇEK Genel Müdürlüğü
Alev DUMANOĞLU	Uzman Psikolog	Özel, Özel Eğitim Kurumları Derneği

PROGRAM GELİŞTİRME

Mustafa Galip DUZCU	Program Geliştirme Uzmanı	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Hasan UTANÇ	Program Geliştirme Uzmanı	Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
Serap YALÇIN GÜLER	Program Geliştirme Uzmanı	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Veysel ÖZTÜRK	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Kızılcahamam Rehberlik ve Araştırma Merkezi ANKARA
İman DEMİRCİ	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Süha Alemdaroğlu Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi ANKARA
Zafer ÜNAL	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
Şeker ÇELİKER	Ölçme ve Değerlendirme Uz.	Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

DİL VE ANLATIM

Melek KARADAĞ	Türk Dili ve Edebiyatı Öğr.	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
---------------	-----------------------------	------------------------------------

KATKI SAĞLAYANLAR

ADI VE SOYADI	UNVANI	KURUMU
Prof. Dr. Süleyman ERİPEK	Öğretim Üyesi	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Elif TEKİN İFTAR	Öğretim Üyesi	Anadolu Üniversitesi
Yar.Doç.Dr.Sezgin VURAN	Öğretim Üyesi	Anadolu Üniversitesi
Öğrt. Gör. Bekir Fatih MERAL	Öğretim Görevlisi	Sakarya Üniversitesi
Öğrt. Gör. Fidan ÖZBEY	Öğretim Görevlisi	Sakarya Üniversitesi
Öğrt. Gör. Ufuk TİMUÇİN	Öğretim Görevlisi	Gazi Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

<u>BÖLÜM ADI</u>	<u>SAYFA NO</u>
GİRİŞ.....	3
ÖZÜR GRUBUNUN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	4
PROGRAMIN DÜZEYİ.....	5
PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI	5
PROGRAM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR.....	5
PROGRAMIN YAPISI	8
ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ.....	8
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	23
AİLE EĞİTİMİNİN PLANLANMASI VE AİLE İLE İŞ BİRLİĞİ	33
PROGRAMDA YER ALAN MODÜLLER	
Bilişsel Becerilere Hazırlık	35
Öz Bakım Becerileri	43
Günlük Yaşam Becerileri	55
Toplumsal Uyum Becerileri	68
Dil, Konuşma ve Alternatif İletişim Becerileri	79
Psikomotor Becerileri	90
Sosyal Hayat	100
Türkçe	109
Matematik	118
KAYNAKÇA.....	132

GİRİŞ

Eğitim, önceden belirlenmiş amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinliklerdir. Ayrıca eğitim, bireylerin toplumun normlarını, standartlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Bireyin yaşadığı toplum içinde değeri olan yetenek ve diğer davranış biçimleri geliştirdiği süreçlerin tamamı eğitim aracılığıyla edinilir. Tüm bireyler gibi zihinsel yetersizliği olan bireylerin de aynı aşamalardan geçmeleri söz konusudur. Ancak zihinsel yetersizliği olan bireylerin tüm bu aşamalarda yaşıtlarından daha farklı süreçlerden geçtiği bilinmektedir.

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim özel eğitimidir.

Özel eğitim gerektiren birey, çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açasından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireydir.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Destek Eğitim Programı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde destek eğitime devam eden zihinsel yetersizliği olan bireylerin, verilen özel eğitim hizmetlerinden etkili ve en üst düzeyde yararlanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Program, ülkemizde zihinsel yetersizliği (ağır, orta, hafif düzeyde) olan bireylerin gelişim alanlarına ait özellikler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin destek eğitim programının hazırlanmasında 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 3. maddesi ile 24/07/2008 tarihli ve 5793 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 25. maddesi dayanak teşkil etmektedir.

ÖZÜR GRUBUNUN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir.

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan birey,

Orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan birey,

Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dâhil olmak üzere yaşam boyu süren, yaşamın her alanında tutarlı ve yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey olarak tanımlanmaktadır.

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Özellikleri

Dikkat: Zihinsel yetersizliği olanlarda dikkat problemleri yaygın olarak görülmektedir. Bireylerin öğrenme problemlerinin önemli bir bölümü dikkat problemlerinden kaynaklanmaktadır. Genel olarak dikkatleri dağınık ve kısa sürelidir.

Bellek: Zihinsel yetersizliği olan bireylerin pek çoğu hatırlamada güçlük çeker. Görsel ve işitsel algıları zayıftır. Bellekle ilgili yaşadıkları en önemli problem öğrendikleri bilgileri kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarmada yaşamalarıdır. Genelleme yapmakta zorlanırlar, kazandıkları bilgileri ilişkilere göre gruplamada güçlük çekebilirler. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşlarıyla karşılaştırıldığında kendilerini düzenleme (tekrarlama, gruplandırma, ilişkilendirme) stratejilerini daha az sıklıkta kullandıkları görülmektedir.

Öğrenme: Akranları gibi öğrenebilir ve öğrenmeye devam ederler. Akranlarından temel farkları öğrenmenin hızındadır, öğrenme hızları daha yavaştır.

Dil Gelişimi: Zihinsel yetersizliği olan bireyler dil ve konuşmayı zihinsel yetersizliği olmayan bireylerin geçtiği basamaklardan geçerek edinirler. Ancak bu basamaklardan geçiş hızları daha yavaştır. Dil ve konuşma gelişimindeki sorunlar ile kendini düzenleme (tekrarlama, gruplandırma, ilişkilendirme) problemleri arasında yakın bir ilişki vardır. Çünkü birçok kendini düzenleme stratejisi dile dayalıdır.

Akademik Başarı: Başarısızlıkları daha çok okuma-yazmada, okuduğunu anlamada, temel aritmetik becerileri kazanmada ortaya çıkmaktadır. Soyut kavramları somut kavramlara göre daha zor öğrenirler.

Sosyal Gelişim: Zihinsel yetersizlik gösteren bireylerde çeşitli sosyal problemlere rastlanmaktadır. Sosyal ilişkilerinde kendilerini grupta kabul ettirecek becerileri azdır. Arkadaşlık etmede sıklıkla problem yaşarlar. Benlik kavramları genellikle zayıftır.

Psikomotor Gelişim: Genel olarak bu bireylerin fiziksel gelişimleri (boy-kilo) ise yaşlarının gelişimi ile tutarlılık gösterebilmektedir.

❖ Zihinsel yetersizliği olan bireyin, sahip olduğu yetersizliğin derecesi arttıkça yukarıda belirtilen alanlarda yaşadığı güçlüklerin derecesi de artmaktadır.

PROGRAMIN DÜZEYİ

Program, kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan zihinsel yetersizliği olan her yaştaki bireylerin özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Bu program ile bireylerin;

1. Bağımsız yaşam becerileri kazanmaları,
 2. Öz bakım ve günlük yaşam becerilerini kazanmaları,
 3. Psikomotor becerilerini geliştirmeleri,
 4. Dil ve konuşma becerilerini geliştirmeleri,
 5. Sözlü ve yazılı anlatım becerilerini geliştirmeleri,
 6. Sosyal ve toplumsal uyum becerilerini geliştirmeleri,
 7. Bilişsel hazırlık becerilerini geliştirmeleri,
- beklenmektedir.

PROGRAM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Modüllerde yer alan kazanımlar, zihinsel yetersizliği olan bireylerin (hafif, orta, ağır) özellikleri (dil, bilişsel, sosyal vb.) dikkate alınarak destek eğitim programının genel amaçlarına ulaşmayı sağlayacak nitelikte belirlenmiştir.
2. Birden fazla yetersizliği olan bireylerin sağlık kurulu raporunda belirtilmiş olan diğer yetersizlikleri de göz önünde bulundurularak uygun modül veya modüller önerilmelidir. Örneğin, bir bireyin zihinsel yetersizliği ile birlikte görme ve ortopedik yetersizliği bulunabilir. Modül seçiminde zihinsel yetersizliğinin yanı sıra tespit edilen görme ve

ortopedik yetersizliği olan bireyler için hazırlanmış olan modüller de önerilmeli ve bu modüller dikkate alınarak bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmalıdır.

3. Modüllerde yer alan kazanımların gerçekleşebilmesi için öğrenme ve öğretim sürecinde gerekli araç gereç ve donanımlar sağlanmalıdır.
4. Destek eğitim programının verimliliğini artırmak amacıyla modüllerde yer alan kazanımların yapılandırılmış ortamların yanı sıra gerçek ortamlarda da öğretilmesi yapılmalıdır.
5. Destek eğitimi veren kurum; rehberlik ve araştırma merkezi, varsa devam ettiği okul (eğitim uygulama okulu, özel eğitim ilköğretim okulu, hastane okulu, ilköğretim okulu vb.) ya da kurumlar (SHÇEK vb.) ile iş birliği yapmalıdır. Bireysel eğitim programı doğrultusunda yapılacak çalışmalar ve öneriler konusunda, varsa devam ettiği kurum /okul personeli (sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, özel eğitim öğretmeni, branş öğretmeni, kurum psikoloğu, çocuk gelişim öğretmeni, sosyal hizmet uzmanı vb.) ile görüş alışverişı yapılarak bireyin gelişimi ve takibi desteklenmelidir.
6. Destek eğitim merkezlerinde görev yapan meslek elemanları kendi görev alanlarındaki yetki ve sorumlulukları doğrultusunda hareket ederek ekip çalışmasına özen göstermelidir.
7. Destek eğitimi alan bireyin eğitim sürecinde edindiği kazanımların sosyal yaşama geçişinin ve yaşantı zenginliğinin sağlanması için çevresi ile iletişimde bulunacağı oyun, drama, tiyatro, gezi, spor, müzik, izcilik vb. etkinliklere eğitim öğretim sürecinde yer verilmelidir.
8. Programı uygulayan personel tarafından destek eğitim programı kapsamında uzman desteği alınabilir. Özel özel eğitim merkezleri gereken zamanlarda diyetisyen, tıp doktorlarından, dil konuşma terapistlerinden danışmanlık hizmeti alabilir.
9. Öğrenimleri sırasında hedeflere ulaşmaları ve başarı duygusunu yaşamaları zihinsel yetersizliği olan bireyler için önemlidir. Etkinlikler, eğitim araç ve gereçleri bireyin gelişimsel özelliğine ve ilgisine uygun olarak, kolaydan zora doğru hazırlanmalıdır. Etkinliklere başlarken bireyin dikkatini toplamaya yönelik giriş yapılmalıdır. Eğitim sırasında hangi konuların işleneceği bireye açıklanmalı, etkinlikler arasında kısa molalar verilecek şekilde plan yapılmalıdır. Bireylerin olumlu davranışları pekiştirilmeli, motivasyonları artırılmalı ve ilgilerini desteklemek amacıyla yaş ve düzeylerine uygun pekiştireçler verilmelidir. Etkinliklerin süresi bireyin özellikleri dikkate alınarak belirlenmeli ve bireylerin kendi hatalarını kendilerinin bulmasına olanak verilmelidir.
10. Otuz altı aydan küçük zihinsel yetersizliği olan çocuklar bu modüllerden bireysel eğitim ve aile eğitim programları doğrultusunda yararlanırlar. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitiminde 0–3 yaş döneminin en kritik dönem olması nedeniyle ve özel eğitimde “erkenlik ilkesi” doğrultusunda ailenin, eğitimin her aşamasına aktif olarak katılımının

sağlanması gerekir. Bu nedenle ailenin modüllerde yer alan kazanımların gerçekleştirme sürecine eş zamanlı olarak katılımı sağlanmalıdır. 36 aydan büyük zihinsel yetersizliği olan bireyler, bireysel eğitim ve grup eğitiminden yararlanabilirler.

11. “Bilişsel Becerilere Hazırlık” modülü ağır ve orta düzeyde zihinsel yetersizliği olup daha önce özel eğitim hizmeti almamış ve akademik becerileri içeren modüllerden herhangi birisini alamayacak durumda olan bireyleri ve 36–72 ay grubunda yer alan zihinsel yetersizliği olan çocukları kapsamaktadır. Diğer modüller zihinsel yetersizliği olan tüm bireyleri kapsamaktadır.
12. Modülde yer alan kazanımlar edinim, akıcılık, kalıcılık ve genelleme aşamaları dikkate alınarak çalışılmalıdır.
13. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanırken “kaynaştırma kararı” alınan ve destek eğitime devam eden zihinsel yetersizliği olan bireyler için kaynaştırma eğitimi süresi boyunca devam ettiği okulda uygulanan eğitim programı dikkate alınarak yeni kazanımlar eklenebilir.
14. Bireyselleştirilmiş eğitim programını hazırlayan kurulda yer alan öğretmen veya uygulayıcı kazanıma yönelik uygun ölçüt belirlemelidir.
15. Zorunlu öğrenim çağı dışındaki zihinsel yetersizliği olan bireyler, toplumsal uyum, iş ve meslek becerilerini kazanması amacı ile iş eğitim merkezlerine, mesleki rehabilitasyon merkezlerine veya halk eğitim merkezleri bünyesinde açılacak kurslara da yönlendirilebilir.

PROGRAMIN YAPISI

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Destek Eğitim Programı, bireylerin programın genel amaçlarına ulaşmalarını sağlayacak çeşitli modüller ve bu modüllere yönelik kazanımlardan oluşmaktadır. Her bir modülde bireylerde ulaşılması beklenen kazanımlar, modülün içeriği, modülle ilgili açıklamalar ve ölçme değerlendirme bölümleri yer almaktadır. Modüller bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama ve uygulamaya imkân sağlayacak şekilde, kendi içerisinde bütünlüğü olan ve birbirini işlevsel olarak tamamlayacak yapıda hazırlanmıştır.

Modüllerde yer alan kazanımlar bireye kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlardan oluşmaktadır. Modüller öğretmen veya uygulayıcıya rehber olabilmesinin yanında eğitim kurumlarının uygulayacağı eğitime de bir standart getirir ve ölçme değerlendirme sürecini de kolaylaştırır.

Modüller ve Süreleri

Program “Öz Bakım Becerileri, Günlük Yaşam Becerileri, Dil Konuşma ve Alternatif İletişim Becerileri, Bilişsel Hazırlık Becerileri, Psikomotor Beceriler, Toplumsal Yaşam Becerileri, Türkçe, Matematik ve Sosyal Hayat” olmak üzere dokuz modülden oluşmaktadır.

MODÜLÜN ADI	SÜRESİ
Öz Bakım Becerileri	240 Ders Saati
Günlük Yaşam Becerileri	120 Ders Saati
Dil, Konuşma ve Alternatif İletişim Becerileri	240 Ders Saati
Bilişsel Hazırlık Becerileri	100 Ders Saati
Psikomotor Beceriler	120 Ders Saati
Toplumsal Yaşam Becerileri	100 Ders Saati
Türkçe	360 Ders Saati
Matematik	300 Ders Saati
Sosyal Hayat	160 Ders Saati

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Programın amacına uygun olarak yürütülebilmesi için öğrenme ve öğretme sürecinin etkili olarak kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Öğrenme ve öğretme süreci planlanırken bireyin performans düzeyi, özellikleri ile öğrenme şekilleri dikkate alınmalıdır.
- Destek eğitim için kullanılan sürenin sonunda belirlenen hedefe ulaşılabilmesi için zaman kullanımı en doğru şekilde planlanmalıdır.

- Öğrenme ve öğretme sürecinde uygun strateji, yöntem, araç gereç ve materyaller seçilmelidir.
- Programda yer alan etkinliklerin, somuttan soyuta, kolaydan zora doğru aşamalı olarak hazırlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilmelidir.
- Çalışmalarda kullanılan dilin ve uygulanan etkinliklerin bireyin yaşına ve özelliklerine uygun olmasına özen gösterilmelidir.
- Günlük yaşamda bireylerin etkili iletişim kurabilmeleri ve iletişim stratejilerini kullanabilmeleri için uygun ortamlar hazırlanmalı ve etkinlikler çeşitlendirilmelidir.

A.Bireyselleştirilmiş Eğitim Programına Nasıl Kaynaklık Edeceği;

Bireyselleştirilmiş eğitim programının amacı bireylere, gelişim ve disiplin alanlarında (bilişsel becerilere hazırlık, akademik beceriler vb.) eğitsel gereksinimlerini karşılamak üzere uygun eğitim ortamlarından ve destek hizmetlerden en üst düzeyde yararlanmasını öngören yazılı dokümandır. Eğitsel tanılama ve yerleştirme kararında, kaynaştırma yoluyla eğitime devamı uygun görülen zihinsel yetersizliği olan birey için, eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanmalı ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılmalıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanırken bireyin akademik performansı, eğitim-öğretiminde kısa dönemli öğretim hedeflerini de içeren uzun dönemli amaçlar, yararlanacağı özel eğitim hizmetleri, alacağı destek eğitim hizmetleri, eğitim programına ilişkin uyarlamalar, değerlendirme süreci ve yararlanacağı destek eğitimin süresi belirlenmelidir. BEP ekibi tarafından bireyin öğrenme stili belirlenerek okul başarısı için gerekli olan becerilerin neler olduğu ve akademik alanda sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri dikkate alınarak destek eğitim hizmetleri planlamalıdır. Bu planlama sürecinde kullanılacak yöntem, teknik ve materyal, çalışma zamanı, süresi, ortamı ve uygulayacak kişiler belirlenmelidir.

Programda yer alan modüllerden bireyin öncelikli ihtiyaçlarına uygun kazanımlar seçilmelidir. Zihinsel yetersizliği tanısının haricinde bireyin başka yetersizliği olması durumunda diğer yetersizliğin belirtileri, özellikleri ve bireyin bu yetersizliğe yönelik ihtiyaçları dikkate alınarak BEP hazırlanmalı, BEP hazırlama aşamasında bu engelle yönelik destek eğitim programlarından bireyin ihtiyacına uygun kazanımlara yer verilmelidir.

Zihinsel yetersizliği olan bireyler için BEP geliştirme birimince hazırlanacak Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları, gelişim basamakları göz önüne alınarak zihinsel yetersizliği olan bireyler için hazırlanmış olan destek eğitim programına dayalı olarak oluşturulacaktır. Bireyin performansı alınırken esas olan, programda belirtilen amaçların hangilerini yapabildiğidir. Bireyin gerçekleştiremediği amaçlar, verilecek eğitim için yol gösterecektir. Bu amaçla ölçme ve değerlendirme bölümünde örneği verilen Kaba

Değerlendirme Formu kullanılarak bireyin programın hangi düzeyinde performans gösterdiği tespit edilebilir.

Modüller içerisinde yer alan amaçlar, aynı zamanda gelişim basamaklarına ve bireyin yetersizlik türünde ulaşabileceği olası maksimum düzey göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. BEP içerisinde yer alacak uzun dönemli hedefler ve buna bağlı kısa dönemli hedefler, bireyin yetersiz olduğu kazanımların öncelik sırasına göre belirlenecektir. Verilecek eğitim etkinliği sonunda ilerlemeyi ölçmek için yapılacak değerlendirme süreci, yine programa dayalı olarak gerçekleştirilecek olup bireyin BEP'inde yer alan amaçlarla sınırlı olacaktır. Ölçme ve değerlendirme bölümünde örneği verilen Performans Kayıt Tablosu kullanılarak bireyin ay içerisindeki kazanımları net olarak görülecektir. Bu performans tablolarında bireyin gelişim düzeyine temel teşkil eden basamaklar tanımlanmış olup gerekli olduğunda bu basamaklara ait alt hedefler oluşturulabilir.

Modül içerikleri hem performans alımında hem de değerlendirmede kontrol listesi olarak kullanılacak şekilde hazırlanmış olup, uygulamacının günlük çalışmalarının planlanmasına kaynak olacak niteliktedir. Yıl sonunda toplam ilerlemeyi görmek ve rehberlik ve araştırma merkezine bireyin geldiği düzeyi bildirmek için ölçme ve değerlendirme bölümünde verilmiş olan Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu kullanılacaktır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Nedir?

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı özel gereksinimli bireyin gelişimi veya ona uygulanan programın gerektirdiği disiplin alanlarında (öz bakım, akademik beceriler, sosyal beceriler, iletişim vb.) eğitsel gereksinimlerini karşılamak üzere uygun eğitim ortamlarından (okul, özel eğitim okulu, özel sınıf, mesleki eğitim merkezi vb.) ve destek hizmetlerden (kaynak oda, sınıf-içi yardım, dil ve konuşma terapisi, fiziksel rehabilitasyon vb.) en üst düzeyde yararlanmasını öngören yazılı dokümandır. Bu doküman aile, öğretmen veya uygulayıcı ve ilgili uzmanların iş birliği ile planlanır ve bireyin ailesinin onayı ile uygulanır.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Öğeleri Nelerdir?

1. Bireyin o andaki eğitsel işlevde bulunma veya performans düzeyi

Ayrıntılı değerlendirme sonuçlarına dayalı olarak hazırlanan, bireyin yapabildikleri ve yapamadıklarının betimlenmesidir. İlerlemelerin görülebilmesi için performans düzeyinin betimlenmesi son derece önemlidir. Çünkü bu betimlemeler değerlendirme sonuçlarının açık ve anlaşılır olmasını ayrıca, bireyin belirli gereksinimlerini tanımlamayı ve öncelik sırasına göre dizmeyi sağlar.

2. Uzun dönemli amaçlar

Uzun dönemli amaç; bireyin bir öğretim dönemi ya da bir öğretim yılı sonunda gerçekleştirmesi istenen davranışlardır. Yıllık amaçlar da denilebilir. Uzun dönemli amaç

seçiminde; bireyin önceki başarısı, bireyin var olan performans düzeyi, bireyin tercihleri, seçilen kazanımların uygulanabilirliği, bireyin öncelikli gereksinimleri, amaçların kazanımı için ayrılan zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Uzun dönemli amaçlar;

- a) Bireyin var olan performans düzeyi ile ilgili olmalı,
- b) Uzun dönemli amaç alanı açıkça tanımlanmalı,
- c) Uzun dönemli amaçlar ölçülebilir olmalı,
- ç) Anlamlı olmalı,
- d) Kısa dönemli amaçları kapsamalıdır.

3. Kısa dönemli amaçlar

Bireyin var olan performans düzeyi ile uzun dönemli amaç arasında kalan ve daha kısa sürede gerçekleştirilen amaçlardır. Kısa dönemli amaç ifadelerinde birey, beklenen davranışın tanımlanması, davranışın koşullarının belirlenmesi (sözel istekler ya da yönergeler, yazılı istekler ya da yönergeler, materyaller, gereksinim duyulan yardım düzeyi, çevresel ortam ve uyarlamalar) öğelerine yer verilmelidir.

4. Bireye sağlanabilecek özel eğitim ve destek hizmetleri
5. Bireye sunulacak olan hizmetlerin ne zaman başlayacağı, devam edeceği ve biteceği süreyi, değerlendirme zamanlarını belirten bir zaman çizelgesi
6. Bireye sunulacak hizmetlerden sorumlu olan kişiler
7. BEP'in objektif ölçütlere dayalı olarak hangi araçlarla ve nasıl değerlendirileceğinin belirtilmesi

BEP Nasıl ve Kimler Tarafından Geliştirilir?

Bireyselleştirilmiş eğitim programı bir yıl süre ile hazırlanır. Üçer aylık periyotlarla değerlendirilir. BEP'in geliştirilmesi için bireyi farklı alanlarda değerlendirecek bireyin genel, özel ve destek hizmetlerden en üst düzeyde yararlanmasını sağlayıp kararları alacak bir ekip oluşturulur. Bu ekipte, kurum yöneticisi, özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni, kurum psikoloğu veya rehber öğretmeni, ihtiyaca göre dil ve konuşma terapisti, odyolog, fizyoterapist, sosyal çalışmacı, tıp ve sağlık personeli gibi farklı uzmanlar bulunur. BEP ekibinin anahtar üyesi bireyin ailesidir. BEP toplantılarına duruma göre bireyin kendisi de katılabilir.

B. Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitimlerine ilişkin günümüzde uygulamacılara çok sayıda etkili ve verimli olan sistematik öğretim yöntemleri sunulabilmektedir. Sistematik öğretim, öğretimin bir plana bağlı kalınarak tutarlı bir biçimde yürütülmesidir ve uygulamalı davranış analizi ilke ve kavramları temel alınarak geliştirilmiştir. Uygulamalı davranış analizinin en temel ilkesi, her davranışın bir öncülü ve sonucu olduğudur. Davranışın öncülü davranıştan önce gerçekleşen ve davranışın olmasını sağlayan ya da zemin hazırlayan olay ya

da durumlardır. Davranışın sonucu ise, davranıştan sonra gerçekleşen ve davranışın ileride tekrarlanma olasılığını artıran ya da davranışı ortadan kaldıran uyaranlardır. Bu ilkenin öğrenme konusuna uyarlanarak uyarının öncülle, tepkinin davranışla, pekiştirme ve cezanın ise sonuçla eş anlamlı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Herhangi bir bireye sunulan öğretimde olduğu gibi zihinsel yetersizliği olan bir bireye sunulan öğretim de sistematik olmak zorundadır. Çeşitli aşamaları olan sistematik öğretim bir süreç olarak ele alınmalıdır. Sistematik öğretimin aşamaları (a) programı belirleme, (b) programa dayalı olarak sürekli değerlendirme yapma, (c) programı planlama ve uygulama, (d) bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) hazırlama, (e) programı uygulama ve bireyin gelişimini izleme ve (f) değerlendirme olarak altı grupta ele alınabilir.

Zihinsel yetersizliği olan bireylere öğretim sunmak üzere hazırlanacak olan planda pek çok değişkene yer verilmelidir. Öğretim planlanırken öğretilecek davranışın türü, dikkati sağlayıcı ipuçları, araç-gereçler, deneme sunuş biçimi, ortam, öğretim düzenlemeleri (bire-bir ya da grup öğretim düzenlemesi), ipuçları, davranış sonrasında sunulacak uyaranlar belirlenmeli, kayıt sistemi belirlenmeli ve tüm bunlara ek olarak planda öğrenmenin aşamalarına yer verilmelidir.

Öğretimden Önce Dikkat Edilecek Noktalar

Davranışın türü

Davranışlar tek-basamaklı ve zincirleme davranış olmak üzere iki grupta ele alınır. Tek-basamaklı davranışlar, başlangıcı ve sona erişimi kolayca ayırt edilebilen davranışlardır ve davranış gerçekleşti ya da gerçekleşmedi (sergilendi ya da sergilenmedi) biçiminde kaydedilir. Düğmeye basma, sözcük okuma, kapı çalma örnek olarak verilebilir. Zincirleme davranışlar ise, birden fazla tek-basamaklı davranışın belirli bir sıra ile ard arda gelerek daha karmaşık bir davranış oluşturmasıdır. Zincirlemede yer alan davranışlar ve bunların sırası ya bizzat hedef davranış sergilenerek ya da hedef davranışı sergileyen bir kişi gözlenerek belirlenir. Hedef davranışta yer alan her bir basamağın gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin kayıt tutulur ve hedef davranışta yer alan her bir basamakta belirlenen ölçüt karşılandığında öğrenme olur. Bir davranışın tek-basamaklı ya da zincirleme bir davranış olarak ele alınmasında bireyin işlevde bulunma düzeyi önemli bir etmendir. Örneğin, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bir birey için ev adresini söylemek tek-basamaklı bir davranış olarak ele alınabilirken orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan bir birey için önce oturduğu mahalle, ardından cadde, daha sonra sokak ismi söylemesi biçiminde zincirleme bir davranış olarak ele alınabilir.

Tek-basamaklı davranışların öğretimi genellikle ayrı denemelerle öğretimle öğretilir. Ayrı denemelerle öğretim, öğretilmek istenen hedef davranışın sorulup bireyin bu yönergeye verdiği yanıtın alınması ve bu yanıtı uygun bir davranış sonrası uyaran sunulmasını, örneğin

pekiştirme, içerir. Ayrık denemelerle öğretim sürecinde hedef davranışın her bir soruluşu bir denemedir. Deneme sunuş biçimi alt başlığında deneme kavramı daha ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Zincirleme bir davranış için ise zincirleme öğretimi yapılır. Zincirleme bir becerinin tamamlanması için o beceriyi oluşturan basamakların belirli bir sırayla yerine getirilmesinin öğretilmesidir. Davranışların belirli bir sırayla bir araya getirilmesine ise beceri analizi denir ve zincirleme öğretimi sırasında beceri analizi kullanılır. Beceri analizinde, bir davranış ya da beceriyi oluşturan her bir öğretilbilir basamak oluşum hiyerarşisine göre sıralanır. Beceri analizi geliştirildikten sonra davranışın nasıl öğretileceğine karar verilir. Zincirleme bir davranış üç biçimde öğretilbilir; (a) ileriye zincirleme, (b) geriye zincirleme ve (c) tüm basamakların bir arada öğretimidir. İleriye zincirleme beceri analizinde yer alan ilk basamağın öğretimi ile öğretime başlanır ve her denemede yalnızca bir basamağın öğretimi hedeflenir. Basamaklarda öğrenme gerçekleştikçe ya da ölçüt karşılandıkça bir sonraki basamağın öğretime geçilir. Geriye zincirleme, beceri analizinde yer alan son basamağın öğretimi ile öğretime başlanarak her denemede yalnızca bir basamağın öğretiminin gerçekleştirilmesidir. Üzerinde çalışan basamakta ölçüt karşılandıkça ya da öğrenme gerçekleştikçe bir önceki basamağın öğretime geçilir. Geriye zincirleme ileriye zincirlemenin tam tersidir ve her ikisinde de davranışın gerçekleşmesi için belirlenen tüm basamaklarda ölçüt karşılanıncaya değin öğretime devam ettirilir. Tüm basamakların bir arada öğretimi ise, her denemede beceri analizinde yer alan basamakların tümünün birden öğretilmesidir. Tüm basamakların bir arada öğretiminde bir denemede bireye hedef davranışın beceri analizinde yer alan her bir basamakta tepkide bulunma şansı verilir ve yalnızca ölçüt sağlanmayan ya da öğretime gereksinim duyulan basamaklarda öğretim yapılır. Bu süreç hedef davranışta ölçüt karşılanıncaya değin her denemede aynı şekilde sürdürülür. Zincirleme türleri bir öğretim yöntemi değildir yalnızca herhangi bir öğretim yöntemiyle öğretim yaparken öğretimin hangi ilke ve sıraya göre belirlenmesi yaklaşımıdır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışılırken, bireye daha önceden öğrenmiş olduğu basamakları tamamlama olanağı vermesi nedeniyle tüm basamakların bir arada öğretiminin önerildiği bilinmektedir.

Dikkati yöneltmeyi sağlama

Sistematik bir öğretim sürecinde herhangi bir davranışın öğretime başlamadan hemen önce bireyin uyarana ilgisini yöneltmesi sağlanmalıdır. Bireyin uyarana ilgisini yöneltmesi, göz kontağı kurması, uyarana bakması ya da ilgilenmesi olarak tanımlanabilir. Bireyin ilgisini öğretime yöneltebilmek üzere dikkati sağlayıcı ipucu sunulmalıdır. Genel ve özel dikkati sağlayıcı ipucu olmak üzere iki tür ipucu vardır. Genel dikkati sağlayıcı ipucunda “Bak”, “Ayşe” gibi bir sözel ifade kullanılarak çocuğun dikkatini çalışmaya yöneltmesi hedeflenir. Kimi bireyler için genel dikkati sağlayıcı ipucu kullanmak yeterli olmayabilir bu durumda özel dikkati sağlayıcı ipucu kullanılmalıdır. Özel dikkati sağlayıcı ipucunda bireyin

öğrenmeye hazır olduğunu ifade etmesi hedeflenir. Öğretmenin veya uygulayıcının “Ayşe, hazır mısın?” ya da “Şimdi başlayalım mı?” gibi bir yönerge sunarak bireyin bu yönergeye uygun biçimde tepkide bulunması özel dikkati sağlayıcı ipucu sunumuna örnek olarak verilebilir.

Araç-gereçler

Öğretim sırasında araç-gereç kullanımının önemi çok büyüktür. Oyuncak, kitap-defter, çocuğa pekiştireç olarak verilebilecek herhangi bir nesne, veri toplama (kayıt) formları ya da daha başka nesnelere öğretim sırasında kullanılan araç-gerece örnek olarak verilebilir. Öğretim sırasında kullanılan araç-gereçler, (a) hedef uyarının sunumunda kullanılan araç gereçler, (b) hedef davranışın sergilenmesini kolaylaştıran ya da bireyde hedef davranışa ilişkin gereksinim yaratan araç-gereçler, (c) bireyin hedef davranışı bağımsız olarak sergilemesine yardımcı olan araç-gereçler ve (d) pekiştireç olarak sunulmak üzere kullanılan araç gereçler olmak üzere sınıflandırılabilir.

Deneme sunuş biçimleri

Bir öğretim denemesi hedef uyarın, ipucu, bireyin tepkisi ve bu tepkiye sunulan davranış sonrası uyarını içermektedir. Tek-basamaklı bir davranış ya da zincirleme bir davranıştaki bir basamağın öğretimi bir deneme olarak tanımlanır. Öğretmenin veya uygulayıcının elindeki kalemi göstererek “Bunun ismi nedir?” diye sorması, bireyin “kalem” diyerek yanıtlaması ve bu yanıtta öğretmenin veya uygulayıcının “Aferin, doğru bildin!” biçiminde sunacağı davranış sonrası uyarın bir denemeyi oluşturur. Öğretim sırasında denemeler ard arda, aralıklı ya da dağınık deneme sunuş biçimiyle sunulur. Arda arda deneme sunma biçiminde bireye öğretilmesi hedeflenen hedef uyarın ya da uyarınlar bir öğretim oturumunda ard arda sunulur. Aralıklı deneme sunuş biçiminde denemeler arasında 1 dakika gibi kısa bir dinlenme süresi bırakılır. Dağınık deneme sunuş biçiminde ise, öğretilmesi hedeflenen hedef uyarın gün içinde değişik zamanlara dağıtılarak sunulur.

Ortam

Tıpkı diğer bireylerde olduğu gibi, zihinsel yetersizliği olan bireylerde de öğrenme hem sınıf içinde hem de dışında gerçekleşebilmektedir. Okulun tüm açık ve kapalı mekânları öğretim ortamı olarak kullanılmalıdır. Bireyler ilköğretim ikinci kademe ve lise çağına geldikçe genel eğitim ortamları pek çok becerinin öğretimi için uygun ortamlar olmaktan çıkmaktadır. Bu dönemlerde çoğunlukla işlevsel akademik beceriler, mesleki beceriler, toplumsal mekânlarda işlevde bulunmayı sağlayan becerilerin öğretimine ağırlık verilmeli ve buna uygun ortamlar kullanılmalıdır. Öğretim ortamları birey doğal ortamdan çıkarılmadan ya da birey doğal ortamdan çıkarılarak düzenlenebilir. Kaynaştırma ilkesine uygunluk gösteren ortam düzenlemesi bireyin doğal ortamdan çıkarılmadan öğretim sunulmasıdır. Ancak, orta ve ileri düzeyde zihin engeli olan çocuk ve ergenler için zaman zaman doğal ortamdan

çıkarılarak öğretim sunmak daha uygun olabilmektedir. Orta ve ileri derecede zihinsel yetersizliği olan bireylerin önemli bir kısmına bire bir öğretim, birey doğal ortamdan çıkarılmadan ya da çıkarılarak gerçekleştirilir. Hangisinin birey için daha uygun olduğuna bireyin öğrenme özellikleri, öğrenme gereksinimleri ve öğretilecek beceri dikkate alınarak karar verilmelidir.

Öğretim düzenlemeleri

Öğretim düzenlemeleri birebir (1:1, bireysel) öğretim düzenlemesi ve grup öğretim düzenlemeleri olarak ikiye ayrılır. 1:1 öğretim düzenlemesi, sınıfın bir köşesinde ya da birey sınıftan çıkartılarak birey ve öğretmenin veya uygulayıcının birebir çalıştığı öğretim düzenlemesidir. Birebir öğretim düzenlemesine alternatif grup öğretim düzenlemesidir. Grubun büyüklüğüyle ilgili kesin bir kural yoktur. Ancak, 2-6 bireyden oluşması idealdir.

İpuçları

İpucu, birey tepkide bulunmadan önce çocuğun doğru tepkide bulunmasını sağlamak ya da kolaylaştırmak için sunulan uyarandır. Yeni davranışlar öğretilirken ipucu kullanımının etkili olduğunu ortaya koyan pek çok araştırma vardır. Bu nedenle, öğretim sırasında bireyin tepkide bulunmasından önce öğretmen veya uygulayıcı yardımı olarak ipuçlarının kullanımı yeğlenmektedir. İpuçlarının birey tepkide bulunmadan önce ya çocuğun tepkisine yönelik olarak ya da uyarana yönelik olarak iki biçimde sunulduğu bilinmektedir. Her iki yaklaşımda da ipucunun belirli ilkelere göre sunulmasına bağlı olarak farklı ipucu teknikleri geliştirilmiştir. İpuçları yeni bir davranışın öğrenilmesinde doğal ipuçlarının yetersiz olduğu durumlarda kullanılır. İpuçları değişik biçimlerde sınıflandırılabilir. Fiziksel ipucu, model ipucu, sözel ipucu, görsel ipucu ve jestle ilgili ipucu en temel ipucu türleridir. Öğretim sırasında bazen yalnızca bir tek ipucu kullanılırken örneğin fiziksel ipucu, zaman zaman da birden fazla ipucu birleştirilerek kullanılabilir.

Fiziksel ipucu: Bireye üzerinde çalışılan beceriyi sergileyebilmesi için fiziksel olarak sunulan ipucudur. Bireyin elinin üzerinden tutarak yazı yazmayı öğretmek örnek olarak verilebilir. Fiziksel ipucu tam fiziksel ipucu sunmadan yalnızca dokunarak bireye yardım sunma biçimine doğru değişik şekillerde yapılabilir.

Model ipucu: Bireyden yapması ya da söylemesi beklenen davranışı öğretmen veya uygulayıcı, akran ya da bir başkasının sergilemesi biçiminde sunulur. Öğretimin ilk başlarında öğretmenin veya uygulayıcının kendisinin bu davranışa model olması, davranışı sergilemesi uygundur. Model ipucunun etkili olabilmesi için bireyin taklit etme becerisinin olması gerekir. Aksi durumda önce basit taklit becerilerinin öğretimi çalışılmalıdır.

Görsel ipucu: Bireye kendisinden beklenen davranışı sergilemesini kolaylaştıracak yazılı ya da resimli açıklamaların sunulmasıdır. Daha çok bir dizi davranışın öğretimi özelliğini taşıyan öz-bakım ve günlük yaşam becerileri gibi becerilerin öğretiminde

kullanılmaktadır. Görsel ipuçları çoğunlukla sözel ipucu ya da videoyla model olma gibi ek ipuçlarıyla birleştirilerek kullanılmaktadır.

Sözel ipucu: Sözel ipucu, bireyin doğru tepkide bulunma olasılığını arttırmak üzere uyarana eklenen sözcük, ifade ya da sorudur. “Bardağı ağzına götür.” sözel ipucuna örnek olarak verilebilir.

Jestle ilgili ipucu: Jestle ilgili ipucu, bireyden beklenen tepkiyi anımsatıcı bir şekilde işaret etme, vücudunu hareket ettirme, bireye, araç-gerece ya da etkinliğe doğru başını yöneltmeyi içerir. Jestle ilgili ipucu çoğunlukla diğer ipuçları ile birlikte kullanılmaktadır.

İpucu kullanımı öğretim sırasında bir seçenek olduğunda iki nokta önem kazanır: (a) İpucu yalnızca etkili olduğunda ipucu olma özelliği taşır. Aksi hâlde etkili olan bir ipucu ile değiştirilmelidir, (b) ipucunun silikleştirilerek ortadan kaldırılması planlanmalı böylece bireyin doğal uyarana tepkide bulunması hedeflenmelidir.

İpucu bağımlılığı bireyin doğal olarak ortamda bulunan uyarana tepkide bulunması yerine ancak ipucu sunulduğunda doğru tepkide bulunması olarak tanımlanır. İpucuna bağımlılığın bireyin uyarana aşırı seçicilik yapmasından kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Bu nedenle öğrenme gerçekleştikçe ipuçları silikleştirilmelidir. Silikleştirme öğretimde gelişme kaydedildikçe öğretim sırasında kullanılan ipucunun yavaş yavaş ya da birden ortamdan çekilmesiyle gerçekleştirilir. İpuçlarında iki tür silikleştirme yapıldığı bilinmektedir: (a) Zaman bağlamında silikleştirme, (b) İpucunun yoğunluğu bağlamında silikleştirme. Zaman bağlamında yapılan silikleştirmede öğretim sırasında kullanılan ipucunun türü, yoğunluğu ve/ya da şiddetinde bir değişiklik planlanmaz. Öğretim sırasında hep aynı ipucu kullanılır. Yalnızca bireye ipucu sunulduktan sonra bir süre tanınarak, bireyin hedef uyarana bağımsız tepkide bulunması beklenerek, ipucunun silikleştirilmesi hedeflenir. Yoğunluk bağlamında yapılan silikleştirmede ise, öğretim sırasında kullanılan ipucunun türü ve şiddetinde yavaş yavaş bir silikleştirme planlanır. Örneğin, önceleri model ipucu ile öğretim sunulan bir bireye model ipucunda ölçüt karşılandıktan sonra sözel ipucuna geçilmesi, ardından hedef uyaranın tek başına sunulması planlanabilir. Yoğunluk bağlamında silikleştirme planlanırken bir kural yoktur. Bireyde silikleştirme, öğretilen davranış ve öğretmenin veya uygulayıcının ipucu kullanımındaki ustalığına göre gerçekleştirilir.

Sistematik öğretim hangi ipucu türü ve tekniği kullanıldığına bağlı olmaksızın doğru ve tutarlı bir biçimde uygulanmalıdır. Ancak, bu durumda ipuçları etkili olabilmektedir.

Etkili ipucu kullanımı ilkeleri:

1. En ılımlı ipucu seçilmelidir.
2. Gerekli durumlarda ipucu türleri birleştirilmelidir.
3. Davranışlarla doğrudan ilgili ve en doğal ipucu seçilmelidir.
4. İpucu yalnızca birey dikkati yönelttiğinde sunulmalıdır.

5. İpucu bireyi destekleyici biçimde ve öğretim atmosferi içinde sunulmalıdır.
6. İpucu olabildiğince erken silikleştirilmelidir.
7. İpucu gelişigüzel biçimde sunulmamalıdır.

Davranış sonrasında sunulacak uyarılar

Sistemantik öğretimde davranış sonrası uyarıları belirlemek son derece önemlidir. Çok iyi bilindiği gibi, davranış sonrası uyarılar davranışın artmasına ve devam etmesine ya da azalmasına ve ortadan kalkmasına yol açmaktadır. İzlediği davranışın oluşum sıklığını arttırmak üzere ortama hoş giden bir uyarı eklenmesi ya da ortamda bulunan itici bir uyarının çıkarılması durumuna pekiştirme denir. Doğru sergilenen davranıştan sonra sunulan uyarana ise pekiştireç denir ve davranışın tekrarlanma olasılığını artırır. Pekiştireçler bireysellik özelliği gösterir. Örneğin, bir birey için pekiştirici özelliği olan kitap okuma etkinliği, bir başka birey için pekiştirici olma özelliği göstermeyebilir. Birincil ve ikincil pekiştireçler olmak üzere iki tür pekiştireç vardır. Yiyecek, uyku gibi pekiştireçler birincil pekiştireçlerdir ve içsel ya da biyolojik gereksinimlerimizi karşılamaya yöneliktir. Birincil pekiştireçler sıklıkla okul öncesi dönemde kullanılmakta olup eğitim düzeyi ve yaş arttıkça kullanılabilirliği ve etkinliği azalmaktadır. Birincil pekiştireçler çok fazla sunulduğunda ya da hiç sunulmadığında, bireyin o pekiştirece ilişkin aşırı doyum ya da yoksunluk yaşamasına neden olabilir. Birincil pekiştireçlerin sistemantik olarak kullanımı amaçlanmışsa az miktarlarda kullanılmalı ve öğretim zamanları dışında bireyin kolayca ulaşması engellenmelidir. İkincil pekiştireçler ise, bireyin hoş bulduğu ve öğrenme sonucunda pekiştirici özellik kazanmış pekiştireçlerdir. İkincil pekiştireç türleri nesnel pekiştireçler (örneğin, oyuncak), etkinlik pekiştireçleri (örneğin boyama yapmak), sosyal pekiştireçler (örneğin, öğretmenin veya uygulayıcının aferin demesi) ve sembol pekiştireçler (örneğin, daha sonra değiş tokuş yapabileceği jeton, kupon gibi nesnelere sunmak) olmak üzere dört grupta toplanır.

Öğrenmenin aşamaları

Öğretimde planlama yaparken öğrenmenin aşamaları dikkate alınacak bir diğer unsurdur. Öğrenme denildiğinde ilk akla gelen daha önce yapılamayan bir davranışı yapmak, bilenemeyen ya da hakkında tartışılmayan bir konuyu bilmek ya da tartışmak gelir. Ancak, öğrenme yalnızca yeni bir davranış edinmek değildir (edinim); aynı zamanda edinilen davranışın kolayca ve ustalıkla yerine getirilmesi (akıcılık), başka ortamlarda da yerine getirilmesi (genelleme) ve öğretimin üzerinden bir zaman geçse de davranışın hâlen sergilenmesi (kalıcılık) olarak tanımlanır. Özet olarak öğrenmenin dört aşaması olduğu söylenebilir.

Öğrenmenin Aşamaları İçin Davranışsal Amaç Yazma

Bilindiği gibi öğretimi planlarken öğretmenin veya uygulayıcının **davranışsal amaç** yazması gerekmektedir. Bir davranışsal amaçta ise dört öğenin bulunması gerekmektedir: (a) birey, (b) davranış, (c) koşullar, (d) ölçüt. Davranışsal amaçta bireye yer vererek öğrenme ya da davranış değişikliğinin kimde gerçekleşmesinin beklendiği vurgulanır. Davranışa yer verirken de ölçülebilir ve gözlenebilir bir biçimde yazılarak bireyden tam olarak ne yapması, sergilemesi beklendiği ifade edilmiş olur. Koşula yer vererek öğrenme ya da davranış değişikliği sonucu gerçekleşecek olan davranışın hangi koşullar altında gerçekleşmesinin hedeflendiği belirtilir. Ölçütte ise bireyden davranışı ne kadar iyi sergilemesinin beklendiği belirtilir. El yıkama davranışının öğretimi için öğrenmenin tüm aşamalarında kazandırılması planlanabilecek amaçlar şunlar olabilir.

Edinim aşaması: “Ayşe, ellerini yıka.” dendiğinde beceri basamaklarını izleyerek ellerini %100 doğrulukla yıkar.

Akıcılık aşaması: “Ayşe ellerini yıka.” dendiğinde 1 dakika içinde ellerini yıkar.

Genelleme aşaması: “Ayşe, misafirlikte, dışarıda yemekte ellerini yıka.” dendiğinde ellerini yıkar.

Kalıcılık aşaması: “Ayşe, öğretim sona erdikten 15 gün sonra ellerini yıka.” dendiğinde ellerini yıkar.

Tepki ipuçları

Tepki ipuçları birey tepkide bulunmadan önce ipucu sunulurken çocuğun doğru tepkide bulunmasının sağlandığı yöntemlerdir. İpucu belirli ilkelere bağlı olarak silikleştirilerek, bireyin yalnızca kendisine sunulan hedef uyarana doğru tepkide bulunması amaçlanır. Böylece, uyarın kontrolü sağlanır. Örneğin, zihinsel yetersizliği olan bir bireye taşıt isimlerini söyleme davranışının öğretimi hedeflendiğinde, öğretmen veya uygulayıcı kamyon resmini ya da maketini bireye göstererek “Bu taşıtın ismi nedir?” diye sorabilir ve bireyin yanıt vermesini beklemeden “Kamyon” sözel ipucunu sunabilir. Ardından bireyin tepki vermesini bekler ve verdiği tepkiye uygun olan davranış sonrası uyarın sunar. Öğretimde ilerleme kaydedildikçe birey kamyon resmini ya da maketini gördüğünde taşıtın ismini söylerse bu sürece “uyarın kontrolü transferi” denir. Kontrol ipucundan uyarana geçer. Silikleştirme başarılı yapılamazsa birey öğretmenin veya uygulayıcının sunduğu ipucuna uygun tepki vermeyi öğrenmiş olur. Bu durumda davranışı kontrol eden durum ipucunun kendisidir ve çocuk ipucuna bağımlılık geliştirmiş olur.

Tepki İpucu Yöntemleri

1. Eş zamanlı ipucuyla öğretim (EİÖ): Eş zamanlı ipucuyla öğretimde hedef uyarının (örneğin, “Bu işaretin anlamı ne ?”) hemen ardından kontrol edici ipucu (örneğin, “Hastane”) sunulur ve çocuğun kontrol edici ipucunu model alması amaçlanır. EİÖ’de bireye her denemede kontrol edici ipucu sunulur; dolayısıyla bireye öğretim sırasında bağımsız tepkide

bulunma şansı verilmez. Bu nedenle, uyarın kontrolünün gerçekleşip gerçekleşmediği yoklama oturumlarında sınırlanır. Yoklama oturumları genellikle öğretim oturumlarından hemen önce düzenlenir. Ancak, ilköğretim oturumundan önce yoklama oturumu düzenlenmez. EİÖ’de karşılaşılabilen olası birey tepkilerini üç grupta toplamak mümkündür: (a) doğru tepkiler, (b) yanlış tepkiler ve (c) tepkide bulunmama. Doğru tepki, bireyin belirlenen sürede davranışı gerçekleştirmek üzere girişimde bulunması ve belirli bir sürede davranışı tamamlaması olarak tanımlanır. Örneğin, 3 saniye içinde kendisine gösterilen işaret için “Hastane” demesi. Yanlış tepkiler ise, bireyin belirlenen sürede davranışı gerçekleştirmek üzere girişimde bulunmaması, davranışı belirli bir sürede tamamlamaması ya da yanlış bir davranış sergilemesi olarak tanımlanır. Tepkide bulunmama ise, bireyin hiçbir biçimde sunulan yönergeye tepkide bulunmamasıdır. Tepkide bulunmama yanlış tepki olarak kabul edilmelidir.

2. Sabit bekleme süreli öğretim (SBSÖ): SBSÖ’de hedef uyarının ardından bireyin doğru yanıt vermesini sağlamak üzere kontrol edici ipucu sunulur. Hedef uyarın ve kontrol edici ipucu arasında geçen süre 3-5 sn. gibi sabit bir süreye çıkarılır; bu bekleme süresinde kontrol edici ipucunun silikleştirilmesi sağlanır. SBSÖ uygulaması kolay ve masrafsız bir yöntemdir. Öğretmen veya uygulayıcı ve birey arasında olumlu etkileşim gelişmesine yardımcı olur. Bekleme süreli öğretim iki aşamadan oluşmaktadır: (a) 0 sn. bekleme süreli denemeler, (b) sabit bekleme süreli denemeler. Belirli bir sayıda sunulan 0 sn bekleme süreli denemelerde, hedef uyarının ardından bireyin doğru yanıt vermesini sağlamak üzere kontrol edici ipucu sunulur. Geriye kalan denemelerde ise, ipucunun sunulması sabit bir süre beklenerek geciktirilir. Belirli sayıda 0 sn bekleme süreli deneme oturumu gerçekleştirildikten sonra uygulamacı hedef uyarın ve kontrol edici ipucu arasında geçen süreyi belirler ve tüm uygulamalarda bu sabit süre kadar bekler. Bu sürece sabit bekleme süreli deneme oturumları denir ve bu aralıkta ipucunun silikleştirilmesi gerçekleştirilir. SBSÖ’de ipucu hedef uyarının sunulmasından belirli bir süre sonra sunulduğu için ipucu zaman bağlamında silikleştirilmektedir. Diğer bir deyişle, ipucunu silikleştirmek için ipucunun türünde ya da özelliklerinde herhangi bir değişiklik (örneğin, model ipucundan sözel ipucuna geçiş gibi) yapılmaz. Öğretimin tamamında aynı ipucu kullanılır. SBSÖ’de beş tür tepki söz konusudur: (a) İpucundan önce doğru tepkiler: Bireyin kontrol edici ipucu sunulmadan önce doğru tepkide bulunmasıdır. (b) İpucundan sonra doğru tepkiler: Bireyin kontrol edici ipucu sunulduktan sonra doğru tepkide bulunmasıdır. (c) İpucundan önce yanlış tepkiler: Bireyin kontrol edici ipucu sunulmadan önce yanlış tepkide bulunmasıdır. (d) İpucundan sonra yanlış tepkiler: Bireyin kontrol edici ipucu sunulduktan sonra yanlış tepkide bulunmasıdır. (e) Tepkide bulunmama: Bireyin kontrol edici ipucu sunulduktan sonra hiçbir tepkide bulunmamasıdır.

3. İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim: Bireyin doğru tepkide bulunmasını sağlayan en yüksek düzeyde ipucu (en az ılımlı) sunulması ile öğretime başlanarak zamanla ipucunun ortadan kaldırılmasıdır. İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim uygulamalarında uygulamacı ılımlılık ilkesine göre en fazla kontrol gerektiren ipucundan en az kontrol gerektiren ipucuna doğru bir ipucu hiyerarşisi kullanılır. Başlangıçta en az ılımlı olan ipucu hedef uyararla birlikte o düzeyde ölçüt karşılanıncaya değin sunulur ve ardından daha ılımlı ipucuna geçilir. Bu süreç birey bağımsız (ölçüt bu ise) olarak o davranışı sergileyinceye değin devam ettirilir.

İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretimde üç yönetsel özellik yer almaktadır: (a) Hedef uyarı ve ipuçları belirlenir. En az iki ipucu az ılımlıdan çok ılımlıya doğru bir ipucu hiyerarşisi oluşturulur. Kontrol edici ipucu her zaman hiyerarşide yer alan ilk ipucudur. (b) Hiyerarşide bir ipucu düzeyinden diğerine geçiş ölçütü belirlenmelidir. Bireyin ard arda yaptığı doğru davranış sayısı, o ipucu düzeyine ayrılacak oturum sayısı, vb. geçiş ölçütü olarak benimsenebilir. (c) Bireyin daha ılımlı ipucu düzeyindeki performansını değerlendirmek amacıyla yoklama oturumları düzenlenmeli ve yoklama verisi toplanmalıdır. Ancak, ipucu düzey sayısı arttıkça ipuçlarının silikleştirilmesi daha uzun süre gerektirir. Dolayısıyla, iyi planlama yapmak önemlidir. Üç tür birey tepkisi vardır: (a) Doğru tepkiler, (b) yanlış tepkiler ve (c) tepkide bulunmama.

Doğrudan öğretim

Doğrudan öğretim (DÖ) sistematik öğretim, açık anlatımla öğretim, etkin öğretim gibi farklı isimlerle adlandırılan ve öğretmenin veya uygulayıcının doğrudan yürüttüğü öğretmen veya uygulayıcı merkezli bir öğretim modelidir. Model okuma-yazma, matematik, fen bilgisi ile ilgili konu ve kavramlarının öğretiminde kullanılmaktadır. Doğrudan öğretim, küçük adımlarla öğretme, her adımdan sonra bireylere alıştırmayı yaptırmayı, ilk alıştırmada bireyleri yönlendirme ve bütün bireylerin yüksek düzeyde başarılı alıştırmalar yapmasını sağlama gibi öğretme işlevleri içerir. Öğretmenler veya uygulayıcılar becerilerin küçük basamaklarla sunulduğu öğrenme materyalleri kullanarak bireylerin doğru tepkileri sosyal pekiştiricilerle ve/veya sembol pekiştirme sistemiyle pekiştirilir, yanlış tepkiler düzeltici geribildirimler kullanılarak düzeltilir. Düzeltici geribildirim, bireyi ürkütmeyecek bir şekilde sunulmalıdır. Düzeltici geri bildirim sunulurken -model olma, yönlendirme, sınıma tekrar sınıma- gibi hata düzeltme süreçleri kullanılır.

Doğrudan öğretim planları, öğretim hedeflerini, içeriğin analiz edilmesini, öğretim yapılacak sınıfın düzenlenmesini, öğretimde kullanılacak araç-gereçlerin ve bireylere verilecek geribildirim nasıl ve ne zaman sunulacağını ve sürecin nasıl değerlendirileceğinin planlanmasını gerektirir. Doğrudan öğretim kullanılarak yürütülen bütün derslerde yer alan “öğretim-değerlendirme-gerekirse yeniden öğretme-değerlendirme”, ders boyunca veya dersin sonunda yeni ve/veya sorunlu konuların tekrarlanarak sunulmasını

içerir. Dolayısıyla, bu sürekli çevrimle bireylerin öğretilmek istenen beceriyi/bilgiyi yanlış bir şekilde öğrenmesine olanak kalmaz. Olumlu pekiştirmenin ve dolaysız geribildirim kullanımı bu yöntemin kilit unsurlarıdır.

Doğrudan öğretimde programın tasarlanması şu unsurları içerir:

- (a) genellemeyi teşvik edici içerik analizi (kavram ya da konunun basamaklandırılması ve öğretilecek konu ya da kavramın ilişkili ve ilişkisiz niteliklerini ortaya koyan olumlu ve/veya olumsuz örneklerin belirlenmesi),
- (b) öğretimsel yönergelerin yanı sıra öğretimin hangi sırayla yapıldığı ve örneklerin nasıl sunulacağını açıklama (olumlu örneklerle “Bu kırmızı” öğretme, olumlu ve olumsuz örnekleri birlikte “Bu kırmızı, bu kırmızı değil.” sunma gibi,
- (c) öğretmenlerin veya uygulayıcıların ne yapması/söylemesi gerektiğini (“Hangisi kırmızı?” “Hangisi kırmızı değil ?” ve bireylerden nasıl tepkiler (yapması, göstermesi, söylemesi ya da yazması gibi bireyin tepkilerinin açıkça tanımlanması) beklendiğini net olarak ortaya koyma,
- (d) bir kavram, konu ya da kural öğretilmeden önce önkoşulların öğretilmesi gerekir. Zor becerilerden önce kolay becerilerin öğretilmesi, karıştırılması olası kavram, konu ya da kuralların ayrı ayrı sunulması, bir kuralla tutarlı örneklerin istisna olabilecek örneklerden önce (önce tüm araçlarda tek ton kırmızı kullanılıp kavram öğretildikten sonra tonlarının kullanılması) öğretilmesi şeklinde becerilerin sıraya konması,
- (e) doğru yanıtlar verilmesini güvence altına alacak şekilde pekiştirme ve kullanılacak düzeltici geri bildirimlerin belirlenmesi,
- (f) değerlendirme için uygun veri toplama (kayıt) biçiminin planlanarak, birey ilerlemelerinin kaydedilmesi

Öğretmen veya Uygulayıcı ve Birey Arasındaki Etkileşimin Basamaklandırılması

Basamaklandırılmış öğretim süreci daha çok matematik öğretiminde öne çıkan doğrudan öğretime dayalı bir öğretim stratejisidir. Basamaklandırılmış öğretim süreci “yap”, “göster”, “söyle” ve “yaz” basamaklarına ilişkin etkinlikleri içerir. Yap, göster, söyle ve yaz basamaklarında öğretmen veya uygulayıcının gerçekleştirdiği hareketin her biri birey tarafından bir karşı hareketi gerektirir. Bireyler, öğretmen veya uygulayıcı beceriyi yaparken izlerler, beceriye ilişkin açıklamayı dinlerler. Daha sonra bireyler beceriyi kendileri yaparlar, gösterirler, ne yaptıklarını söylerler ve yazarlar. Basamaklandırılmış yöntemle öğretim yapılırken bireyden yaparak, göstererek, sözlü ve yazılı dil kullanarak bir tepkide bulunması beklenir. Birey, doğru tepki verdiğiğinde davranışı pekiştirilmekte, yanlış tepki verdiğiğinde hata düzeltilmesine yer verilir.

Yap Basamağı: “Yap” basamağında öğretmen veya uygulayıcı, gerçek nesnelere kullanır ve birey de cevaplarını gerçek nesnelere kullanarak verir. “Yap” basamağı, bireylerin birbiriyle ve öğretmen veya uygulayıcı ile aralarında yakınlık kurmasına yardımcı olur. Bireyin gruba katılımını sağlamak için kullanılan etkili bir etkileşim yoludur. Bu basamak “yap-yap”, “yap-göster”, “yap-söyle”, “yap-yaz” alt basamaklarından oluşmaktadır.

Göster Basamağı: “Göster” basamağında öğretmen veya uygulayıcı, bireye görsel bir uyarı verir ve bireyden o anda bulunan alt basamağa uygun şekilde tepkide bulunması beklenir. Öğretmen veya uygulayıcı, uyarıcıları bireyin görebileceği şekilde sunar. Bu basamak “göster-yap”, “göster-göster”, “göster-söyle”, “göster-yaz” alt basamaklarından oluşmaktadır.

Söyle Basamağı: “Söyle” basamağında öğretmen veya uygulayıcı, bireye sembolik uyarıyı sözlü olarak verir ve bireyden de o anda bulunan alt basamağa uygun şekilde tepkide bulunması beklenir. Bu basamak “söyle-yap”, “söyle-göster”, “söyle-söyle”, “söyle-yaz” alt basamaklarından oluşmaktadır.

Yaz Basamağı: “Yaz” basamağında öğretmen veya uygulayıcı, bireye sembolik uyarıyı yazılı olarak verir ve bireyden de o anda bulunan alt basamağa uygun şekilde tepkide bulunması beklenir. Bu basamak “yaz-yap”, “yaz-göster”, “yaz-söyle”, “yaz-yaz” alt basamaklarından oluşmaktadır.

C. Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi

Eğitim ortamı, bireyin etkileşimde bulunduğu ve öğretme öğrenme etkinliklerinin meydana geldiği çevredir. Psikolojik, sosyal ve fiziksel boyutları olan bu çevrenin, eğitim etkinliklerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Eğitim ortamlarına ilişkin uygulamaların yeterli düzeyde bilinmesi ve amaca uygun olarak düzenlenmesi, eğitim için en temel koşullardandır.

Özel eğitim gerektiren bireylere hizmet veren destek eğitim kurumlarında Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünün ilgili yönetmeliklerinde belirtilen standartlar doğrultusunda eğitim ortamları düzenlenmesi yapılmalıdır.

Eğitim ortamlarının düzenlenmesinde en önemli etkenlerden biri fiziksel ortamın düzenlenmesidir. Bu açıdan eğitim kurumlarında koridor, lavabo, yemekhane, derslik ve bahçe gibi ortak kullanım alanları tekerlekli sandalye ile dolaşmayı sağlayacak şekilde düzenlenmeli; gerek görülen yerlerde rampa ve tutamak gibi ek önlemler alınmalıdır. Ayrıca derslik zemini yumuşak ve kolay temizlenebilir bir malzeme ile kaplanmalı, dersliklerin yeterince hava, ısı ve ışık alması sağlanmalıdır.

Eğitim ortamlarının düzenlenmesinde belirleyici, özel eğitim öğretmenidir. Düzenlemenin, derslikteki bireylerin her bir öğretim amacını gerçekleştirmelerini sağlayacak şekilde yapılmasında özel eğitim öğretmenin görüş ve önerileri dikkate alınmalıdır.

Eğitim ğretim amaçlarının uygulanmasına yönelik olarak derslik ortamında bulunan yazı tahtası, panolar hareketli ve taşınabilir olmalıdır. Dolaplar kapalı olmalı, böylece eğitim sırasında bireylerin dikkatini dağıtacak çeşitli unsurların kontrol altında tutulması sağlanmalıdır.

Derslik ortamı grup ve birebir çalışmaya olanak verecek şekilde düzenlenmelidir. Bunun için masa ve sıralar sabit olmamalıdır. Derslikte masa başı ve yer etkinliklerine hizmet edecek eşyalar bulunmalıdır. Konuların işlenişine uygun olan işitsel ve görsel ortamların düzenlenmesi, üç boyutlu modeller, film, televizyon, bilgisayar paket programları CD vb. araç gereçlerden yararlanılmalıdır. Konuların işlenişinde yeri geldikçe gezi ve gözlemlere yer verilmelidir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

lme, bireylerin belirli özelliklere sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin belirlenerek sonuçların sembollerle ve sayı sembolleri ile ifade edilmesidir. Değerlendirme ise, lme sonuçlarını bir ölçütle kıyaslayarak ölçülen nitelik hakkında bir karara varma sürecidir.

lme, bir betimleme (tanımlama) işlemidir. Değerlendirme ise, bir yargılama işlemidir ve lme sonucunun bir ölçütle karşılaştırılmasına dayanır.

lme sonucunu amacımıza göre yorumlamak; tamamen, kısmen, yeterli, yetersiz şeklinde bazı hükümlere ulaşmak bir değerlendirmedir. Örneğin bireyin bir dakikalık sürede kaç kelime okuduğunun saat tutarak tespit edilmesi lme işlemidir. Bireyin yaşı, zihinsel performansı, daha önce almış olduğu eğitimi göz önünde bulundurarak okuma becerisinin (akranlarının ortalama bir dakikada okuduğu kelime sayısına göre) geri, normal ya da ileri olduğu kararına varmak ise değerlendirmedir.

lme ve değerlendirme iki kavramdır. Bu iki kavram ğretim süreci ile çok yakından ilgilidir. Değerlendirme, ğretim sürecinin son evresidir ve ğretim için gerekli olan bir etkinliktir.

Ölçmenin en az üç aşaması vardır:

- Ölçülecek bir niteliğin olması
- Niteliğin gözlenebilmesi
- Amaca uygun sayı ve sembollerle gösterilmesi

Eğitimin her alanında lme ve değerlendirme olmak zorundadır. Aksi takdirde eğitim sonucunda yeterli bilgi ve becerinin kazandırılıp kazandırılmadığı ya da ne kadar kazandırıldığı, uygulanan eğitim programının başarıya ulaşıp ulaşmadığı belirlenemez.

Özel Eğitimde lme ve Değerlendirme

Özel eğitime gereksinimi olan birey için lme ve değerlendirme; programın öncesinde, ğretim anında ve ğretim sonrasında sürekli olarak kullanılır.

Özel eğitimde ölçme ve değerlendirme amaçları şunlardır:

- Bireyin yeterli ve yetersiz olduğu alanları belirlemek
- Eğitim programları hazırlamak ve etkisini ölçmek
- Bireyin gelişimini her aşamada değerlendirmek
- Bireyin gelişimlerine yönelik geri bildirimde bulunmak
- Öğrenme güçlüklerini belirlemek
- Öğretimin ve öğretim materyallerinin etkinliğini belirlemek
- Gelecekteki öğrenme süreçlerini planlamaya yönelik veri sağlamak
- Bireyin bir konuyu öğrenmeye ne kadar hazırlıklı olduğunu belirlemek
- Bireyin programda belirtilen kazanımlara ulaşması aşamasındaki süreci takip etmek ve

denetlemek

- Öğretim sonucunda bireyin ulaştığı en son düzeyi belirlemek

Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler Destek Eğitim Programındaki ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır.

Her bir aşamada değerlendirmeye başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.

Kaba Değerlendirme

• Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından destek eğitime ihtiyacı olduğuna dair karar alınmış birey için seçilen eğitim modülü ve ilgili kazanımlar, aile ile iş birliği içerisinde bireyin öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda, bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) hazırlamak amacı ile yapılacak olan yüzeysel değerlendirmedir.

- Kaba değerlendirme, Kaba Değerlendirme Formu ile yapılır.

• Kaba değerlendirme Formu'nda modülde bulunan tüm kazanımlar "Bildirimler" sütununa yazılmalıdır.

• Kaba değerlendirme yapılırken bireyin kazanımı hangi derecede yaptığına değil yapıp yapmadığı ya da bilip bilmediğine bakılmalıdır. Bireyin sorulara ya da yönergelere doğru cevabı "+", yanlış ya da eksik cevabı "-" olarak Kaba Değerlendirme Formu'nda Evet/ Hayır sütununa işaretlenmelidir.

• Formda bulunan "Açıklamalar" sütununa ise bireyden tepki alınmadığı takdirde aileden alınan bilgiler, değerlendirme yapılırken farklı bir yönerge kullanıldıysa kullanılan yönerge hakkında açıklamalar yazılmalıdır.

• Değerlendirme yapılacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir.

- Değerlendirme yapılırken bireyin tüm tepkilerine öğretmen veya uygulayıcının tepkisiz kalması gerekir. Ancak bireyin değerlendirme sürecinde kurallara uyması, göster denildiğinde göstermesi, söyle denildiğinde söylemesi, araçlara bakması, araçları dizmeye ve kaldırmaya yardım etmesi, çalışmaya uygun oturması ve uygun davranışlarda bulunması gibi olumlu davranışları pekiştirilmelidir.

- Değerlendirme süresince soru yönergeleri tutarlı bir şekilde verilmeli ve ses tonu pekiştirirken kullandığı ses tonundan ayırt edilmelidir.

Öğretim Öncesi Değerlendirme

- Kaba değerlendirme sonucunda bireyin BEP' ine seçilen kazanımların öğretimine başlamadan önce hangi basamakta olduğunu belirlemek amacı ile yapılacak olan ayrıntılı değerlendirmedir.

- Öğretim amaçları; ölçülebilen, gözlenebilen bir performans veya somut bir ürünle değerlendirilmelidir.

- Ana yönergeler verilirken hangi yönlendirmeleri öğretmen veya uygulayıcının sağlayacağı, değerlendirme yapılırken hangi kısıtlamaların etkili olduğu ve uygulanabilir materyaller belirtilmelidir.

- Beceri ya da kavram birey tarafından kazanılacak ya da gerçekleştirilecek adımlara ayrılır ve sıralanır. Bu adımlar bireyin yeteneğine dayalı olarak çok küçük ya da büyük olabilir (kavram ve beceri analizleri).

- Ele alınan beceri, kavram ya da disiplin alanına ilişkin konunun analizi yapılırken küçük alt basamaklara ayrılmalı, önce yapılandan sonra yapılan veya sonra yapılandan önce yapılan vb. hangi yöntemle yapılacağı belirtilmelidir.

- Her bildirimle ilgili farklı materyaller hazırlanmalıdır.

- Çalışma sırasında uyulması gereken kurallar belirtilmelidir.

- Öğretilmesi planlanmış olan davranışların daha önceden öğrenilmiş olup olmadığını saptamak amacıyla hazırlanmalıdır.

- Bildirim, ölçüt ve sorulardan oluşan bir form hazırlanmalıdır.

- Analizi yapılan becerinin ya da kavramın her basamağı ve varsa alt basamakları "Performans Kayıt Tablosu" nun bildirimler bölümünü oluşturmalıdır.

- Bildirimler oluştuktan sonra ölçüt belirlenmelidir. Ölçüt, bildirim için asgari hangi düzeyde gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmelidir.

- Bildirimlerin belirlenen ölçüt düzeyinde gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemeye yönelik sorular ya da yönergeler hazırlanmalıdır.

- Değerlendirme yapılacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir.

- Değerlendirme yapılırken bireyin tüm tepkilerine öğretmenin veya uygulayıcının tepkisiz kalması gerekir. Ancak birey; değerlendirme sürecinde kurallara uyması, göster denildiğinde göstermesi, söyle denildiğinde söylemesi, araçlara bakması, araçları dizmeye ve kaldırmaya yardım etmesi, çalışmaya uygun oturması ve uygun davranışlarda bulunması gibi olumlu davranışları için pekiştirilmelidir.

- Öğretmen veya uygulayıcı, değerlendirme süresince soru yönergelerini tutarlı bir şekilde vermeli ve ses tonunu pekiştirirken kullandığı ses tonundan ayırt etmelidir.

Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- Bireyin öğretim öncesi değerlendirmesi yapılan beceri, kavram ya da disiplinin hangi basamakta olduğunun belirlenip öğretime başladıktan sonra izlenecek yol ve her ders saati öğretiminin sonunda bireyde görülen gelişmelerin ayrıntılı değerlendirilmesidir.

- Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan "Öğretim Sürecini Değerlendirme" sütununa öğretmen veya uygulayıcı tarafından işaretlenir.

- Bir aylık eğitim süresinin sonunda birey için Performans Kayıt Tablosu'nun alt kısmında yer alan "Aile Bilgilendirme" bölümüne, o ay içerisinde çalışılan kazanımın öğretimi ve kalıcılığının sağlanabilmesi için evde yapılacak tekrarlar ile ilgili açıklamalarda bulunulacaktır.

- Performans Kayıt Tablosu'nda kazanımların gerçekleşme süresine bağlı olarak birden fazla kazanım da gösterilebilir. Bir ay içerisindeki öğretimi yapılan kazanımların tamamı, o aya ait Performans Kayıt Tablosu'nda gösterilecektir.

- Performans Değerlendirme Tablosu'nun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı ise bireyin dosyasında saklanacaktır.

- Her aya ait Performans Kayıt Tablosu ile Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu'nun bir nüshası, veli tarafından bir sonraki inceleme için RAM'a gelindiğinde teslim edilecektir.

Son Değerlendirme

- Kavram becerisine yönelik seçilen kazanımlar için Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim süreci değerlendirme basamakları gerçekleştiği "+" ya da "B" olarak işaretlendiği zaman farklı soru ve materyallerle ezbere yapılıp yapılmadığını değerlendirmek amacıyla Son Değerlendirme Formu hazırlanmalıdır.

- Son Değerlendirme Formu'nun üst kısmına destek eğitimi verilen bireyin adı soyadı ve değerlendirmenin hangi tarihte yapıldığı yazılır.

- Beceri öğretimine yönelik seçilen kazanımlarda, öğretim sürecinin son ders saatinde yapılan değerlendirme, aynı zamanda bireyin beceriyi gerçekleştirip gerçekleştirmediğine

yönelik yapılacak olan son değerlendirmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmasına gerek yoktur.

- Son Değerlendirme Formu'ndaki "Bildirimler" başlığı altındaki sütuna; Performans Kayıt Tablosu'nda alınan bildirimlerin aynısı, "Sorular/Yönerge" sütununun altına ise Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan soru ve materyallerden farklı soru ve materyaller yazılacaktır.

- Son değerlendirme yapılırken, bireyin kazanımı hangi derecede yaptığına değil yapıp yapmadığına ya da bilip bilmediğine bakılacaktır.

- Son değerlendirme yapılırken bireyin tüm tepkilerine öğretmen veya uygulayıcının tepkisiz kalması gerekir.

- Son değerlendirme sonucunda tüm alt basamaklar "+" ya da "B" olarak işaretlendiğinde kazanımın gerçekleştiğine, "-" ya da "Sİ, MO veya FY" işaretlendiğinde ise kazanımın gerçekleşmediği ve öğretimin tekrar edilmesi gerektiğine karar verilir.

- Yapılan Son Değerlendirme Formu bireyin dosyasında saklanacaktır.

Öğretim Sonu (Dönem Sonu) Değerlendirme

- Öğretim sonu (dönem sonu) değerlendirme, Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu ile yapılır.

- Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu; Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlardan hangilerinin bağımsız olarak gerçekleştiği, hangilerinin öğretiminin başlanmasına rağmen gerçekleşmediği (öğretimine devam edilmesi gerektiği) ve hangi kazanımların öğretimine başlanmadığının gösterildiği ve gerekçelerinin yazıldığı formdur.

- Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu'nun üst kısmına destek eğitimi verilen bireyin adı soyadı, yaşı, eğitsel tanısı, öğretimin başlangıç ve bitiş tarihi yazılır.

- Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu'ndaki "Kazanımlar" başlığı altındaki sütuna; Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunun birey için öğretim süresince kazandırılmasını hedeflediği (BEP'e alınan) kazanımlar maddeler hâlinde işlenir.

- Kazanımın öğretimine hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise "+", sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) "-" olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya "+" konur.

1. Örnek "Ellerini yıkar." kazanımına birinci ayda başlanmış ve o ay içerisinde kazandırılmışsa birinci ayda ilgili kutucuğa "+" işareti konulur.

2. **Örnek** “Yüzünü yıkar.” kazanımına birinci ayda başlanmış ve iki aylık sürede kazandırılmışsa (birinci ve ikinci ayda çalışılmış ve ikinci ayda bitmiş ise) birinci aydaki ilgili kutucuğa “-”, ikinci aydaki ilgili kutucuğa “+” işareti konulur.

• Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca belirlenen öğretim sürecinde kazandırılması hedeflenen (BEP’e alınan) kazanımlardan öğretimine hiç başlanamamış olan kazanım(lar) varsa gerekçeleri ile Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’ndaki RAM Bilgilendirme bölümüne ayrıntılı olarak yazılır.

1. **Örnek** Süre yetersizliği nedeniyle “Düğme ilikler.” kazanımına başlanılamamıştır.

2. **Örnek** Ön koşul kazanım olan “1–12 arası rakamları tanır.” aşaması gerçekleşmediğinden “Saatleri okur.” kazanımına geçilmemiştir.

• Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığına dair açıklamalar yapılacaktır.

1. **Örnek** “Kâğıdı keser.” kazanımı ile ilgili öğretimde; kazanımla ilgili alt basamaklardan “Makası alır.” ve “Kâğıdı alır.” basamaklarını **bağımsız** olarak yapabilmekte, “Makası açar.” basamağını **sözel ipucu** ile yapabilmekte “ Kâğıdı makasın uçları arasına yerleştirir.” ve “Makası kâğıt üzerinde ilerletir.” basamaklarını **fiziksel yardım** ile yapabilmektedir. “Kâğıdı keser.” kazanımı ile ilgili öğretime devam edilmesine gereksinim vardır.

• Öğretim süresi sonunda gerçekleştirilen kazanımlar hakkında “RAM Bilgilendirme” bölümüne ayrıca açıklama yapmaya gerek yoktur.

• Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu; öğretimi yapan öğretmen veya uygulayıcılar ve veli tarafından imzalanır. Öğretim süresi sonunda bireysel inceleme amacıyla rehberlik araştırma merkezine yeniden başvuru yapılırken Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu ve her aya ait Performans Kayıt Tablosu’nun bir nüshası veli tarafından RAM’a teslim edilir.

Ölçme ve değerlendirme için hazırlanan form örnekleri ekte sunulmuştur. Modüllere yönelik hazırlanan form örnekleri ve örneklerle ilgili gerekli açıklamalar her modülün içeriğinde yer alan ölçme ve değerlendirme bölümünde verilmiştir.

Ek – Ölçme ve Değerlendirme Formları

Kaba Değerlendirme Formu

		Evet/Hayır	Açıklamalar

Birey Adı :
Kazanım :

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Ait Olduğu Ay:

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	SORULAR/YÖNERGE		ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																																	
		Ana Yönerge	Öğretim Öncesi Değerlendirme	BİREYSEL												GRUP																					
				1. DERS SAATI		TARİH		2. DERS SAATI		TARİH		3. DERS SAATI		TARİH		4. DERS SAATI		TARİH		5. DERS SAATI		TARİH		6. DERS SAATI		TARİH		1. DERS SAATI		TARİH		2. DERS SAATI		TARİH		3. DERS SAATI	
+	-	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ		

KISALTMALAR: B = BAĞIMSIZ Sİ=SÖZEL İPUCU MO=MODEL OLMA FY= FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME

AÇIKLAMALAR

- 1- Bu form öğretimi yapan öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.
- 2- Bu formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.
- 3- Bu formun sonunda aileye; yapılan çalışmalarla ilgili bilgilendirmeler yazılacaktır
- 4- Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı :	Eğitime Başlangıç Tarihi :
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi :

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY

Özel Eğitim Değerlendirme kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar maddeler halinde forma işlenir. Kazanıma hangi ay içerisinde başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; şayet kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

Tarih

Tarih

Tarih

Veli

Öğretmen veya Uygulayıcı

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

İmza

İmza

SON DEĞERLENDİRME FORMU

Birey Adı :

..... / /

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	SORULAR/YÖNERGE	SON DEĞERLENDİRME
		ANA YÖNERGE	

Öğretmen veya Uygulayıcı
İmza

AÇIKLAMALAR

1. Bu form öğretimi yapan öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.
2. Bu formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.

AİLE EĞİTİMİNİN PLANLANMASI VE AİLE İLE İŞ BİRLİĞİ

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin farklı alanlardaki gelişimini hızlandıracak ortamların düzenlenmesinde ailenin rolü önemlidir. Bireylerin başarıları yalnızca okulda aldıkları eğitime bağlı olmayıp aldıkları destek eğitime ve ailelerin eğitime etkin katılımına bağlıdır.

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin ailelerinin eğitilmesi; anne babaların çocuklarını herkesten iyi tanımaları ve çocuğu ile daha fazla etkileşim içinde olması, birebir eğitim eksikliğini gidermesi, eğitim ortamında gerçekleştirilemeyecek konularda bireylerin eğitimini üstlenmelerini sağlama açısından önemlidir.

Aile eğitim programlarında çocuk yetiştirme yaklaşımları ile çocuğun dil gelişimine, sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunma, çocuğuna çeşitli davranış ve bağımsız yaşam becerilerini öğretmelerine ilişkin ailelere yeterlilikler kazandırılmalıdır.

Aile eğitimi, çocukların okuldan ya da çevreden öğrendiklerinin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin öğrenmelerinin kalıcı olması için sık tekrarların yapılması ve farklı ortamlardan yararlanılarak eğitim verilmesi gerektiği göz önüne alındığında, ailelerin eğitilmesinin sağlayacağı yararlar açıkça görülebilir.

Ailelerin eğitilmesi, zihinsel yetersizliği olan çocuklarının eğitimine yönelik öğrenmiş oldukları her türlü bilgi ve beceriyi, çocuklarının yeni problemlerini de çözmeye kullanmalarını sağlayacaktır.

Aile Eğitiminin Amaçları

Aile eğitiminin amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- a) Ailenin, özürlü çocuğun kabulünü sağlamak
- b) Ailenin, haklarını ve sorumluluklarını anlamasını sağlamak
- c) Aile ile iş birliği yapmak
- ç) Ailenin çocuğu ile ilgili programları evde uygulamasını sağlamak
- d) Aileyi diğer kaynaklar hakkında bilgilendirmek

Aile eğitimi aşağıdaki ilkeler dikkate alınarak uygulanmalıdır:

1. Aile eğitimi hizmetleri, her ailenin gereksinimleri ve tercihleri dikkate alınarak bireyselleştirilmelidir. Farklı aile hizmet türü ve düzey seçenekleri oluşturulmalıdır.
2. Her ailenin ve her çocuğun güçlü yönleri vardır. Bu güçlü yönler ortaya çıkarılmaya çalışılmalıdır.
3. Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik eğitimlerde aile ile empati kurulup hizmet verildiğinde aile eğitimi daha verimli olur.

4. Zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip aileler, çocukları hangi gelişim döneminde olursa olsun hizmete gereksinim duyarlar.
5. Aile hizmetleri, özel eğitim sisteminin bir parçası olarak uzun süreli ve sistematik biçimde düzenlenmelidir.

Destek Eğitim Merkezlerinde Aile Eğitiminde Dikkat Edilecek Hususlar

Destek eğitim merkezlerinde, her türlü aile eğitimi programının planlanmasında ailenin ve bireyin gereksinimlerinin belirlenmesi öncelikle ele alınmalıdır. Aile eğitimi, bireylerin gereksinim duyduğu beceri ve davranışları öğretirken kullanacağı yöntemler konusunda bilgilendirmeyi içermelidir.

Aile eğitim programları, ailelerle birlikte belirlenecek zaman dilimlerinde ve her yıl geliştirilerek yeniden uygulanmalıdır. Aile eğitim programları, gereksinimler dikkate alınarak bireysel ya da grup çalışması olarak planlanmalıdır.

Aile eğitim programları, zihinsel yetersizliği olan bireyin anne babası, kardeşleri ve çocuğun bakımı ve eğitiminden sorumlu diğer bireylerin, koşullara göre birlikte ya da farklı eğitim programları içinde eğitilmeleri ve bilgilendirilmeleri sağlanarak sürdürülür. Aile eğitim programları, konferanslar, çalışma toplantıları, ev ödevleri, evdeki uygulamaların gruba aktarılması biçimlerinde yürütülebilir.

Aile eğitim programları hem ev hem de kurumları kapsayacak şekilde düzenlenmelidir. Ev ziyaretleri ile engelli bireylerin yařadđı ortam gözlenmeli ve hazırlanan ev programları ev ortamı da göz önüne alınarak oluşturulmalıdır. Bu programlar özel eğitim ğretmeni, rehber ğretmen, psikolog, ocuk gelişimi ğretmeni ve çocuğun eğitiminde yer alan diğer personelin iş birliği ile yürütülmelidir.

Çocukların ve ailelerin karşılaşabileceği problemlerle ilgili konularda bilgi verilerek benzer problemleri aynı duyguları yaşayan ailelerin de yařadđını görmeleri sağlanarak aileler arası iletişim kurulmasına yardımcı olunmalıdır. Daha önce aynı aşamadan geçmiş ailelerin birbirlerine destek olmaları sağlanmalıdır.

Destek eğitim merkezlerine devam eden zihinsel yetersizliği olan bireylerin ağız diş sağlığı, bulaşıcı hastalıklar, süreğen hastalıklar vb. konularda ailelerin ve bireylerin yönlendirilmeleri ve takibi yapılmalıdır.

Destek eğitim kurumlarında eğitimi verilemeyen ancak birey için önemli olan bazı kazanımlar konusunda aile eğitim programları düzenlenmelidir. Örneğin, z bakım Becerileri modülündeki kazanımlardan “Banyo yapar, sa yıkar vb.” kazanımların öğretiminin evde yapılması gereklidir. Bu kazanımların öğretiminin nasıl yapılacağı konusunda aileye eğitim verilmeli, hazırlanan eğitim programı evde bireye aile tarafından uygulanmalı, kontrol çizelgeleriyle takibi ve değerlendirmesi yapılmalıdır.

BİLİŞSEL BECERİLERE HAZIRLIK MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Bilişsel becerilerini geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Göz teması kurar.
2. Görsel uyaran verildiğinde uyarının geldiği yöne bakar.
3. İşitsel uyaran verildiğinde uyarının geldiği yöne bakar.
4. Nesnelere renklerine göre eşleştirir.
5. Adı söylenen nesnenin resmini gösterir.
6. Dinletilen sesi, uygun resimle eşleştirir.
7. Tek eylem bildiren yönergeyi yerine getirir.
8. İki eylem bildiren yönergeyi yerine getirir.
9. Üç ve daha fazla eylem bildiren yönergeyi yerine getirir.
10. Saklanmış nesneyi bulur.
11. Sınırlı alanları boyar.
12. Şekilleri rastgele boyar.
13. Oyun oynarken sıra alır.
14. Oyun içindeki sorumluluğunu yerine getirir.
15. Hareketi taklit eder.
16. Sesleri taklit eder.
17. Nesnelere karşıt olma durumuna göre ayırt eder.
18. Ana renkleri tanır.
19. Ara renkleri tanır.
20. Yazı araç-gereçlerini kullanır.

MODÜLÜN SÜRESİ

Bu modül için öngörülen süre 100 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR:

1. “Bilişsel Becerilere Hazırlık” modülü zihinsel yetersizliği olan bireylerin destek eğitimine başladıklarında öğrenmelerinin anlamlı ve kalıcı olmasını daha sonraki aşamalarda önerilecek olan modüllerdeki kazanımlar için bireyi hazırlamak amacıyla geliştirilmiştir.
2. Hazırlanan modül ağır ve orta düzeyde zihinsel yetersizliği olup daha önce özel eğitim hizmeti almamış veya akademik becerileri içeren modüllerden herhangi birisini alamayacak durumda olan bireyleri ve 36–72 ay grubunda yer alan zihinsel yetersizliği olan çocukları kapsamaktadır.
3. “Bilişsel Becerilere Hazırlık” modülünde yer alan becerilerin kazandırılması için dikkat, görsel, işitsel algı ve el göz koordinasyonunun geliştirilmesi gerekmektedir.
4. Dikkat, bir işi tam olarak yapabilmek için gereken süre içerisinde yapılması istenen davranışa odaklanabilmektir. Bireylerde dikkatin geliştirmesi ilginin çekilmesiyle gerçekleşir. Bireylerin yapılan iş üzerine ilgileri çekildikten sonra dikkatin işin devamı süresince canlı tutulması gerekmektedir. Bireyin ilgi, ihtiyaç ve yaş gelişimine uygun, dikkatini çekecek materyaller kullanılmalıdır.
5. Renk kavramı öğretilecekse ana renklerden başlanarak öğretim yapılmalıdır. Zihinsel yetersizliği olan birey, renk kavramını kazanırken verilen rengin olumlu ve olumsuz nitelikleri arasında ayırım yapması gerekir. Örneğin, “ kırmızı” kavramının olumsuz örnekleri kırmızı olmayan nesnelere sunulur. Kırmızı bir kalem yanında sarı renkli bir kalem gösterilerek kavramın “Bu kırmızı.” , “Bu kırmızı değil.” şeklinde öğretimi yapılır.
6. Kavramın olumlu ve olumsuz örneklerinin karışık sunulması kavramı tamamlayan niteliklerin açıkça ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Kavramın olumlu ve olumsuz örneklerini olabildiğince somutlaştırmak öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Örneğin, elle tutulabilen boncuk, fasulye vb. nesnelere ile kırmızı kavramının öğretimi somutlaştırılabilir.
7. Karşıtlık (zıtlık) bildiren nesnelere öğretimi yapılırken bu nesnelere sunularak bireyin dokunması ve resimler aracılığıyla görmesi sağlanmalıdır. Örneğin, soğuk anlatılacaksa bireyin eline buz verilerek soğuğu hissetmesi sağlanmalıdır. Aynı şekilde temiz ve kirli anlatılırken de temiz ve kirli olan giysi, eşya vb. nesne veya nesne resimleri gösterilmelidir.
8. Her bir kazanımla ilgili çalışılırken kullanılan materyallerin çeşitli duyu organlarına hitap etmesine özen gösterilmelidir. Birden fazla duyu organına etki yapabilecek görsel ve işitsel materyaller (ses çıkaran, hikâyeye anlatan resim kartları vb.) kullanılabilir.

9. Dikkat kontrolünü artırmak için her bir etkinlikte kullanılacak materyaller sırayla bireye sunulmalıdır.
10. Öğretmen veya uygulayıcı oyun etkinliğine katılarak oyun kurallarına model olmalıdır. İlerleyen zamanlarda aşamalı olarak öğretmen veya uygulayıcı oyundan çekilmelidir. Sözel ipucu vererek kurallar hakkında uyarıda bulunmalıdır.
11. Boyama etkinlikleri esnasında bireyin ev ortamında bulunan nesne resimlerinin boyanması, çeşitli hayvan resimlerinin boyanması ve bireyin çizebiliyorsa kendisinin ortaya koyduğu resimleri boyama çalışmaları yaptırılmalıdır.
12. Yazma becerisini kazandırmak amacıyla öğretmen veya uygulayıcı, avuç içi ve parmaklarla serbest boyama, havada, suda ve kum havuzunda çeşitli yazma uygulamaları yaptırmalıdır.
13. Öğretim yapılan ortamda bireylerin oyuncaklar, eğitim araç-gereçleri vb. nesnelerin önce yarısını görebileceği sonra da saklanan nesnelerin tamamını bulabileceği oyunlar düzenlenmelidir.
14. Öğretmen veya uygulayıcı, ailelere hangi kazanımı çalıştıklarını, bu kazanımın ev ortamında nasıl desteklenmesi gerektiği konusunda bilgi vermelidir. Böylece yapılan eğitimin kalıcı olması için aile teşvik edilmiş olacaktır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. ALGI ÇALIŞMALARI

1. İşitsel Algı
2. Görsel Algı

B. YÖNERGE ÇALIŞMALARI

1. Tek Eylem
2. İki Eylem
3. Üç Eylem

C. BOYAMA ÇALIŞMALARI

1. Rastgele
2. Sınırlı

Ç. OYUN OYNAMA

1. Sıra Alma
2. Oyun İçinde Sorumluluk

D. EŞLEME ÇALIŞMALARI

1. Nesne
2. Resim
3. Ses

E. TAKLİT BECERİLERİ

1. Hareket
2. Ses

F. RENKLER

1. Ana Renkler
2. Ara Renkler

G. KARŞITLIK

1. Sıcak- Soğuk
2. Açık- Kapalı
3. Temiz- Kirli
4. Yumuşak-Sert

Ğ. NESNE BULMA ÇALIŞMALARI

1. Saklanan Nesne

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Kaba Değerlendirme Formu'nda "Bilişsel Becerilere Hazırlık" modülü kazanımlarının değerlendirilmesinde bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümünde ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa işaretlenmelidir.
- b. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda "sesleri taklit etme" kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapılamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- c. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan "Sesleri taklit et." kazanımı alt basamaklara ayrılmıştır: 1. Duyduğun insan sesini tekrar et. 2. Duyduğun hayvan sesini tekrar et. 3. Duyduğun taşıt sesini tekrar et.

- ç. “Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa “Sesleri taklit et.” ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve bireyin bunu yapıp yapamadığına bakılır. Yapabildikleri için “+”, yapamadıkları için “-” işaretlenecektir.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununa işaretlenir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda birey “Sesleri taklit et.” kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.
- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı Öğretim Sürecini Değerlendirme Formu’na işlenir.
- ç. Performans kayıt tablosunun sonunda yer alan aile bilgilendirme bölümünde, “Sesleri taklit et.” kazanımının hem öğretilmesinin hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için yapılacak tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

C. Son Değerlendirme

- a. Örnek Alınan kazanım “Sesleri taklit etme” becerisi olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.
- b. Bilişsel becerilere hazırlık modülünde bulunan eşleme çalışmaları, renkler vb. ile ilgili kazanımlar için Performans Kayıt Tablosu’nda öğretim süreci değerlendirme basamakları gerçekleştiği (“+” ya da “B” olarak işaretlendiği) zaman farklı soru ve materyallerle ezbere yapılıp yapılmadığını değerlendirmek amacıyla Son Değerlendirme Formu hazırlanmalıdır.
- c. Son değerlendirme sonucunda tüm alt basamaklar “+” ya da “B” olarak işaretlendiğinde kazanımın gerçekleştiği, “-” ya da “ Sİ, MO veya FY” işaretlendiğinde ise kazanımın gerçekleşmediği ve öğretimin tekrar edilmesi gerektiğine karar verilir.

D. Öğretim Sonrası (Dönem Sonu) Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim süreci değerlendirme sonuçlarına uygun olarak her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.
- b. Dönem Sonu Performans Değerlendirme Formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.
- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar

ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

BİLİŞSEL BECERİLERE HAZIRLIK KABA DEĞERLENDİRME FORMU			
Adı/Soyadı:		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi:			
	BİLDİRİMLER	Evet/Hayır	AÇIKLAMALAR
A.	ALGI ÇALIŞMALARI		
1	Göz teması kurar.	+	
2	Görsel uyaran verildiğinde uyaranın geldiği yöne bakar.	+	
3	İşitsel uyaran verildiğinde uyaranın geldiği yöne bakar.	+	
B.	EŞLEME ÇALIŞMALARI		
1	Nesneleri renklerine göre eşleştirir.	+	
2	Adı söylenen nesnenin resmini gösterir.	-	
3	Dinletilen sesi, uygun resimle eşleştirir.	-	
C.	YÖNERGE ÇALIŞMALARI		
1	Tek eylem bildiren yönergeyi yerine getirir.	+	
2	İki eylem bildiren yönergeyi yerine getirir.	+	
3	Üç ve daha fazla eylem bildiren yönergeyi yerine getirir.	-	
Ç.	NESNE BULMA ÇALIŞMALARI		
1	Saklanmış nesneyi bulur.	+	
D.	BOYAMA ÇALIŞMALARI		
1	Sınırlı alanları boyar.	-	
2	Şekilleri rastgele boyar.	-	
E.	OYUN OYNAMA		
1	Oyun oynarken sıra alır.	+	
2	Oyun içindeki sorumluluğunu yerine getirir.	-	
F.	TAKLİT BECERİLERİ		
1	Hareketi taklit eder.	+	
2	Sesleri taklit eder.	-	
G.	KARŞITLIK		
1	Nesneleri karşıt olma durumuna göre ayırt eder.	-	
Ğ.	RENKLER		
1	Ana renkleri ayırt eder.	+	
2	Ara renkleri ayırt eder.	-	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AİT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Sesleri taklit eder.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR ANA YÖNERGE Dinlediğin sesleri tekrar et.	ÖĞRETİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																													
				BİREYSEL															GRUP														
				1. DERS SAATİ	...	2. DERS SAATİ	...	3. DERS SAATİ	...	4. DERS SAATİ	...	5. DERS SAATİ	...	6. DERS SAATİ	...	1. DERS SAATİ	...	2. DERS SAATİ	...	3. DERS SAATİ	...	4. DERS SAATİ	...										
				B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY		
1. Dinletilen sesler içinden insan sesini taklit eder.	%100	1. Duyduğın insan sesini tekrar et.	-		X			X		X			X			X						X											
2. Dinletilen sesler içinden hayvan sesini taklit eder.		2. Duyduğın hayvan sesini tekrar et.	-		X			X		X			X			X																	
3. Dinletilen sesler içinden taşıt sesini taklit eder.		3. Duyduğın taşıt sesini tekrar et.	-		X			X		X			X			X																	

KISALTMALAR B: BAĞIMSIZ – Sİ: SÖZEL İPUCU – MO: MODEL OLMA – FY: FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME

Evde çocuğunuzla insan, hayvan ve taşıt seslerini tekrar ediniz.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Form ilgili ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

2. Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.

3. Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

4. Formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkinliklerinde gelinen düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar ve bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU	
Bireyin Adı Soyadı:	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi :
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR												
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY	
BİLİŞSEL BECERİLER MODÜLÜ													
1. Adı söylenen nesnenin resmini gösterir.	+	+	+	+									
2. Üç ve daha fazla eylem bildiren yönergeyi yerine getirir.	-	-	-	+	+	+							
3. Sınırlı alanları boyar.	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+			
4. Oyun içindeki sorumluluğunu yerine getirir.	-	-	-	-	-	-	+	+	+				
5. Sesleri taklit eder.	+	+											
6. Ara renkleri ayırt eder.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

AÇIKLAMA Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

Ara renklerin öğretiminde birey tüm renkleri öğrenemediğinden kazanımlar başarılı kabul edilmemiştir.

Tarih

Veli

İmza

Tarih

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

Tarih

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

ÖZ BAKIM BECERİLERİ MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Öz bakım becerilerini geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Ellerini yıkar.
2. Yüzünü yıkar.
3. Ellerini kurular.
4. Yüzünü kurular.
5. Burnunu mendille temizler.
6. Ayağını yıkar.
7. Ayağını kurular.
8. Saçını yıkar.
9. Saçını kurular.
10. Saçını tarar.
11. Banyo yapar.
12. Dişlerini fırçalar.
13. Tırnağını keser.
14. Sakal tıraşı olur.
15. Kulak temizliği yapar.
16. Ped değiştirir.
17. Tuvalet ihtiyacını giderir.
18. Şapka çıkarır.
19. Bere çıkarır.
20. Eldiven çıkarır.
21. Atkı çıkarır.
22. Çorap çıkarır.
23. Etek çıkarır.
24. Pantolon çıkarır.
25. Külütlü çorap çıkarır.
26. Ayakkabı çıkarır.
27. Ceket çıkarır.
28. Kazak çıkarır.
29. Gömlek çıkarır.
30. Şapka giyer.

31. Bere giyer.
32. Boynuna atkı sarar.
33. Çorap giyer.
34. Etek giyer.
35. Pantolon giyer.
36. Külotlu orap giyer.
37. Eldiven giyer.
38. Kazak giyer.
39. Gömlek giyer.
40. Ceket giyer.
41. Ayakkabı giyer.
42. Çıt ıt açar.
43. Fermuar açar.
44. Düğme açar.
45. Kemer çıkarır.
46. Çıt ıt kapatır.
47. Fermuar kapatır.
48. Düğme ilikler.
49. Kemer takar.
50. Kaşık ve atal kullanarak yemek yer.

MODÜLÜN SÜRESİ

Modül için öngörülen süre 240 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Zihinsel yetersizliğı olan bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için farklı ortamlarda öz bakım becerileri konusunda yaşıma hazırlanmaları gerekmektedir. " z Bakım Becerileri" modülüyle bu bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır.  z bakım becerileri, bireyin başkalarına bağımlı olmadan, gereksinimlerini karşılaması için gerekli olan becerileri içerir.
2.  z bakım becerilerini kazanma; çocuğun motor, dil, zihin ve duygu gelişimine bağılı olduğı için  ğretim çalışmalarında zihinsel yetersizliğı olan bireylerin her gelişim alanı bir bütün olarak ele alınmalıdır.  z bakım becerilerinin kazandırılabilmesi için bireyin önceden gerçekleştirmesi gereken ön koşul becerileri vardır. Bunlar; büyük ve küçük kasların kullanımını gerektiren beceriler, el göz koordinasyonu, hareketleri

taklit etme, görsel dikkat, basit yönergeleri anlamadır. Bu becerileri gerçekleştiren bireylerin öz bakım ve becerilerini öğrenmeleri daha kolay olacaktır. Bireylerin bu becerileri gerçekleştirme düzeylerini belirlemenin yanı sıra, öğretimi etkileyecek ön koşul becerilerin de değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca, varsa bireyin başka yetersizlikleri (fiziksel, görsel vb.) ile problem davranışları da dikkate alınmalı, buna göre planlama ve öğretim yapılmalıdır.

3. Öz bakım becerilerinin öğretiminde; ileri zincirleme, tersine zincirleme ve tüm beceri yöntemleri kullanılmalıdır. Bu yöntemlerin ortak yönü; öğretimde yardım türlerinin kullanılması, yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda bireyin davranışı bağımsız olarak yapabilmesi ve öğrendiklerini farklı ortamlarda uygulayabilmesidir.
4. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin, kendiliklerinden çevreden bilgi edinebilme ve bilgiyi genelleyebilme süreçlerinde güçlükleri vardır. Becerileri kazanmalarında daha fazla yönlendirilmeye, desteklenmeye, sürekli ve sistemli bir eğitime gereksinim duyarlar. Bu nedenle beceri kazandırma süreci; uzun süreli eğitim ve sık tekrar etmeyi gerektirir.
5. Öz bakım becerilerinin öğretiminde; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçları kullanılmalıdır.
6. Sözel ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçları ile bunların her birinin kendi içindeki basamaklarıyla ilgili ipuçları geri çekilirken bireyin özellikleri dikkate alınmalı ve ipuçları sistematik bir şekilde çekilmelidir.
7. Zihinsel yetersizliği olan bireyler normal gelişim gösteren bireylere oranla daha sık başarısızlıkla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu nedenle eğitimlerinde; onları başarılı kılacak öğretim yöntemleri seçilmelidir.
8. Bireyin başarılı olma girişimlerinin desteklenmesi ve pekiştirilmesinde, yeteneklerine ilişkin güvenlerinin artırılması, güdülenmelerinin yeterli ölçüde sağlanması gibi ögeler dikkate alınmalıdır. Böylece, bu bireylerin gerçekte başarabilecekleri düzeye ulaşmaları da sağlanmış olacaktır.
9. Çok basamaklı becerilerin öğretiminde beceri alt işlem basamaklarına ayrılmalıdır. Bir beceriyi gerçekleştirebilmek için gerekli her bir bildirim ayrıntılı olarak sıralanması gereklidir. Beceri basamakları belirlenirken bireysel farklılıklar (gelişim, yaş, yetersizlikten etkilenme derecesi vb.) göz önünde tutulmalıdır. Gerektiğinde materyal uyarlamasına gidilmelidir.
10. Kurumda kişisel bakım ve temizlik becerilerinden doğrudan öğretimi yapılamayacak olan; banyo yapma, sakal tıraşı dışındaki tıraş becerileri, ped değiştirme becerilerinde

ailenin aktif katılımının sağlanarak beceri öğretimi konusunda aileye eğitim ve gerektiğinde danışmanlık hizmeti verilmelidir.

11. Tuvalet becerisinin öğretiminde bireyin; tuvalete kendi kendine gidebilmesi, temel giyinme ve soyunma becerilerini öğrenmesi için gerekli el becerilerine sahip olması, yüz ifadesiyle, duruşuyla ve sözel olarak tuvalet gereksinimini ifade etmesi, ıslak ve kirli olmaktan hoşnutsuzluk duyması, en azından 5 dakika oturur durumda kalabilmesi, tuvalet becerisiyle ilgili basit emirleri anlaması, problem davranışının olmaması tuvalet becerisinin öğretimini büyük ölçüde kolaylaştıracaktır.
12. Tuvalet becerisi aile ile birlikte yürütülmeli, öncelikle kuruluk kaydı tutularak kuruluk süresi belirlenmeli ardından gündüz tuvalet kontrolü kazandırılmalıdır. Gündüz tuvalet kontrolü kazandırıldıktan sonra gece tuvalet kontrolüne geçilmelidir.
13. Tuvalet öğretiminde bireyin giydiği giysilerin kolayca çıkarıp giyebileceği türden olmasına, tuvaletin her birey için kullanışlı ve vücuduna uygun ölçülerde olmasına dikkat edilmelidir. Bunların dışında; tuvaletin türü, sifon zincirinin uzunluğu, tuvalet kâğıdının yeri vb.leri bireylerin özelliklerine göre ayarlanmalıdır.
14. Giyinme becerilerinin öğretimi yapılırken her bir beceri ayrı ayrı çalışılmalıdır. Örneğin; pantolon, ayakkabı, gömlek, ceket giyme ve çıkarma becerileri; düğme ilikleme, fermuar kapatma, çıt çıt kapatma, ayakkabı bağcığını bağlama gibi becerilerden ayrı olarak ele alınmalıdır. Giyinme becerilerinde her zaman çıkarma becerisinin öğretimi öncelikle yapılmalı daha sonra giyinme becerisi öğretilmelidir.
15. Öğretim ortamı, bireyin etkileşimde bulunduğu ve öğretme öğrenme etkinliklerinin meydana geldiği çevredir. Psikolojik, sosyal ve fiziksel boyutları olan bu çevrenin, eğitim etkinliklerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir.
16. Bazı öz bakım becerilerinin öğretiminde (tırnak kesme, tuvalet beceresi gibi) birden fazla öğretim yapmak gerekebilir.
17. Öz bakım becerilerinin öğretimi gerekli araç ve gereçlerin bulunduğu (lavabo, mutfak araç gereçleri, kişisel temizlik malzemeleri, beceri küpü, giysi dolapları gibi malzemelerin bulunduğu) ortamlarda gerçekleştirilmelidir.
18. Zihinsel yetersizliği olan bireyleri eğitim sürecinde sürekli değerlendirerek gereksinimlerine göre gerekli program değişikliklerine ve ortam düzenlemelerine gidilmelidir.
19. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin öz bakım becerilerini evde ve diğer ortamlarda pekiştirmek amacıyla öğretim sürecinde ailenin çalışmalara katılımı sağlanmalı ve aile eğitim programı hazırlanmalıdır.

20. Bireyin yemek yeme becerilerini kazanabilmesi için birtakım ön koşul becerilere sahip olması gerekir. Bunlar; sandalyede oturduğunda dengesini sağlama, ağız fonksiyonlarını yerine getirme (emme, dil hareketleri, ısırma, ağız kapama, yutma), yemek yemeyle ilgili basit yönergeleri anlama, hareketleri taklit edebilme, nesnelere tutup bırakabilme, baş kontrolü ve el göz koordinasyonu vb. yeterliliklere sahip olmaktır. Bu ön koşul becerilere ne ölçüde sahip olduğu belirlendikten sonra ön koşul becerilerden başlayarak öncelikle hangi becerinin öğretileceğine karar verilmesi gerekmektedir.
21. Doğal ortamda yapılan öğretim daha kalıcı olduğu ve genellenebildiği için yemek yeme becerileri öğretiminin yemekhanede/mutfakta yapılması daha uygundur. Öğretimin daha etkili olabilmesi için yemek yeme becerilerinin öğretiminin bireyin özgün zamanlarında yapılmasına özen gösterilmelidir.
22. Yemek yeme becerilerinin öğretiminde kullanılacak masa ve sandalyenin, bireyin fiziksel özelliklerine uygun olmasına; kaşık, çatal, bardak vb. araçların büyüklüklerinin bireyin eline, ağızına uygun olmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca bireyin başka yetersizlikleri varsa bu yetersizliklerin onun yemek yeme davranışını ne derece engellediği tespit edilerek öğretim planı hazırlanmalı, ortam ve araç gereç düzenlemesi buna göre yapılmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. KİŞİSEL BAKIM VE TEMİZLİK

1. El Yıkama ve Kurulama
2. Yüz Yıkama ve Kurulama
3. Burun Temizleme
4. Ayak Yıkama ve Kurulama
5. Saç Yıkama ve Kurulama
6. Saç Tarama
7. Diş Fırçalama
8. Tırnak Kesme ve Bakımı
9. Sakal Tıraşı Olma
10. Kulak Temizliği
11. Ped Değiştirme
12. Banyo Yapma
13. Tuvalet İhtiyacını Giderme

B.GİYSİLERİ ÇIKARMA VE GİYİNME

1. Şapka / Bere Çıkarma ve Giyme
2. Eldiven Çıkarma ve Giyme
3. Atkı Çıkarma ve Giyme
4. Çorap Çıkarma ve Giyme
5. Etek Çıkarma ve Giyme
6. Pantolon Çıkarma ve Giyme
7. Külotlu Çorap Çıkarma ve Giyme
8. Ayakkabı Çıkarma ve Giyme
9. Gömlek Çıkarma ve Giyme
10. Kazak Çıkarma ve Giyme
11. Ceket Çıkarma ve Giyme
12. Çıt Çıt Açma ve Kapama
13. Fermuar Açma ve Kapama
14. Düğme Açma ve Kapama
15. Kemer Açma ve Kapama

C. YEMEK YEME

1. Yemek Yemeye Hazırlık
2. Beslenme Araç Gereçlerini Kullanma
3. Yemek Yeme Kuralları
4. Yemek Sonrası Temizlik

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Kaba Değerlendirme Formu'nda öz bakım becerilerinin değerlendirilmesinde bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümünde ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.

- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ve öğretmen veya uygulayıcı iş birliği ile BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.
- b. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda giysilerini çıkarma ve giyinme becerilerinden “*Düğme ilikler.*” kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapılamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- c. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan *düğme ilikleme* becerisinin analizi yapılarak alt basamaklara ayrılmıştır: 1.Düğmeyi tutar. 2. Diğer eliyle iliğın yanından tutar. 3. Düğmeyi ilikten geçirir.
- ç. “Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa düğme ilikleme becerisi ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve bireyin bunu yapıp yapamadığına bakılır. Her bir alt basamak için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **Sİ**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY** yazılır.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununa işaretlenir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda bireye, düğme ilikleme kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapılamayacağı üzerine öğretim yapılacaktır.
- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununda bulunan ilgili satırlara işlenir.
- ç. Formun sonunda yer alan Aile Bilgilendirme bölümünde, düğme ilikleme öğretimi kazanımının hem öğretilmesinin hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için yapılacak tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım “düğme ilikleme” becerisi olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

D. Öğretim Sonrası (Dönem Sonu) Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim sürecini değerlendirme sonuçlarına uygun olarak her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu'na işlenmiştir.

- b. Form doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.
- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

Öz Bakım Becerileri Kaba Değerlendirme Formu			
Adı Soyadı:		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi:			
A.	Kişisel bakım ve temizlik	Evet/Hayır	Açıklamalar
1	Ellerini yıkar.	+	
2	Yüzünü yıkar.	+	
3	Ellerini kurular.	+	
4	Yüzünü kurular.	+	
5	Burnunu mendille temizler.	+	
6	Ayağını yıkar.	+	
7	Ayağını kurular.	+	
8	Saçını yıkar.	-	
9	Saçını kurular.	-	
10	Saçını tarar.	-	
11	Banyo yapar.	-	
12	Dişlerini fırçalar.	-	
13	Tırnağını keser.	-	
14	Sakal tıraşı olur.	-	
15	Kulaklarını temizler.	-	
16	Ped değiştirir.		Beceri bireye uygun değil.
17	Tuvalet ihtiyacını giderir.	-	
B.	Giysileri çıkarma ve giyinme		
1	Şapka çıkarır.	+	
2	Bere çıkarır.	+	
3	Eldiven çıkarır.	+	
4	Atkı çıkarır.	+	
5	Çorap çıkarır.	+	
6	Etek çıkarır.		Beceri bireye uygun değil.
7	Pantolon çıkarır.	+	
8	Külotlu çorap çıkarır.		Beceri bireye uygun değil.
9	Ayakkabı çıkarır.	-	
10	Ceket çıkarır.	-	
11	Kazak çıkarır.	-	
12	Gömlek çıkarır.	-	
12	Şapka giyer.	+	
13	Bere giyer.	+	
14	Boynuna atkı sarar.	+	
15	Çorap giyer.	+	
16	Etek giyer.		Beceri bireye uygun değil.
17	Pantolon giyer.	-	
18	Külotlu çorap giyer.		Beceri bireye uygun değil.
19	Eldiven giyer.	+	
20	Kazak giyer.	-	
21	Gömlek giyer.	-	
22	Ceket giyer.	-	
23	Ayakkabı giyer.	-	
24	Çıt çıt açar.	+	
25	Fermuar açar.	+	

26	Düğme açar.	+	
27	Kemer çıkarır.	+	
28	Çıt çıt kapatır.	+	
29	Fermuar kapatır.	+	
30	Düğme ilikler.	-	
31	Kemer takar.	-	
C.	Yemek yeme		
1	Yemek yemeye hazırlık becerilerini yerine getirir.	+	
2	Beslenme araç gereçlerini kullanır.	-	
3	Yemek yeme kurallarını kazanır.	-	
4	Yemek sonrası temizlik becerilerini yerine getirir.	-	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AIT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Düğme ilikle.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR	ÖĞRETİM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ																																									
			ANA YÖNERGE Düğmeyi ilikle.	ÖĞRETİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRİM	BİREYSEL														GRUP																									
					1. DERS SAATI			2. DERS SAATI			3. DERS SAATI			4. DERS SAATI			5. DERS SAATI			6. DERS SAATI			1. DERS SAATI			2. DERS SAATI			3. DERS SAATI			4. DERS SAATI		
					+	-	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY						
1.Düğmeyi tutar.	%100	1.Düğmeyi tut.	+	X				X				X			X				X																									
2.Diğer eliyle iliğin yanından tutar.		2.Diğer elinle iliğin yanından tut.	-			X			X		X			X				X																										
3.Düğmeyi ilikten geçirir.		3.Düğmeyi ilikten geçir.	-			X			X		X			X				X			X																							

KISALTMALAR B: BAĞIMSIZ – Sİ: SÖZEL İPUCU – MO: MODEL OLMA – FY: FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME

* Bu ay içerisinde çocuğunuzla düğme ilikleme becerisi çalışılmıştır. Bu beceride çocuğunuz düğme tutmayı ve diğer eliyle iliğin yanından tutmayı bağımsız olarak yapabilmekte ancak düğmeyi ilikten geçirme basamağını fiziksel yardımla yapabilmektedir. Düğme ilikleme becerisini kazanabilmesi için evde yukarıda belirtilen yönergeler doğrultusunda tekrar edilmesi gerekmektedir.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Form ait olduğu ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.
2. Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.
3. Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılacaktır.
4. Formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkinliklerinde geline düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar, bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU	
Bireyin Adı Soyadı:	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi :
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
ÖZ BAKIM BECERİLERİ MODÜLÜ												
Ellerini yıkar.	-	-	+									
Yüzünü yıkar.		-	-	-	+							
Ellerini kurular.				+								
Yüzünü kurular.					+							
Eldiven giyer.												
Kazak giyer.					-	-	+					
Düğme ilikler.							-	-	-	-	-	-
Kemer takar.										-	-	+
DİL VE KONUŞMA BECERİLERİ MODÜLÜ												
Dudak esnekliğini edinir.	-	-	-	+								
Sesleri ayırt eder.						-		-		-	+	

AÇIKLAMA Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

1. Yukarıda adı geçen birey, “düğme ilikleme” kazanımında; düğmeyi bağımsız olarak tutabilmekte, diğer eliyle iliğin yanından tutmayı model olma, düğmeyi ilikten geçirme basamağını ise fiziksel yardım ile yapabilmektedir.
2. “Eldiven giyme” kazanımının öğretimine süre yetersizliğinden (beceri birey için uygun olmadığından, birey beceriyi öğretim süresi içerisinde kendiliğinden kazandığından vb.) başlanamamıştır.

Tarih

Tarih

Tarih

Veli

Öğretmen veya Uygulayıcı

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

İmza

İmza

GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Günlük yaşam becerilerini geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Saç kurutma makinesi kullanır.
2. Telefon kullanır.
3. Çalar saat kurar.
4. Asansör kullanır.
5. Bilgisayar kullanır.
6. Perde açar.
7. Perde kapatır.
8. Pencere açar.
9. Pencere kapatır.
10. Kapı açar.
11. Kapı kapatır.
12. Çöp toplar.
13. Masa siler.
14. Yer siler.
15. Toz alır.
16. Yer süpürür.
17. Cam siler.
18. Dolap düzeltir.
19. Lavabo temizler.
20. Buzdolabı temizler.
21. Elektrik süpürgesi kullanır.
22. Elektrik süpürgesini temizler.
23. Yatak düzeltir.
24. Nevresim takar.
25. Giysi katlar.
26. Giysi fırçalar.
27. Elde çamaşır yıkar.
28. Çamaşır makinesinde çamaşır yıkar.

29. Çamaşır asar.
30. Ütü yapar.
31. İğneye iplik geçirir.
32. Düğme diker.
33. Örgü örer.
34. Ayakkabı boyar.
35. Mutfakta alınması gereken güvenlik önlemlerini açıklar.
36. Kibrit yakar.
37. akmak kullanır.
38. Şişe kapağını açacak ile açar.
39. Ocak kullanır.
40. Fırın kullanır.
41. Mikser kullanır.
42. Buzdolabı kullanır.
43. Tost makinesi kullanır.
44. Ekmeğe yumuşak gıda maddeleri sürer.
45. Yiyecek doğrar.
46. Yiyecek dilimler.
47. Yiyecek rendeler.
48. Bıçakla yiyecek soyar.
49. Yiyecek haşlar.
50. Salata yapar.
51. Sandviç hazırlar.
52. Tost yapar.
53. Hazır çorba pişirir.
54. Tavada yumurta pişirir.
55. Domates sosu hazırlar.
56. Makarna pişirir.
57. Pilav pişirir.
58. Sebze kızartır.
59. Toz içecek hazırlar.
60. Ayran yapar.
61. Süt ısıtır.
62. ay demler.

63. Yemek masasını hazırlar.
64. Yemek masası toplar.
65. Çay servisi yapar.
66. Elde bulaşık yıkar.
67. Bulaşık makinesinde bulaşık yıkar.

MODÜLÜN SÜRESİ

Bu modül için öngörülen süre 120 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. “Günlük Yaşam Becerileri” modülü zihinsel yetersizliği olan bireylerin bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan ev içi becerilerini (ev temizliği, mutfak becerileri, giysi bakımı gibi) bireylere kazandırmayı amaçlamaktadır.
2. Günlük yaşamı devam ettirebilmek için gerekli olan becerilerin öğretiminde ortam düzenlemesi büyük önem taşımaktadır. Bunun için kurum bünyesinde uygulama evinin oluşturulması ve bireylerin aktif olarak bu ortamdan yararlanmaları sağlanmalıdır. Çalışma yerinin öğretilecek beceriye uygun seçilmesi öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Çalışmaların tamamen doğal ortamlarda yapılmasına dikkat edilmelidir. Örneğin; oturma odasıyla ilgili beceriler oturma odasında, yatak odasıyla ilgili beceriler yatak odasında, mutfakla ilgili beceriler mutfakta çalışılmalıdır. Böylece bireylerin doğal ortamda öğrendikleri beceriyi genellemesi kolaylaşır. Ancak doğal ortam kurum içerisinde sağlanamadığında yapılandırılmış ortamda ilgili becerinin çalışılması gerekmektedir. Ayrıca eğitim ortamında bireyin dikkatini dağıtacak uyaranların olmamasına, ortamın ısı, ışık ve ses düzeyinin de eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak seviyede olmasına dikkat edilmelidir.
3. Kurum ortamındaki bazı sınırlılıklar günlük yaşamı devam ettirebilmek için gerekli olan becerilerin başka ortamlara transferinin ve kalıcılığının sağlanmasını güçleştirebilmektedir. Ailelerin çocuklarıyla geçirdikleri zaman diliminin daha uzun, öğrenmenin doğal ortamda daha kolay ve kalıcı olması nedeniyle bireylerin okulda öğrendikleri bilgi ve becerilerin pekiştirilmesi ve süreklilik kazanması için aileyle iş birliğine gidilmeli ve aile eğitim programları geliştirilerek uygulanmalıdır.
4. Günlük yaşam becerilerini kazanma; eğitime başlama zamanı, bireyin motor, dil, zihin ve duygu gelişimine bağlıdır. Bu becerilerin kazandırılabilmesi için bireyin önceden gerçekleştirmesi gereken ön koşul beceriler vardır. Bunlar; büyük ve küçük kasların

kullanımını gerektiren beceriler, el göz koordinasyonu, hareketleri taklit etme, görsel dikkat ve basit emirleri (ver, al, tut, yap vb.) anlamadır. Bu becerileri gerçekleştiren bireylerin günlük yaşam becerilerini öğrenmeleri daha kolay olacaktır.

5. Günlük yaşam becerilerinin öğretiminde; ileri zincirleme, tüm beceri ve tersine zincirleme yöntemleri kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin ortak yönü; öğretimde yardım türlerinin kullanılması, yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda bireyin davranışı bağımsız olarak yapabilmesi ve öğrendiklerini farklı ortamlarda uygulayabilmesidir. Günlük yaşamı devam ettirebilmek için gerekli olan becerilerin öğretiminde, bireyin gelişim özellikleri ve bireysel yeterlilikleri ile öğretilecek becerinin özelliğine uygun bir öğretim yöntemi seçilmesine dikkat edilmelidir.
6. Destek eğitime ihtiyaç duyan zihinsel yetersizliği olan bireyler, becerileri kazanmalarında daha fazla yönlendirilmeye, desteklenmeye, sürekli ve sistemli bir eğitime gereksinim duyarlar. Bu nedenle beceri kazandırma süreci; uzun süreli eğitim, sık tekrar, sözel ipuçları, model olma ve fiziksel yardımda bulunma gibi öğretim süreçlerinin kullanılmasını gerektirmektedir.
7. Telefon kullanma becerisinin öğretiminde bireyin günlük yaşantısında kullanabileceği ev veya cep telefonu, ankesörlü telefon çeşitlerinden her birinin öğretim süreci farklı olmalıdır. Bireylerin günlük yaşantısında öncelikli olarak hangi telefonu kullanması gerekiyorsa öğretime o telefondan başlanmalıdır.
8. Öğretime başlamadan önce, öğretilecek beceriyle ilgili araçların önceden belirlenip çalışma sırasında hazır bulundurulması, tam ve sağlam olması gerekir. Örneğin mutfak becerilerinden çay demleme becerisinin kazandırılması için gerekli olan çaydanlık, demlik, çay vb. araç-gereç temin edilmelidir. Ayrıca kullanılacak araç ve gereçlerin bireyin bireysel gelişim özelliklerine uygun olmasına dikkat edilmelidir.
9. Bireylere, uygun ortam ve araç-gereç sağlandıktan sonra günlük yaşam becerilerini kazandırmak için önceden yapılan değerlendirmeler de dikkate alınarak öğretime geçilir. Bu aşamada kazandırılmak istenen beceriler bireye açık ve basit bir şekilde baştan sona anlatılmalı ve/veya gösterilmelidir. Bireyin başarılı olacağını belirten ifadeler kullanarak beceriyi öğrenmede birey cesaretlendirilmelidir. Daha sonra bireye becerinin her basamağı sırasıyla tek tek anlatılıp gösterilirken bireyin de tekrar etmesi sağlanmalıdır. Bu aşama sonunda bireye beceri ile ilgili yönerge verilerek bireyden beceriyi sırasıyla yapması istenir. Bireye beceriyi yapabilmesi için yeterli zaman verilmelidir. Bireye bağımsız olarak yaptığı basamakta müdahale edilmezken yapamadığı basamakta ipucu veya yardım sağlanarak bireyin beceriyi yapması sağlanır. Birey beceri basamaklarını

doğru olarak yaptığında pekiştirilmedir. Bu pekiştirme “Aferin, çok güzel.” vb. sözel pekiştireçler olabileceği gibi somut pekiştireçler de olabilir. Öğretim esnasında genel ifadelerden çok özel ifadeler, soyut kavramlardan çok somut kavramlar kullanılmalıdır. Bireyin anlamadığı konu ve becerileri sorması, duygu ve düşüncelerini ifade etmesi sağlanmalıdır.

10. Modülde yer alan tüm beceriler ile ilgili çalışmalar yapılırken de kolaydan zora doğru bir yol izlenmelidir. Ayrıca her becerinin öğretiminde ön koşul becerilerin daha önce öğretilmesine dikkat edilmelidir. Örneğin, salata yapma becerisinden önce, bıçakla yiyecek doğrama becerisi kazandırılmalıdır. Bu tür kesici aletlerin kullanılacağı becerilerde tüm güvenlik tedbirlerinin alınmasına özen gösterilmelidir.
11. Bireylere ev araç gereçlerinin kullanımı öğretilirken kişisel yaşantısında kullanacağı araç gereçlerin öğretilmesine öncelik verilmelidir. Örneğin, bireyin evinde bulaşık makinesi yoksa bulaşık makinesi kullanımı becerisi diğer becerilerden daha sonraya bırakılmalıdır.
12. Destek eğitimi ile kazandırılmak istenen beceriler, mutlaka bireyin evinde de tekrar edilmelidir. Bu nedenle becerinin nasıl öğretiliceği konusunda aileye eğitim verilmelidir. Bu çerçevede bireye kazandırılmak istenen kazanım ve buna ilişkin eğitim programı (BEP) ile ilgili ailenin yapacakları düzenli toplantılar ve görüşmelerle anlatılmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. ÇEŞİTLİ ARAÇ GEREÇLERİ KULLANMA

1. Saç Kurutma Makinesi
2. Ev Telefonu-Cep Telefonu-Ankesörlü Telefon
3. Çalar Saat Kurma
4. Asansör
5. Bilgisayar

B. EV TEMİZLİĞİ VE DÜZENİ

1. Perde Açma ve Kapatma
2. Pencere Açma ve Kapatma
3. Kapı Açma ve Kapatma
4. Çöp Toplama
5. Masa ve Yer Silme
6. Toz Alma
7. Yer Süpürme
8. Cam Silme

9. Dolap Düzeltme
10. Buzdolabı ve Lâvabo Temizleme
11. Elektrik Süpürgesi Kullanma ve Temizleme
12. Yatak Düzeltme
13. Nevresim Takma

C. GİYSİLERİN BAKIMI

1. Giysi Katlama
2. Giysi Fırçalama
3. Elde ve Makinede Çamaşır Yıkama
4. Çamaşır Asma
5. Ütü Yapma
6. İğneye İplik Geçirme
7. Düğme Dikme
8. Örgü Örne
9. Ayakkabı Boyama

D. MUTFAK BECERİLERİ

1. Mutfakta Alınması Gereken Güvenlik Önlemleri
2. Mutfak Araç Gereçleri
 - a. Kibrit
 - b. Çakmak
 - c. Açacak
 - ç. Ocağ
 - d. Fırın
 - e. Mikser
 - f. Buzdolabı
 - g. Tost makinesi
3. Yiyecek Hazırlama
 - a. Ekmeğe yumuşak gıda maddeleri sürme
 - b. Yiyecek doğrama
 - c. Yiyecek dilimleme
 - ç. Yiyecek rendeleme
 - d. Bıçakla yiyecek soyma
 - e. Yiyecek haşlama
 - f. Salata yapma

- g. Sandviç hazırlama
- ğ. Hazır çorba pişirme
- h. Tost yapma
- ı. Hazır çorba pişirme
- i. Tavada yumurta pişirme
- j. Domates sosu hazırlama
- k. Makarna pişirme
- l. Pilav pişirme
- m. Sebze kızartma

4. İçecek Hazırlama

- a. Toz içecek hazırlama
- b. Ayran yapma
- c. Süt ısıtma
- ç. Çay demleme

5. Temizlik ve Düzen

- a. Yemek masası hazırlama
- b. Çay servisi yapma
- c. Elde bulaşık yıkama
- ç. Bulaşık makinesinde bulaşık yıkama

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Günlük yaşam becerileri değerlendirilirken Kaba Değerlendirme Formu'nda bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümüne ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ve öğretmen veya uygulayıcı iş birliği yaparak BEP hazırlanmalıdır.

- ç. Kaba değerlendirmeye başlamadan önce zihinsel yetersizliği olan birey ile aile bu değerlendirmenin hangi amaçla ve ne için yapıldığı konusunda bilgilendirilmelidir. Böylece değerlendirmeye başlamadan önce ailenin görüşleri alınmış, bireyin yapılacak olan uygulamaya ilişkin tereddütleri giderilmiş olacaktır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Öğretim öncesi değerlendirmeye başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle çalışılacak aşamanın analizi yapılmalıdır. (Çalışılacak kazanımın alt basamakları belirlenmelidir.)
- c. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.
- ç. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda "Tost makinesi kullanır." kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- d. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan "Tost makinesi kullanır." kazanımı alt basamaklara ayrılmıştır: 1.Fişi prize takar. 2.Isı düğmesini ayarlar. 3.Tost makinesinin üst kapağını kaldırır. 4.Yiyeceği alt ızgaranın üstüne yerleştirir. 5.Üst kapağı kapatır. 6.Yiyecek pişene kadar bekler. 7.Tost makinesinden yiyeceği alır. 8.Fişi prizden çıkartır.
- e. "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa tost makinesi kullanma ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve bireyin bunu yapıp yapamadığına bakılır. Her bir alt basamak için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **Sİ**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY** yazılır.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan "Öğretim Sürecini Değerlendirme" sütununa işaretlenir. Her ders saati, alt basamaklar için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **Sİ**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY**. sütunlarına (**X**) işareti konur.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda bireye "tost makinesi kullanma" kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.

- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununda bulunan ilgili satırlara işlenir.
- ç. Performans kayıt tablosunun sonunda yer alan Aile Bilgilendirme Bölümünde, tost makinesi kullanma öğretiminin kalıcı olabilmesi için evde yapılacak tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım tost makinesi kullanma olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle son değerlendirme için ayrı bir form hazırlanmayacaktır.

D. Öğretim Sonrası Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim sürecini değerlendirme sonuçlarına uygun olarak her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.
- b. Dönem sonu performans değerlendirme formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.
- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar da “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

Adı Soyadı:		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi:			
GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ KABA DEĞERLENDİRME FORMU			
Kazanımlar		Evet/Hayır	Açıklama
A.ÇEŞİTLİ ARAÇ GEREÇLERİ KULLANMA			
1.	Saç kurutma makinesi kullanır.	+	
2.	Telefon kullanır.	+	
3.	Çalar saat kurar.	+	
4.	Asansör kullanır.	+	
5.	Bilgisayar kullanır.	+	
B.EV TEMİZLİĞİ VE DÜZENİ			
6.	Perde açar.	+	
7.	Perde kapatır.	+	
8.	Pencere açar.	+	
9.	Pencere kapatır.	+	
10.	Kapı açar.	+	
11.	Kapı kapatır.	+	
12.	Çöp toplar.	+	
13.	Masa siler.	+	
14.	Yer siler.	+	
15.	Toz alır.	+	
16.	Yer süpürür.	+	
17.	Cam siler.	+	
18.	Dolap düzeltir.	+	
19.	Lavabo temizler.	+	
20.	Buzdolabı temizler.	+	
21.	Elektrik süpürgesi kullanır.	+	
22.	Elektrik süpürgesini temizler.	+	
23.	Yatak düzeltir.	+	
24.	Nevresim takar.	+	
C.GİYSİLERİN BAKIMI			
25.	Giysi katlar.	+	
26.	Giysi fırçalar.	+	
27.	Elde çamaşır yıkar.	+	
28.	Çamaşır makinesinde çamaşır yıkar.	+	
29.	Çamaşır asar.	+	
30.	Ütü yapar.	+	
31.	İğneye iplik geçirir.	+	
32.	Düğme diker.	+	
33.	Örgü örer.	+	
34.	Ayakkabı boyar.	+	
35.	Mutfakta alınması gereken güvenlik önlemlerini açıklar.	+	
D.MUTFAK BECERİLERİ			
36.	Kibrit yakar.	+	
37.	Çakmak kullanır.	+	
38.	Şişe kapağını açacak ile açar.	+	

39.	Ocak kullanır.	-	
40.	Fırın kullanır.	-	
41.	Mikser kullanır.	-	
42.	Buzdolabı kullanır.	-	
43.	Tost makinesi kullanır.	-	
44.	Ekmeğe yumuşak gıda maddeleri sürer.	-	
45.	Yiyecek doğrar.	-	
46.	Yiyecek dilimler.	-	
47.	Yiyecek rendeler.	-	
48.	Bıçakla yiyecek soyar.	-	
49.	Yiyecek haşlar.	-	
50.	Salata yapar.	-	
51.	Sandviç hazırlar.	-	
52.	Tost yapar.	-	
53.	Hazır çorba pişirir.	-	
54.	Tavada yumurta pişirir.	-	
55.	Domates sosu hazırlar.	-	
56.	Makarna pişirir.	-	
57.	Pilav pişirir.	-	
58.	Sebze kızartır.	-	
59.	Toz içecek hazırlar.	-	
60.	Ayran yapar.	-	
61.	Süt ısıtır.	+	
62.	Çay demler.	+	
63.	Yemek masası hazırlar.	+	
64.	Yemek masası toplar.	+	
65.	Çay servisi yapar.	+	
66.	Elde bulaşık yıkar.	+	
67.	Bulaşık makinesinde bulaşık yıkar.	-	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AİT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Tost makinesi kullanır.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR		ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																							
		ANA YÖNERGE Tost makinesini kullan.	ÖĞRETİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME	BİREYSEL												GRUP											
				1.DERS SAATI/.....	2.DERS SAATI/.....	3.DERS SAATI/.....	4.DERS SAATI/.....	5.DERS SAATI/.....	6.DERS SAATI/.....	1.DERS SAATI/.....	2.DERS SAATI/.....	3.DERS SAATI/.....	4.DERS SAATI/.....														
B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY				
1. Fişi prize takar.	%100	Fişi prize tak.	S.İ	X			X		X			X			X												
2. Isı düğmesini ayarlar.		Isı düğmesini ayarla.	F.Y			X		X		X			X			X											
3.Tost makinesinin üst kapağını kaldırır.		Tost makinesinin üst kapağını kaldır.	F.Y			X		X		X			X			X											
4.Yiyeceği alt ızgaranın üstüne yerleştirir.		Yiyeceği alt ızgaranın üstüne yerleştir.	F.Y			X		X		X			X			X											
5. Üst kapağı kapatır.		Üst kapağı kapat.	F.Y			X		X		X			X			X											
6. Yiyecek pişene kadar bekler.		Yiyecek pişene kadar bekle.	F.Y			X		X		X			X			X											
7. Tost makinesinden yiyeceği alır.		Tost makinesinden yiyeceği al.	F.Y			X		X		X		X		X		X											
8. Fişi prizden çıkartır.		Fişi prizden çıkart.	F.Y			X		X		X		X		X		X											

KISALTMALAR B: BAĞIMSIZ – Sİ: SÖZEL İPUCU – MO: MODEL OLMA- FY: FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME

Bu ay içerisinde çocuğunuza tost makinesi kullanma becerisi üzerinde eğitim verilmiştir. 6 ders saati sonucunda çocuğunuz tost makinesini bağımsız olarak kullanabilmektedir. Siz de evde çocuğunuzla, tost makinesi kullanma çalışması yaparsanız kazandırdığımız becerinin genellemesinde daha başarılı olabiliriz.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1.Bu form ilgili ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

2.Bu formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.

3.Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

4.Bu formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkenliklerinde geline düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar ve bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU	
Bireyin Adı Soyadı:	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi :
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ MODÜLÜ												
1. Ocak kullanır.	-	-	+									
2. Fırın kullanır.		-	-	+								
3. Mikser kullanır.		-	-	+								
4. Buzdolabı kullanır.			-	-	+							
5. Tost makinesi kullanır.							-	-	+			
6. Ekmeğe yumuşak gıda maddeleri sürer.	-	+										
7. Yiyecek doğrar.					-	-	-	+				
8. Yiyecek dilimler.									-	-	-	-
9. Yiyecek rendeler.												
10. Bıçakla yiyecek soyar.												
11. Yiyecek haşlar.								-	-	+		
12. Salata yapar.												
13. Sandviç hazırlar.					-	-	-	+				
ÖZ BAKIM BECERİLERİ MODÜLÜ												
1. Ayakkabı giyer.	-	-	+									
2. Fermuar açar.			-	-	+							
3. Düğme ilikler.				-	-	-	+					
4. Yemek yer.	-	-	-	-	+							

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

- Yukarıda adı geçen birey, yiyecek dilimleme kazanımında; dilimleyeceği yiyeceği tutma basamağını bağımsız olarak yapabilmektedir. Sözel ipucu verildiği zaman bıçağı yiyeceğe kesici ucu değecek şekilde yaklaşma basamağını gerçekleştirebilmektedir. Yiyeceği uygun yerinden kesme basamağını ise fiziksel yardım ile yapabilmektedir.
- “Yiyecek rendeler.” ve “Bıçakla yiyecek soyar.” ve “Salata yapar.” kazanımlarının öğretimine süre yetersizliğinden (beceri birey için uygun olmadığından, birey beceriyi öğretim süresi içerisinde kendiliğinden kazandığından vb. durumlardan) başlanamamıştır.

Tarih

Tarih

Tarih

Veli
İmza

Öğretmen veya Uygulayıcı
İmza

Öğretmen veya Uygulayıcı
İmza

TOPLUMSAL YAŞAM BECERİLERİ MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Toplumsal yaşam becerilerini kazanabilme

KAZANIMLAR

1. Günlük işlerin gerektirdiği farklı durumlara uygun söz kalıplarını kullanır.
2. Gerektirdiğinde reddetme davranışı gösterir.
3. Karşısındaki kişilerin ifade ettiği duygulara uygun tepki verir.
4. İletişimde bulunduğu kişilere karşı hoşgörülü ve anlayışlı olmaya dikkat eder.
5. Bilgi almak için sorular sorar.
6. Serbest zamanını ilgileri doğrultusunda değerlendirir.
7. Sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.
8. Lokantada uyulması gereken kurallara uyar.
9. Alışveriş yapılan yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.
10. Toplu taşıma araçlarında uyulması gereken kurallara uyar.
11. Okul servisinde uyulması gereken kurallara uyar.
12. Gezi çantası hazırlar.
13. Gezi öncesi evde alınması gereken önlemleri belirtir.
14. Başlıca meslekleri tanır.
15. Para yerine geçen belgeleri kullanıldığı yerlere göre tanır.
16. Aylık kişisel bütçe hazırlar.
17. Tasarruf yapmanın yararlarını açıklar.
18. Otomatik vezne makinesinden (ATM) para çeker.
19. Fatura yatırır.
20. Alışveriş yapılan yerleri ayırt eder.
21. Alışveriş yapar.
22. Tüketici haklarını açıklar.

MODÜLÜN SÜRESİ

Modül için öngörülen süre 100 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitimlerinin temel amacı, bu bireylerin yaşamlarını bağımsız olarak devam ettirebilmeleri için gerekli olan becerileri kazandırmaktır. “Toplumsal Yaşam Becerileri” modülü zihinsel yetersizliği olanlara, okul öncesi dönemden başlayarak güvenli ve bağımsız yaşam becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır.
2. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin başkalarına bağımlı olmadan yaşamlarını sürdürmeleri, kendi kendilerine yeterli duruma gelmeleri ve toplumla bütünleşmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşılması, bireyin bireysel farklılıkları ile yapabildikleri dikkate alınarak eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarının sunulmasıyla mümkün olabilmektedir.
3. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitim gereksinimleri onların bazı özelliklerine göre farklılaşabilmektedir. Zihinsel öğrenme yetersizliği olan bireyler homojen bir grup olmadığından çeşitli özelliklerine bağlı olarak kendi içlerinde önemli bireysel farklılıklar göstermektedirler. Bu farklılıklar, onların toplum yaşamına hazırlanmalarında gerekli olan birçok beceriyi öğrenmede başkalarının yardımına daha fazla gereksinim duymalarına yol açabilmektedir. Özellikle, diğer bireylerin kendi başlarına ya da çok az yardımla öğrendikleri birçok beceriyi zihinsel öğrenme yetersizliği olan bireyler, kendi başlarına öğrenmede ya da az bir yardımla üstesinden gelmede güçlük çekebilmektedirler. Dolayısıyla zihinsel yetersizliği olan bireyler bağımsız yaşam becerileri kazanmada destek eğitimine ihtiyaç duymaktadırlar.
4. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin toplumsal yaşam becerilerinin evde ve diğer ortamlarda pekiştirilmesi amacıyla öğretim sürecinde ailelerin çalışmalarına katılmaları sağlanmalı ve aile eğitim programı hazırlanmalıdır.
5. İletişim becerileri zihinsel yetersizliği olan bireylere kazandırılırken bireysel eğitimin yanı sıra grup eğitimi de yapılmalıdır. Bu konuda yapılacak eğitimlerde önceden etkinlikler hazırlanmalıdır. İletişim becerilerinin kazandırılmasında zihinsel öğrenme yetersizliği olan bireylerin toplumla beraber olduğu zamanlarda ailelerin katkısı da çok önemlidir. Bu nedenle aile eğitimlerinde ailelere zihinsel yetersizliği olan bireylere iletişim becerilerinin kazandırılması için yapmaları gerekenler detaylı olarak anlatılmalıdır.

6. İletişim becerilerini kazandırmada oyun, zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitimi açısından önemlidir. Oyun sırasında zihinsel yetersizliği olan bireyler gözlenip oyun içindeki ve oyuna karşı davranışlarından bireysel özelliklerinin nasıl olduğu konusunda fikir edinilebilir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin gösterdiği problem davranışların-saldırganlık gibi-oyun etkinlikleri içerisinde düzeltilme olanağı ve bu davranış problemlerini uygun şekilde azaltma veya ortadan kaldırma olanağı bulunabilir. Öğretmen veya uygulayıcı, anne baba ve uzmanların iş birliğinde bulunması bireyin olumlu davranışlarının artırılmasını veya olumsuz davranışlarının azaltılmasını sağlar. Bu nedenle toplumsal iletişim becerilerini kazandırmada oyun etkinliklerine de yer verilmelidir. Ancak buradan davranış değiştirme süreci sadece oyun ve etkinliklerle sürdürülür gibi bir anlam çıkarılmaması gerekmektedir. Çünkü davranış sağaltımı kendine özgü yöntem ve teknikleri olan önemli bir süreci kapsamaktadır.
7. İletişim becerileri içerisinde yer alan “günlük durumlarda söz kalıpları” konusunda bireylere günlük işlerin gerektirdiği bazı söz kalıplarını farklı durumlara uygun olarak nasıl kullanacakları öğretilmelidir. Örneğin; birey hata yaptığında özür dilemeli, kendisine yapılan yardımlar karşılığında teşekkür etmeli, herhangi bir şey isteyeceği zaman rica etmelidir. Buna yönelik grup etkinlikleri yapılmalıdır.
8. Toplum yaşamındaki kuralların öğretiminde, zihinsel yetersizliği olan bireyler sık sık sinema, tiyatro, lokanta, alışveriş merkezi gibi yerlere götürülmeli, toplu taşıma araçlarına bindirilmeli ve buralarda nasıl davranması gerektiği uygulamalı olarak öğretilmelidir. Bu konuda da aile eğitimine gidilmeli, öğretilen beceriler kişisel yaşantısında da devam ettirilmelidir.
9. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin bağımsız yaşamlarını sürdürmelerinde para kullanımı çok önemli ve gerekli bir beceridir. Bu becerilerin doğal ortamlarda kazandırılması gerekmektedir. Bu nedenle destek eğitiminden yararlanan bireyleri alışveriş merkezlerine, pazarlara, marketlere vb. yerlere götürerek para kullanmalarını sağlanmalıdır.
10. “Bilinçli Tüketici” başlığı altında “para yerine geçen belgeler” konusu öğretilirken bireylere bu belgeleri kullanabilecekleri ortamlar sağlanmalıdır. Belgeler kredi kartı, hediye çeki vb. olabileceği gibi otobüse, metroya binildiğinde kullanılan bilet, kart vb. de olabilir. Örneğin, alışveriş merkezine (mağaza, market gibi) götürülerek kredi kartı kullanılabilir. Bu konuda aileyle iş birliği çok önemlidir. Ailenin de bireyi bu

belgeleri kullanabileceği yerlere (otobüs, market vb.) götürmesi istenmelidir. Kredi kartının kullanımı esnasında gereken güvenlik tedbirleri de önemle açıklanmalıdır.

11. Zihinsel yetersizliği olan bireylere parayı nasıl kullanılacağını yanında, tasarruf yapma, bütçe yapma gibi becerilerin de kazandırılması gerekmektedir. Çünkü bireylerin değişik ortamlarda yaşamlarını sürdürebilmeleri için ciddi olarak hazırlanmaları gerekir. Bu bireylerin aile üyesi, işçi, serbest zaman etkinliklerine katılımcı olma, tüketicilik ve vatandaşlık gibi toplumsal rolleri üstlenebilmeleri için tam bağımsızlık kazanmaları önemlidir. Bu nedenlerle zihinsel yetersizliği olan bireylere bütçe yapma ve tasarruf yapma becerileri öğretilmelidir. Bunun için bireylerin ailelerinden bireye bir ayda kullanacakları miktarda para vermeleri istenmelidir. Bireylere bu parayı nasıl kullanacaklarını, nasıl tasarruf yapabileceklerini belirten bütçeler hazırlanmalıdır.
12. Banka işlemleri ile ilgili becerilerin öğretiminde de zihinsel yetersizliği olan bireylere uygulama imkânı sağlanmalıdır. Bireyler bankaya götürülmeli, kredi kartı kullanılmalı ve ATM'den para çekmelerine yönelik uygulamalar yaptırılmalıdır.
13. Eğitim ortamı, çocuğun etkileşimde bulunduğu ve öğretme öğrenme etkinliklerinin meydana geldiği çevredir. Psikolojik, sosyal ve fiziksel boyutları olan bu çevrenin, eğitim etkinliklerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir.
14. Zihinsel yetersizliği olan bireyler heterojen bir grup olmaları nedeniyle, eğitici bu becerilerin kazandırılmasında programda yer alan yöntem ve teknikler dışında, bireylerin performanslarını dikkate alarak farklı teknikler de kullanabilir.
15. Karmaşık, çok basamaklı becerilerin öğretilmesi kolay alt beceri basamaklarına (işlem basamaklarına) ayrılmalıdır. Bir kazanımı (beceri) gerçekleştirebilmek için gerekli her bir davranışın ayrıntılı ve mantıklı olarak sıralanması ya da davranış zincirinin betimlenmesi gereklidir. Becerilerin basamakları belirlenirken bireysel farklılıklar (gelişim, yaş, yetersizlikten etkilenme derecesi) göz önünde tutulmalıdır.
16. Zihinsel yetersizliği bulunan bireylerin eğitim öğretimlerinde; onlara uygun öğretim yöntemlerinin seçilmesi, başarısızlık duygusunu yaşamayacakları ya da en az yaşayacakları ortamların hazırlanması, başarılı olma girişimlerinin desteklenmesi ve pekiştirilmesi, yeteneklerine ilişkin güvenlerinin artırılması, güdülenmelerinin yeterli ölçüde sağlanması gibi ögeler dikkate alınmalıdır. Böylece, bu bireylerin gerçekte başarabilecekleri düzeye ulaşmaları da sağlanmış olacaktır.

17. Zihinsel yetersizliği olan bireyleri eğitim s¼recinde s¼rekli değerlendirerek gereksinimlerine g¼re gerekli program değişikliklerine ve ortam d¼zenlemelerine gidilmelidir.

MOD¼L¼N İÇERİĞİ

A. İLETİşİM BECERİLERİ

1. G¼nl¼k Yaşantılarda S¼z Kalıpları
2. Duygulara Uygun Tepki
3. Hořg¼r¼ ve Anlayış
4. Sorular Sorma
5. Serbest Zaman Etkinlikleri

B. TOPLUM YAşAMINDAKİ KURALLAR

1. Sinemada, Tiyatroda Uyulması Gereken Kurallar
2. Lokantada Uyulması Gereken Kurallar
3. Alışveriş Yapılan Yerlerde Uyulması Gereken Kurallar
4. Toplu Taşıma Araçlarında Uyulması Gereken Kurallar
5. Okul Servisinde Uyulması Gereken Kurallar

C. YOLCULUK YAPMA

1. Yolculuk Hazırlığı
2. Yolculuk Öncesi Alınması Gereken Tedbirler

Ç. MESLEKLERİ TANIYALIM

D. BİLİNÇLİ TÜKETİCİLİK

1. Para Yerine Geçen Belgeler
2. Kişisel B¼tçe Hazırlama
3. Tasarruf Yapma
4. Otomatik Vezne Makinesinden (ATM) Para Çekme
5. Fatura Yatırma
6. Alışveriş
7. T¼keticilerin Hakları

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Toplumsal yaşam becerileri değerlendirilirken Kaba Değerlendirme Formu'nda bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. "Açıklama bölümüne" ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ile öğretmen veya uygulayıcı iş birliği yaparak BEP hazırlanmalıdır.
- ç. Kaba değerlendirmeye başlamadan önce zihinsel yetersizliği olan birey ile aile bu değerlendirmenin hangi amaçla ve ne için yapıldığı konusunda bilgilendirilmelidir. Böylece değerlendirmeye başlamadan önce ailenin görüşleri alınmış, bireyin yapılacak olan uygulamaya ilişkin tereddütleri giderilmiş olacaktır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Öğretim öncesi değerlendirmeye başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle çalışılacak aşamanın analizi yapılmalıdır (Çalışılacak kazanımın alt basamakları belirlenmelidir.).
- c. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa işaretlenmelidir.
- ç. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda "Sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallara uyar." kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapılamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.

- d. Öğretim öncesi değerlendirilmede öncelikle ele alınan “Sinemada uyulması gereken kurallara uyar.” kazanımı alt basamaklara ayrılmıştır: 1.Gişeden bilet alır. 2.Girerken görevli kişiye biletini verir. 3. Biletteki numarada belirtilen koltuğa oturur. 4. Gösteri sırasında sessiz olur. 5. İhtiyaçlarını gidermek için ara verilmesini bekler. 6. Gösteri bittikten sonra başkalarını rahatsız etmeden salondan çıkar.
- e. “Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa sinemada uyulması gereken kurallar ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve yapıp yapamadığına bakılır. Her bir alt basamak için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **Sİ**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY** yazılır.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununa işaretlenir. Her ders saatinde, alt basamaklar için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **Sİ**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY** sütununa (**X**) işareti konur.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda bireye “sinemada uyulması gereken kurallar” kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.
- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununda bulunan ilgili satırlara işlenir.
- ç. Performans Kayıt Tablosunun sonunda yer alan Aile Bilgilendirme Bölümünde “sinemada uyulması gereken kurallar” kazanımının hem öğretilmesinin hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için yapılacak tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım “sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallar” olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle son değerlendirme için ayrı bir form hazırlanmayacaktır.

D. Öğretim Sonrası Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim sürecini değerlendirme sonuçlarına uygun olarak her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.

- b. Dönem Sonu Performans Değerlendirme Formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.
- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar da “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

Adı Soyadı:		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi:			
TOPLUMSAL YAŞAM BECERİLERİ KABA DEĞERLENDİRME FORMU			
Kazanımlar		Evet/Hayır	Açıklama
A. İLETİŞİM BECERİLERİ			
1.	Günlük işlerin gerektirdiği farklı durumlara uygun söz kalıplarını kullanır.	+	
2.	Gerektiğinde reddetme davranışı gösterir.	+	
3.	Karşısındaki kişilerin ifade ettiği duygulara uygun tepki verir.	+	
4.	İletişimde bulunduğu kişilere karşı hoşgörülü ve anlayışlı olmaya dikkat eder.	+	
5.	Bilgi almak için sorular sorar.	+	
6.	Serbest zamanını ilgileri doğrultusunda değerlendirir.	-	
B. TOPLUM YAŞAMINDAKİ KURALLAR			
7.	Sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.	-	
8.	Lokantada uyulması gereken kurallara uyar.	-	
9.	Alışveriş yapılan yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.	-	
10.	Toplu taşıma araçlarında uyulması gereken kurallara uyar.	+	
11.	Okul servisinde uyulması gereken kurallara uyar.	+	
C. YOLCULUK YAPMA			
12.	Gezi çantası hazırlar.	-	
13.	Gezi öncesi evde alınması gereken önlemleri belirtir.	-	
Ç. MESLEKLERİ TANIMALIM			
14.	Başlıca meslekleri tanır.	+	
D. BİLİNÇLİ TÜKETİCİLİK			
15.	Para yerine geçen belgeleri kullanıldığı yerlere göre tanır.	+	
16.	Aylık kişisel bütçe hazırlar.	+	
17.	Tasarruf yapmanın yararlarını açıklar.	-	
18.	Otomatik vezne makinesinden(ATM) para çeker.	-	
19.	Fatura yatırır.	-	
20.	Alışveriş yapılan yerleri ayırt eder.	-	
21.	Alışveriş yapar.	-	
22.	Tüketici haklarını açıklar.	-	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AİT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																										
			BİREYSEL												GRUP														
			ANA YÖNERGE		Öğretim Öncesi Değerlendirme		1.DERS SAATI		2.DERS SAATI		3.DERS SAATI		4.DERS SAATI		5.DERS SAATI		6.DERS SAATI		1.DERS SAATI		2.DERS SAATI		3.DERS SAATI		4.DERS SAATI				
			B	Sİ	M	FY	B	Sİ	M	FY	B	Sİ	M	FY	B	Sİ	M	FY	B	Sİ	M	FY	B	Sİ	M	FY	B	Sİ	M
1. Gişeden bilet alır.	%100	1. Gişeden bilet al.	F	Y			X																						
2. Girerken görevli kişiye biletini verir		2. Girerken görevli kişiye biletini ver.	F	Y			X																						
3. Biletteki numarada belirtilen koltuğa oturur.		3. Biletteki numarada belirtilen koltuğa otur.	F	Y			X																						
4. Gösteri sırasında sessiz olur.		4. Gösteri sırasında sessiz ol.	F	Y			X																						
5. İhtiyaçlarını gidermek için ara verilmesini bekler.		5. İhtiyaçlarını gidermek için ara verilmesini bekle.	F	Y			X																						
6. Gösteri bittikten sonra başkalarını rahatsız etmeden salondan çıkar.		6. Gösteri bittikten sonra başkalarını rahatsız etmeden salondan çık.	F	Y			X																						
Sesleri taklit eder.		Dinlediğin sesleri tekrar et.																											
1. Dinletilen sesler içinden insan sesini taklit eder.		1. Duyduğun insan sesini tekrar et.											X		X														
2. Dinletilen sesler içinden hayvan sesini taklit eder.		2. Duyduğun hayvan sesini tekrar et.											X		X														
3. Dinletilen sesler içinden taşıt sesini taklit eder.		3. Duyduğun taşıt sesini tekrar et.											X		X														

KISALTMALAR B: BAĞIMSIZ – Sİ: SÖZEL İPUCU – MO: MODEL OLMA- FY: FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME

— Bu ay yukarıda adı geçen bireyle sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallara uyma kazanımı çalışılmıştır. Bu amaçla bu ay içerisinde birey üç defa sinemaya götürülmüştür. Üç ders saati sonunda birey sinemada uyulması gereken kurallara uyma kazanımını bağımsız olarak gerçekleştirmiştir. Bireyin “Sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.” kazanımını genelleyebilmesi için siz de bireyi sinemaya veya tiyatroya götürünüz ve yukarıda belirtilen basamaklar doğrultusunda öğretim yapınız.

— Evde çocuğunuzla insan, hayvan ve taşıt seslerini tekrar ediniz.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Form ilgili ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

2. Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.

3. Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

4. Formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkinliklerinde gelinecek düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar ve bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı:	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi :
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
TOPLUMSAL YAŞAM BECERİLERİ MODÜLÜ												
1. Serbest zamanını ilgileri doğrultusunda değerlendirir.	-	-	+									
2. Sinema, tiyatro gibi yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.											-	+
3. Lokantada uyulması gereken kurallara uyar.		-	-	+								
4. Alışveriş yapılan yerlerde uyulması gereken kurallara uyar.			-	-	+							
5. Gezi çantası hazırlar.							-	-	+			
6. Gezi öncesi evde alınması gereken önlemleri belirtir.	-	+										
7. Tasarruf yapmanın yararlarını açıklar.					-	-	-	+				
8. Otomatik vezne makinesinden (ATM) para çeker.											-	-
9. Fatura yatırır.												
10. Alışveriş yapılan yerleri ayırt eder.					-	-	+					
11. Alışveriş yapar.								-	-	+		
12. Tüketici haklarını açıklar.												
ÖZ BAKIM BECERİLERİ MODÜLÜ												
5. Ayakkabı giyer.	-	-	+									
6. Fermuar açar.			-	-	+							
7. Düğme ilikler.				-	-	-	+					
8. Yemek yer.	-	-	-	-	+							

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

- Yukarıda adı geçen birey, “Otomatik vezne makinesinden (ATM) para çeker.” kazanımında; sözel ipucu verildiği zaman, banka kartını ATM’ye yerleştirebilmektedir. Çekilecek paranın miktarını tuşlara basarak yazma basamağını birey model olmayla yapabilmektedir.
- “Fatura yatırır.” ve “Tüketici haklarını açıklar.” kazanımlarının öğretimine süre yetersizliğinden (beceri birey için uygun olmadığından, birey beceriyi öğretim süresi içerisinde kendiliğinden kazandığından vb.) başlanamamıştır.

Tarih

Tarih

Tarih

Veli
İmzaÖğretmen veya Uygulayıcı
İmzaÖğretmen veya Uygulayıcı
İmza

DİL, KONUŞMA VE ALTERNATİF İLETİŞİM BECERİLERİ MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Dil, konuşma ve alternatif iletişim becerilerini geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Sesin yönünü bulur.
2. Sesin kaynağını bulur.
3. Adı söylendiğinde bakar.
4. Konuşana dikkatini yönelttiğini jest, mimik ve hareketlerle gösterir.
5. Farklı resimler arasından ismi söylenen nesneyi gösterir.
6. Resim üstünde istenen nesneyi gösterir.
7. Tek basamaklı basit sözel yönergeleri yerine getirir.
8. İki ve üç basamaklı sözel yönergeleri yerine getirir.
9. Sözel olmayan yönergeleri yerine getirir.
10. Nesnelere yapılan büyük kas davranışlarını taklit eder.
11. Nesne kullanılmaksızın gerçekleştirilen büyük kas davranışlarını taklit eder.
12. Küçük kaslarla gerçekleştirilen davranışları taklit eder.
13. Yüz hareketlerini taklit eder.
14. Motor hareketlerde sıra alır.
15. Oyun zamanında sıra alır.
16. Kendi sesini kullanarak sıra alır.
17. Kurallı oyunları sürdürebilmek için sıra alır.
18. Tek heceli sözcükleri taklit eder.
19. İki ve daha fazla heceden oluşan sözcükleri taklit eder.
20. Jest ve işaretlere dayalı olarak gereksinimlerini ifade eder.
21. İsim bildiren sözcükler kullanır.
22. Olumsuzluk bildiren sözcükler kullanır.
23. Eylem bildiren sözcükler kullanır.
24. Tekrar bildiren sözcükler kullanır.
25. Yer bildiren sözcükler kullanır.
26. Tek sözcük kullanarak gereksinimlerini ifade eder.
27. İletişim başlatır.
28. İletişim sürdürür.

29. İki sözcüklü cümlecikler kullanarak gereksinimlerini ifade eder.
30. Üç ve daha fazla sözcük içeren cümleler kullanarak gereksinimlerini ifade eder.
31. Gördüğü ve yaşadığı olaylarla ilgili bilgi verir.
32. Bilgi ister.
33. Nesnelere reddeder.
34. Hizmeti reddeder.
35. Bilgiyi reddeder.
36. Görsellerle desteklenen olayları anlatır.
37. Bedenine ait özellikleri belirtir.
38. Bir gününü basit ifadelerle anlatır.
39. Sahiplik bildiren sözcükleri cümle içinde kullanır.
40. Sözcük türlerini kullanır.
41. Çoğul eklerini cümle içinde kullanır.
42. Basit bir olayı başından sonuna kadar izler.
43. Dinlediği öyküyü anlatır.
44. Dinlediği eksik cümleyi tamamlar.
45. Yarım bırakılan öykünün sonucunu tahmin eder.
46. Grup içi oyunlarda rol alır.
47. Bir konu hakkında istenen süre kadar konuşur.
48. Dinlediği öyküyü canlandırır.
49. Eşyalarını başkalarıyla paylaşır.
50. Günlük yaşamda nezaket kurallarına uygun konuşur.
51. İşaretlerden/nesnelere yararlanarak ihtiyacı olan nesneyi ifade eder.
52. Görsellerden yararlanarak ihtiyaçlarını ifade eder.

MODÜLÜN SÜRESİ

Modülün uygulanması için öngörülen süre 240 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Konuşma, taklit yolu ile kazanılan bir beceridir. Bu becerinin gelişebilmesi için bireyin çevresinde konuşan bireylerin olması gerekir. Konuşmanın kazanılıp pekiştirilebilmesi için ev içi etkinlikler mümkün olduğunca sade bir dille anlatılmalıdır. Ana baba ya da çevresindeki bireyler kendi kendine yüksek sesle, sık sık konuşmalıdır. Bu konuşma bireyle birlikte, bir iş ya da hareket yaparken olabilir. Örneğin, anne evde yemek yaparken zihinsel

yetersizliği olan birey yanındaysa Őyle bir konuşma yapabilir: "Anne Şimdi yemek yapıyor. Soğanı aldı tencereye koydu." BŐyle basitleŐtirilmiŐ konuşmalar günde birkaç kez yapılırsa bunları izleyen zihinsel yetersizliği olan birey Önceleri içinden, sonraları dıŐtan yŐksek sesle konuŐmalara katılır. Bu etkinlik esnasında yönergeler de alıŐılabılır. "Tencereye koydu. Şimdi yemeğe su koyacak. Bardağı ver."diyerek bireyi etkinliğin içine çekebilir ve aynı anda birden fazla çalışmaya yer verebilir.

2. Zihinsel yetersizliği olan bireyin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları doğrultusunda çevresi ile uyumlu etkinlikler seçilmelidir.
3. SŐzcŐk Őđretimi çalışmalarında zihinsel yetersizliği olan bireyin sŐyleyebildiđi heceler belirlenerek sŐyleyebildiđi hecelerden oluşan sŐzcŐklerin Őđretimi ile işe başlanmalıdır.
4. Zihinsel yetersizliği olan birey, dilin bir sosyal kontrol aracı olduğunu fark ettiğinde konuŐmak için daha fazla istek duyacağından bireyin dŐzeyine uygun bŐtŐn derslerde destekleyici etkinliklere yer verilmelidir.
5. Çalışmaların ilk anda zihinsel yetersizliği olan bireyle yapılandırılmış ortamda yapılması, daha sonra kişi, yer, zaman deđiŐkenliđine bakılmaksızın çalıŐmanın devam etmesi gerekmektedir.
6. alıŐmalar esnasında fırsat Őđretimi, yaparak yaŐayarak Őđrenme yöntemleri kullanılmalıdır.
7. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin bireysel farklılıkları göz ŐnŐnde bulundurularak farklı basamaklardan baŐlanılabilir (Örneğin; kendisinden istenen nesneyi vermesi sıfatları sŐylemesinden Önce çalıŐılabilir).
8. alıŐmalar için resimli kartlar ve gerçek nesnelere kullanılmalıdır. Etkinliklerde sırası geldiğinde sıralı resimler, sesli, renkli oyuncaklar, resimli hikŐye kitapları, Őflemeli oyuncaklar, balon, ayna, pipet ve etkinliğe uygun materyaller kullanılabilir.
9. Her basamakla ilgili yapılacak etkinlikler Önceden belirlenmelidir.
10. Bireyler yeni Őđrendikleri sŐzcŐkleri bŐyŐklerle birlikte kullanmaktan zevk alırlar. "Kapıyı a." demeyi Őđrendiyse bunu bir bŐyŐđe emrederek söylemek ve sŐylediđinin yerine getirilmesini gŐrmekten bŐyŐk zevk duyar. Bu Őzellikten yararlanarak zihinsel yetersizliği olan birey konuŐmaya Őzendirebilir. Zihinsel yetersizliği olan bireylerden bu fırsat esirgenmemelidir. Gel, a, kapa, al, ver, kapıyı a, kapıyı kapa tŐrŐnden eylem bildiren sŐzcŐkler kullanarak bŐyle alıştırmalar yapılabilir. Bu etkinlikler birden fazla aşama için çeŐitlendirilebilir.

11. Alıcı dilin geliştirilebilmesi için kısa ve öz konuşmalar yapılmalıdır. Doğru model olmak dil gelişimi için önemlidir. Karmaşık ve uzun sözcüklü cümle ve abartılı ekleri olan sözcüklerle konuşma, dil gelişimine fayda sağlamak yerine karmaşaya neden olacaktır.
12. Sözlü iletişim dönemine başlayabilmiş zihinsel yetersizliği olan bireylerin çevresinde olan kişiler onlarda konuşma gereksinmesi yaratmak için sessiz jest ve mimiklerle yapılan anlatımları aşamalı bir şekilde görmezden gelmeli ve onlardan daha üst düzey iletişimsel davranışlar beklediklerini ifade etmenin uygun yollarını bulmalıdır. Ana baba ve yakın çevreyi oluşturan yetişkinler çocuğun işaret ve jestlerini ödüllendirmeyi, anlamayı yavaş yavaş azaltmalıdırlar. Böylece zihinsel yetersizliği olan birey başlangıçta bu duruma uyum sağlamakta güçlük çekebilir. Ancak, jest ve işarete dayalı davranışların işe yaramadığını zamanla anlayacaktır.
13. Öğretim esnasında tüm beceriler için verilen ipuçları aşamalı ve sistematik biçimde geri çekilmelidir.
14. İlgili kazanım için öncelikle tek örgülü resimli kartlar kullanılmalıdır. Daha sonra iki örgülü, üç ve daha fazla örgülü ve sıralı bir olayı anlatan resimli kartlar kullanılarak bu kazanım çalışılmalıdır.
15. 37. kazanım için zihinsel yetersizliği olan bireyin bedeni tarif edilmelidir. “ Sen sarı saçlı, uzun boylu, zayıf birisin.” gibi ipuçları ile çalışılmalıdır.
16. 46. kazanım için yapılandırılmış grup etkinliği ortamında canlandırılan üç ve daha fazla olay örgüsü olan bir olay, grup üyeleri tarafından canlandırılırken rol alan kişileri izlemesi gerekmektedir. Bunun için zihinsel yetersizliği olan birey olayın tamamını rahatlıkla görebileceği bir yere oturtulmalı ve dinlediğini anlamak için olayla ilgili basit sorular sorulmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. ALICI DİL

1. Ses Yönü
2. Dinleme
3. Yönergeleri Yerine Getirme
4. Taklit Çalışmaları

B. İFADE EDİCİ DİL

1. Sözel Dil
 - a. Sözel İfade Çalışmaları
 - b. Resimli Kart Çalışmaları

- ç. Olay Anlatım Çalışmaları
 - c. Bedenini Tanıma Çalışmaları
 - d. Sözcük Türleri
 - e. Ekler
 - f. Öykü Anlatım Çalışmaları
 - g. Oyun Oynama
 - ğ. Canlandırma (Dramatizasyon) Çalışmaları
2. Alternatif İletişim
- a. Beden Dili/İşaret/Nesnelerle İletişim Çalışmaları
 - b. Resimli Kartla İletişim Çalışmaları

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Dil, konuşma ve alternatif iletişim becerileri değerlendirilirken Kaba Değerlendirme Formu 'nda bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümüne ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ve öğretmen veya uygulayıcı iş birliği yaparak BEP hazırlanmalıdır.
- ç. Kaba değerlendirmeye başlamadan önce zihinsel yetersizliği olan birey ile aile bu değerlendirmenin hangi amaçla ve ne için yapıldığı konusunda bilgilendirilmelidir. Böylece değerlendirmeye başlamadan önce ailenin görüşleri alınmış, bireyin yapılacak olan uygulamaya ilişkin tereddütleri giderilmiş olacaktır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Çalışmaya başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle çalışılacak aşamanın analizi yapılmalıdır.
- c. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu 'nda yer alan "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa işaretlenmelidir.

- ç. “Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa dinlediği öyküyü anlatma becerisi ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve bireyin bunu yapıp yapamadığına bakılır.
- d. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda ifade edici dil becerilerinden “Dinlediği öyküyü anlatır.” kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapılamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- e. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan “Dinlediği öyküyü anlatır.” kazanımının analizi yapılarak alt basamaklara ayrılmıştır: 1. Öyküyü dinler. 2. Öyküyü dinlediğini jest ve mimiklerle belli eder. 3.Öykü ile ilgili sorulara cevap verir. 4. Dinlediği öykünün tamamını anlatır.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütunlarına işaretlenir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda bireyle “Dinlediği öyküyü anlatır.” kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.
- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı Öğretim Sürecini Değerlendirme Formu’na işlenir. Her bir alt basamak için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **Sİ**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO** olarak işlenir.
- ç. Formun sonunda yer alan “Aile Bilgilendirme” bölümünde, “Dinlediği öyküyü anlatır.” kazanımının hem öğretimi hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için evde yapılacak tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım öykü anlatma olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.

D. Öğretim Sonrası Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim sürecini değerlendirme sonuçlarına uygun olarak her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenmiştir.
- b. Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

- c. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

Dil, Konuşma ve Alternatif İletişim Becerileri Kaba Değerlendirme Formu			
Adı Soyadı :		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi :			
A.	Kazanımlar	Evet/Hayır	Açıklamalar
1	Sesin yönünü bulur.	+	
2	Sesin kaynağını bulur.	+	
3	Adı söylendiğinde bakar.	+	
4	Konuşana dikkatini yönelttiğini jest, mimik ve hareketlerle gösterir.	+	
5	Farklı resimler arasından ismi söylenen nesneyi gösterir.	+	
6	Resim üstünde istenen nesneyi gösterir.	+	
7	Tek basamaklı basit sözel yönergeleri yerine getirir.	+	
8	İki ve üç basamaklı sözel yönergeleri yerine getirir.	+	
9	Sözel olmayan yönergeleri yerine getirir.	-	
10	Nesnelerle yapılan büyük kas davranışlarını taklit eder.	-	
11	Nesne kullanılmaksızın gerçekleştirilen büyük kas davranışlarını taklit eder.	+	
12	Küçük kaslarla gerçekleştirilen davranışları taklit eder.	-	
13	Yüz hareketlerini taklit eder.	-	
14	Motor hareketlerde sıra alır.	-	
15	Oyun zamanında sıra alır.	-	
16	Kendi sesini kullanarak sıra alır.	-	
17	Kurallı oyunları sürdürebilmek için sıra alır.	-	
18	Tek heceli sözcükleri taklit eder.	-	
19	İki ve daha fazla heceden oluşan sözcükleri taklit eder.	-	
20	Jest ve işaretlere dayalı olarak gereksinimlerini ifade eder.	-	
21	İsim bildiren sözcükler kullanır.	-	
22	Olumsuzluk bildiren sözcükler kullanır.	-	
23	Eylem bildiren sözcükler kullanır.	-	
24	Tekrar bildiren sözcükler kullanır.	-	

25	Yer bildiren sözcükler kullanır.	-	
26	Tek sözcük kullanarak gereksinimlerini ifade eder.	-	
27	İletişim başlatır.	-	
28	İletişim sürdürür.	-	
29	İki sözcüklü cümlecikler kullanarak gereksinimlerini ifade eder.	-	
30	Üç ve daha fazla sözcük içeren cümleler kullanarak gereksinimlerini ifade eder.	-	
31	Gördüğü ve yaşadığı olaylarla ilgili bilgi verir.	-	
32	Bilgi ister.	-	
33	Nesneleri reddeder.	-	
34	Hizmeti reddeder.	-	
35	Bilgiyi reddeder.	-	
36	Görsellerle desteklenen olayları anlatır.	-	
37	Bedenine ait özellikleri belirtir.	-	
38	Bir gününü basit ifadelerle anlatır.	-	
39	Sahiplik bildiren sözcükleri cümle içinde kullanır.	-	
40	Sözcük türlerini kullanır.	-	
41	Çoğul eklerini cümle içinde kullanır.	-	
42	Basit bir olayı başından sonuna kadar izler.	-	
43	Dinlediği öyküyü anlatır.	-	
44	Dinlediği eksik cümleyi tamamlar.	-	
45	Yarım bırakılan öykünün sonucunu tahmin eder.	-	
46	Grup içi oyunlarda rol alır.	-	
47	Bir konu hakkında istenen süre kadar konuşur.	-	
48	Dinlediği öyküyü canlandırır.	-	
49	Eşyalarını başkalarıyla paylaşır.	-	
50	Günlük yaşamda nezaket kurallarına uygun konuşur.	-	
51	İşaretlerden/nesnelere yararlanarak ihtiyacı olan nesneyi ifade eder.	-	
52	Görsellerden yararlanarak ihtiyaçlarını ifade eder.	-	

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

Birey Adı Soyadı:																							
Kazanım: Dinlediği öyküyü anlatır.																		Ait Olduğu Ay: HAZİRAN					
BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	SORULAR/YÖNERGE ANA YÖNERGE Öyküyü anlat.	Öğretim Öncesi Değerlendirme	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																			
				BİREYSEL										GRUP									
				1. DERS SAATI/...../.....	2. DERS SAATI/...../.....	3. DERS SAATI/...../.....	4. DERS SAATI/...../.....	5. DERS SAATI/...../.....	6. DERS SAATI/...../.....	7. DERS SAATI/...../.....	8. DERS SAATI/...../.....	9. DERS SAATI/...../.....	10. DERS SAATI/...../.....
			+/-	B	Sİ	B	Sİ	B	Sİ	B	Sİ	B	Sİ	B	Sİ	B	Sİ	B	Sİ	B	Sİ		
1) Öyküyü dinler.	% 100	1) Öyküyü dinle.	+																				
a) Öyküyü dinlerken yerinde oturur.		a) Yerine otur.	+																				
b) Konuşmacıyı sessizce dinlemek gerektiğini bilir.		b) Öyküyü sessizce dinle.	+																				
c) Okunan öykü bitene kadar dinler..		c) Öyküyü dinle.	+																				
2) Öyküyü dinlediğini jest ve mimiklerle belli eder.		2) “Beni dinliyor musun?” diye sorulduğunda tepki verir.	-	X																			
3) Öykü ile ilgili sorulara cevap verir.	%100	a) Öykünün ismini söyle.	-		X		X	X															
		b) Öykünün kahramanlarını söyle.	-		X		X		X		X	X											
		c) Öykünün geçtiği yeri söyle.	-		X		X		X		X	X											
4) Dinlediği öykünün tamamını anlatır.	%100	Öykünün tamamını anlat.	-		X		X		X		X		X		X								

Kısaltmalar B:Bağımsız Sİ: Sözel İpucu

AİLE BİLGİLENDİRME

* Bu ay içerisinde çocuğunuzla "Dinlediği öyküyü anlatma" becerisini kazanmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. “Dinlediği öyküyü anlatma” becerisinin kalıcı olabilmesi için evde yukarıda belirtilen yönergeler doğrultusunda tekrarlar yapılması gerekmektedir. Öykü zihinsel yetersizliği olan bireyin anlayacağı ses tonu ve hızda okunmalıdır/ anlatılmalıdır.

AÇIKLAMALAR

- Form öğretimi yapan öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.
- Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.
- Formun sonunda aileye yapılan çalışmalarla ilgili bilgilendirmeler yazılacaktır.
- Her ders saati sonrasında aileye, yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU

Bireyin Adı Soyadı :	Eğitime Başlama Tarihi : .../.../.....
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi : .../.../.....
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
DİL, KONUŞMA VE ALTERNATİF İLETİŞİM BECERİLERİ MODÜLÜ												
Dinlediği öyküyü anlatır.						-	-	-	-	-	-	-
Dinlediği eksik cümleyi tamamlar.	-	-	-	-	-	-	+					
Yarım bırakılan öykünün sonucunu tahmin eder.												
Grup içi oyunlarda rol alır.	-	-	-	-	-	-	-	-	+			
ÖZ BAKIM BECERİLERİ MODÜLÜ												
Ellerini yıkar.				+								
Yüzünü yıkar.					+							
Ellerini kurular.				+								
Yüzünü kurular.					-	+						
Eldiven giyer.						+						
Kazak giyer.							-	-	+			
Düğme ilikler.								-	+			
Kemer takar.									+			

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen sürede kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

- Yukarıda adı geçen birey, “Dinlediği öyküyü anlatır.” kazanımında öyküyü dinlediğini belli etme aşamasında **bağımsız** dinlediği öyküyle ilgili soruları **bağımsız** olarak yanıtlayabilmektedir. Öykünün tamamını anlatma basamağında **sözel ipucu** aşamasındadır.
- “Yarım bırakılan öykünün sonucunu tahmin etme” kazanımının öğretimine süre yetersizliğinden dolayı başlanamamıştır.

Tarih

Tarih

Tarih

Veli

Öğretmen veya Uygulayıcı

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

İmza

İmza

PSİKOMOTOR BECERİLER MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Psikomotor becerilerini geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Oturma davranışı edinir.
2. Emekleyerek yer değiştirir.
3. Elleriyle iterek nesnelerin yerlerini değiştirir.
4. Nesnelere kaldırır.
5. Nesnelere taşır.
6. Ayakta durma davranışı edinir.
7. Denge tahtasında ayakta durur.
8. Yürüme davranışı edinir.
9. İki ayağını kullanarak zıplar.
10. Merdiven çıkar.
11. Belirli bir yere kadar koşar.
12. Parmaklarıyla küçük nesne takip eder.
13. Parmaklarıyla dokunarak küçük nesnelere hareket ettirir.
14. Nesnelere takar, çıkarır.
15. Delikli yüzeylere uygun gereçleri takar, çıkarır.
16. Nesnelere üst üste dizer.
17. Yoğurma maddelerini kullanarak ürün elde eder.
18. İpe malzeme dizer.
19. Kâğıt buruşturur.
20. Kâğıt yırtar.
21. Kâğıt katlar.
22. Kâğıt keser.
23. Çivi çakar.
24. Duran nesneye sopayla vurur.
25. Hareket eden nesneye sopayla vurur.
26. Makaraya ip sarar.
27. Topu belirli hedefe fırlatır.
28. Hareket hâlindeki nesnelere tutar.
29. Nesne renk ilişkisi kurar.
30. Sınırlı alanları boyar.

MODÜLÜN SÜRESİ

Modül için öngörülen süre 120 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması sonucu ortaya çıkan davranışlar psikomotor olarak adlandırılır. Bireyin ve toplumun yaşamını sürdürmesinde psikomotor beceriler çok önemlidir. Psikomotor becerilerin kazanılması süreklilik gerektirir. Bireylerin önce büyük, daha sonra küçük kasları gelişir ve işlerlik kazanır. Bu nedenle psikomotor becerilerin öğretimi çalışmalarında önce büyük kasların sonra küçük kasların gelişimi amaçlanmalıdır.
2. Psikomotor becerilerin öğretimi çalışmalarında ilk etkinliklerin oyun düzeyinde olması, daha sonra kurallı hareketlere geçilmesi uygundur. Ayrıca tüm hareketlerin basitten zora doğru düzenlenmesi, bireylerin bildiği ve hoşlandığı aktivitelerle işe başlanması da etkinliklerin düzenlenmesi açısından önemlidir.
3. Eğitim uygulamalarının, mümkün olduğunca bire bir yaptırılması ve sözel anlatımla birlikte gösterilerek sürdürülmesi sağlanmalıdır. Becerilerin öğretimi sırasında verilen yönergelerin basit, açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmeli, gerekiyorsa yönergeler anlamlı hâle gelene kadar sık tekrar edilmelidir. Aynı şekilde bireyler becerileri bağımsız yapabilir duruma gelinceye kadar bu becerilerin tekrarlatılmasına önem verilmelidir.
4. Psikomotor becerileri kazandırmak için uygun ortam ve araç-gereç sağlandıktan sonra önceden yapılan değerlendirmeler de dikkate alınarak öğretime geçilmelidir. Bu aşamada kazandırılmak istenen beceriler bireye açık ve basit bir şekilde baştan sonra anlatılmalı ve/veya gösterilmelidir. Bireyin başarılı olacağını belirten ifadeler kullanarak beceriyi öğrenmede birey cesaretlendirmelidir. Daha sonra bireye becerinin her basamağı sırasıyla tek tek anlatılıp gösterilirken bireyin de tekrar etmesi sağlanmalıdır. Bu aşama sonunda bireye beceri ile ilgili yönerge verilerek beceriyi sırasıyla yapması istenir. Bireye beceriyi yapabilmesi için yeterli zaman verilmelidir. Bireyin bağımsız olarak yaptığı basamakta müdahale edilmezken yapamadığı basamakta ipucu veya yardım sağlanarak beceriyi yapması sağlanır. Bireyin beceri basamaklarını doğru olarak yaptığında “aferrin, çok güzel” vb. sözel pekiştiricilerle veya somut pekiştiricilerle bu beceriler pekiştirilmelidir. Öğretim esnasında genel ifadelerden çok özel ifadeler, soyut kavramlardan çok somut kavramlar

kullanılmalıdır. Bireyin anlamadığı konu ve becerileri sorması, duygu ve düşüncelerini ifade etmesi sağlanmalıdır.

5. Psikomotor becerilerin öğretiminde dersler mümkün olduğunca çeşitli araç-gereçlerle desteklenerek işlenmelidir. Bireylerin, ders sırasında bu araç-gereçlerin kullanımına özen göstermeleri sağlanarak bunların bir alışkanlık olarak yerleşmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca bu araç-gereçlerin kullanımından doğacak tehlikeler bireylere açıklanmalı ve alınacak önlemlerle çalışmalarda güvenlik sağlanmalıdır.
6. Öğretim sürecinde kullanılacak araçlar bireyin dikkatini çekebilecek nitelikte, ilginç olmalıdır. Bireyin araç-gereçleri tutması ve hareket ettirmesi kolay olmalı; çok küçük, çok büyük, çok ağır olmamalı, kullanışlı olmalıdır. Çalışılacak bireyin özelliklerine bağlı olarak, “Bu birey, bu materyallerle bu beceriyi gerçekleştirebilir mi yoksa araç-gereçlerde değişiklik yaparsam öğrenme şansı daha yüksek olur mu?” sorusu her zaman akılda tutulmalıdır. Bazı araçların kullanılması daha kolay olacaktır. Örneğin, büyük boncukları ipe dizmek küçük boncuklardan daha kolaydır, büyük topu yakalamak küçük topu yakalamaktan daha kolaydır. Dolayısıyla öncelik kolay olan araç gereçlere verilmeli, daha sonra zor olanlara geçilmelidir.
7. Büyük kasların motor gelişimi baş, gövde, kol ve bacakların hareketlerini küçük kasların hareket gelişimi ise el ve ayak parmakların gelişimiyle ilgili becerileri kapsamaktadır. Öğretim sürecinde çeşitli oyun etkinlikleriyle hem büyük hem de küçük kasları geliştirici çalışmalar yapılmalıdır. İçinde hem koşma (büyük kas becerisi) hem de takma çıkarma (küçük kas becerisi) becerilerinin yer alacağı oyun etkinlikleri yaptırılmalıdır.
8. “Nesnelerin yerini değiştirir.” kazanımının öğretim sürecinde, bireyin hem tek hem de iki elini kullanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
9. “Yoğurma malzemelerini kullanarak ürün elde eder.” kazanımının öğretim sürecinde bireylerden; kil, hamur, alçı gibi malzemeler kullanarak çeşitli şekiller yapmaları istenir. Bu şekillerin ne oluşu veya nasıl olduğu (Şekiller düzgün olmayabilir.) önemli olmamakla birlikte asıl önemli olan bireyin el ve parmak kaslarını çalıştırmasıdır. Evinde de bu kazanımın geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır (Mutfakta annesinin hamurla börek vb. yaparken bireye de bir miktar vererek şekil yapmasını istemesi gibi.). Bu kazanımın öğretimi ile ilgili neler yapılabileceği konusunda aileler bilgilendirilmelidir.

10. Nesneleri takma çıkarma, üst üste dizme çalışmalarının öğretim sürecinde çeşitli lego, küp, tahta blok gibi malzemeler yanında sınıftaki diğer malzemelerden de faydalanılmalıdır.
11. “Çivi çakar.” kazanımında amacımız bireyin el göz koordinasyonunu geliştirmektir. Bu kazanım ağaç işleriyle ilgili olarak değerlendirilmemelidir. Bu kazanımın öğretim sürecinde tahta, plastik vb. türde çiviler kullanılmalıdır. Bireylerin kendilerini yaralayabilecekleri metal çiviler kullanılmamalıdır.
12. 0-6 yaş zihinsel yetersizliği olan çocuklar için psikomotor becerilerin öğretiminde “Küçük Adımlar” veya “Portage” gibi diğer programlardan da faydalanılabilir. Destek eğitimiyle kazandırılmak istenen psikomotor beceriler mutlaka bireyin evinde de tekrar edilmelidir. Bu nedenle becerinin nasıl öğretileceği konusunda aileye eğitim verilmelidir. Bu çerçevede bireye kazandırılmak istenen kazanım ve buna ilişkin eğitim programı (BEP) ile ilgili ailenin yapacakları düzenli toplantılar ve görüşmelerle anlatılmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. BÜYÜK KASLARI GELİŞTİRİCİ ÇALIŞMALAR

1. Oturma Çalışmaları
2. Emekleme Çalışmaları
3. Nesne İtme, Kaldırma, Taşıma Çalışmaları
4. Ayakta Durma Çalışmaları
5. Yürüme Çalışmaları
6. Zıplama Çalışmaları
7. Merdiven Çıkma Çalışmaları
8. Koşma Çalışmaları

B. KÜÇÜK KASLARI GELİŞTİRİCİ ÇALIŞMALAR

1. Parmak Kaslarını Geliştirici Çalışmalar
 - a. Parmaklarıyla Küçük Nesne Takibi
 - b. Nesneleri Hareket Ettirme, Takma, Çıkarma, Dizme
 - c. Yoğurma Çalışmaları
 - ç. İpe Malzeme Dizme Çalışmaları
2. El Kaslarını Geliştirici Çalışmalar
 - a. Kâğıt Çalışmaları
 - b. Vurma Çalışmaları

- c. Makaraya İp Sarma Çalışmaları
- ç. Nesne Fırlatma, Tutma Çalışmaları
- d. Nesne Renk İlişkisi
- e. Boyama Çalışmaları

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Psikomotor beceriler değerlendirilirken Kaba Değerlendirme Formu'nda bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümüne ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ve öğretmen veya uygulayıcı iş birliği yaparak BEP hazırlamalıdır.
- ç. Kaba değerlendirmeye başlamadan önce zihinsel yetersizliği olan birey ile aile bu değerlendirmenin hangi amaçla ve ne için yapıldığı konusunda bilgilendirilmelidir. Böylece değerlendirmeye başlamadan önce ailenin görüşleri alınmış, bireyin yapılacak olan uygulamaya ilişkin tereddütleri giderilmiş olacaktır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Öğretim öncesi değerlendirmeye başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle çalışılacak aşamanın analizi yapılmalıdır. (Çalışılacak kazanımın alt basamakları belirlenmelidir.)
- c. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.
- ç. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda "Çivi çakar." kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapılamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- d. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan "Çivi çakar." kazanımı alt basamaklara ayrılmıştır: 1.Çiviği alır. 2.Çiviği sivri kısmı çakacağı yere dik olacak

şekilde tutar. 3. Çekici alır. 4.Çekicinin sapından tutar. 5. Çiviye, çakacağı yere sabitlenene kadar çekiçle vurur.

- e. “Öğretim Öncesi Değerlendirme” sütununa çivi çakma ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve bireyin bunu yapıp yapamadığına bakılır. Her bir alt basamak için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **SI**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY** yazılır.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununa işaretlenir. Her ders saatinde, alt basamaklar için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **SI**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY** sütunlarına (**X**) işareti konur.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda bireye çivi çakma kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.
- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununda bulunan ilgili satırlara işlenir.
- ç. Performans Kayıt Tablosunun sonunda yer alan Aile Bilgilendirme Bölümünde, “çivi çakma” becerisinin hem öğretiminin hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için yapılacak tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım çivi çakma olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle son değerlendirme için ayrı bir form hazırlanmayacaktır.

D. Öğretim Sonrası Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim süreci değerlendirme sonuçlarına uygun olarak, her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.
- b. Dönem Sonu Performans Değerlendirme Formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar da “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

PSİKOMOTOR BECERİLER KABA DEĞERLENDİRME FORMU			
Adı/Soyadı:		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi:			
	BİLDİRİMLER	Evet/Hayır	AÇIKLAMA
A.	BÜYÜK KASLARI GELİŞTİRİCİ ÇALIŞMALAR		
1	Oturma davranışı edinir.	+	
2	Emekleyerek yer değiştirir.	+	
3	Elleriyle iterek nesnelerin yerlerini değiştirir.	+	
4	Nesneleri kaldırır.	+	
5	Nesneleri taşır.	+	
6	Ayakta durma davranışı edinir.	+	
7	Denge tahtasında ayakta durur.	+	
8	Yürüme davranışı edinir.	+	
9	İki ayağını kullanarak zıplar.	+	
10	Merdiven çıkar.	+	
11	Belirli bir yere kadar koşar.	+	
B.	KÜÇÜK KASLARI GELİŞTİRİCİ ÇALIŞMALAR		
12.	Parmaklarıyla küçük nesne takip eder.	+	
13.	Parmaklarıyla dokunarak küçük nesnelere hareket ettirir.	+	
14.	Nesneleri takar, çıkarır.	-	
15.	Delikli yüzeylere uygun gereçleri takar, çıkarır.	-	
16.	Nesneleri üst üste dizer.	-	
17.	Yoğurma maddelerini kullanarak ürün elde eder.	-	
18.	İpe malzeme dizer.	-	
19.	Kâğıt buruşturur.	-	
20.	Kâğıt yırtar.	-	
21.	Kâğıt katlar.	-	
22.	Kâğıt keser.	-	
23.	Çivi çakar.	-	
24.	Duran nesneye sopayla vurur.	-	
25.	Hareket eden nesneye sopayla vurur.	-	
26.	Makaraya ip sarar.	-	
27.	Topu belirli hedefe fırlatır.	-	
28.	Hareket halindeki nesnelere tutar.	-	
29.	Nesne renk ilişkisi kurar.	+	
30.	Sınırlı alanları boyar.	+	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AİT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Çivi çakar.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																																									
			ANA YÖNERGE	ÖĞRETİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME	BİREYSEL												GRUP																											
					1. DERS SAATİ		.../.../....		2. DERS SAATİ		.../.../....		3. DERS SAATİ		.../.../....		4. DERS SAATİ		.../.../....		5. DERS SAATİ		.../.../....		6. DERS SAATİ		.../.../....		1. DERS SAATİ		.../.../....		2. DERS SAATİ		.../.../....		3. DERS SAATİ		.../.../....		4. DERS SAATİ		.../.../....	
					B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F	B	Sİ	M	F				
1. Çiviyi alır.	%100	Çiviyi al.	F.Y				X					X					X					X					X					X					X							
2. Çiviyi sivri kısmı çakacağı yere dik olacak şekilde tutar.		Çiviyi sivri kısmı çakacağı yere dik olacak şekilde tut.	F.Y				X				X	X				X				X				X				X				X				X								
3. Çekici alır.		Çekici al.	F.Y				X				X	X				X				X				X				X				X				X								
4. Çekicinin sapından tutar.		Çekicinin sapından tut.	F.Y				X				X	X				X				X				X				X				X				X								
5. Çiviye, çakacağı yere sabitlenene kadar çekiçle vurur.		Çiviye çekiçle vur.	F.Y				X				X				X				X				X				X				X				X				X					

KISALTMALAR B: BAĞIMSIZ – Sİ: SÖZEL İPUCU – MO: MODEL OLMA- FY: FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME

Bu ay içerisinde çocuğunuza çivi çakma becerisi üzerinde eğitim verilmiştir. 6 ders saati sonucunda çocuğunuz çekici alma basamağını bağımsız olarak gerçekleştirebilmektedir. Çekici sapından tutma ve çiviye, çakacağı yere sabitlenene kadar çekiçle vurma basamaklarını ise sözel ipucu verildiği zaman gerçekleştirebilmektedir. Siz de evde çocuğunuzla, yukarıdaki yönergeler doğrultusunda çivi çakma çalışması yaparsanız becerinin kazandırılmasında ve genellenmesinde daha başarılı olabiliriz.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Form ilgili ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.
2. Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.
3. Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.
4. Formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkinliklerinde gelinen düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar ve bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU	
Bireyin Adı Soyadı:	Eğitime Başlama Tarihi : .../.../.....
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi : .../.../.....
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
PSİKOMOTOR BECERİLER MODÜLÜ												
1. Yoğurma maddelerini kullanarak ürün elde eder.	+											
2. Nesneleri takar, çıkarır.		-	-	+								
3. Delikli yüzeylere uygun gereçleri takar, çıkarır.			-	+								
4. Nesneleri üst üste dizer.			-	+								
5. İpe malzeme dizer.					-	-	-	-	+			
6. Kâğıt buruşturur.						+						
7. Kâğıt yırtar.						+						
8. Kâğıt katlar.						+						
9. Kâğıt keser.						-	+					
10. Çivi çakar.											-	-
11. Duran nesneye sopayla vurur.								+				
12. Hareket eden nesneye sopayla vurur.								+				
13. Makaraya ip sarar.												
TOPLUMSAL YAŞAM MODÜLÜ												
1. Misafirlik kurallarına uygun davranır.		-	+									
2. Yakın akrabalarını tanır.		-	+									
3. Toplu taşıma araçlarında gerekli kurallara uygun davranır.				-	-	-	+					

AÇIKLAMA: Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; eğer kazanım 1 ay içinde sonlandırıldıysa (kazanım gerçekleşti ise) “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

1. Yukarıda adı geçen birey, “Çivi çakar.” kazanımında, çekici alma basamağını bağımsız olarak gerçekleştirebilmektedir. Çekici sapından tutma ve çiviye, çakacağı yere sabitlenene kadar çekiçle vurma basamaklarını ise sözel ipucu verildiği zaman gerçekleştirebilmektedir.
2. “Makaraya ip sarar.” kazanımının öğretimine süre yetersizliğinden (beceri birey için uygun olmadığından, birey beceriyi öğretim süresi içerisinde kendiliğinden kazandığından vb.) dolayı başlanamamıştır.

Tarih

Tarih

Tarih

Veli

Öğretmen veya Uygulayıcı

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

İmza

İmza

SOSYAL HAYAT MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Sosyal hayat becerilerini geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Sınıfını ve sınıfında bulunan araç-gereçleri tanır.
2. Sınıfta uyulması gereken kuralları belirtir.
3. Vücut sistemlerini tanır
4. Duyu organlarını tanır.
5. Vücudumuzda yer alan iç organları tanır.
6. Başlıca besin maddelerini tanır.
7. Sağlıklı beslenme yollarını belirtir.
8. Kaza türlerini tanır.
9. Kazalardan korunma yollarını açıklar.
10. Hastalanınca yapılması gerekenleri belirtir.
11. Sağlık kurumlarını tanır.
12. Sağlık kurumlarındaki görevlileri tanır.
13. Yılın bölümlerini tanır.
14. Mevsimlerdeki değişiklikleri açıklar.
15. Günün özelliklerini belirtir.
16. Dünya'mızı tanır.
17. Güneş'i tanır.
18. Ay'ı tanır.
19. Yıldızları tanır.
20. Havada olan doğa olaylarını belirtir.
21. Karada olan doğa olaylarını belirtir.
22. Çevresindeki canlı ve cansız varlıkları tanır.
23. Canlıların ortak özelliklerini belirtir.
24. İletişim araçlarını tanır.
25. İletişim yerlerini belirtir.
26. Atatürk'ü tanır.
27. Türk bayrağını tanır.
28. İstiklâl Marşı'nın anlamını bilir.
29. Ulusal bayramlarımızı tanır.
30. Dinî bayramlarımızı tanır.

31. Belirli gün ve hafta kutlamalarının farkında olur.
32. Yerleşim birimlerini tanır.
33. Yerleşim birimlerini yönetenleri tanır.
34. Türkiye'nin harita üzerindeki yerini gösterir.
35. Haritada bulunduğu ilin yerini gösterir.
36. Planlı ve düzenli çalışmayı alışkanlık hâline getirir.

MODÜL SÜRESİ:

Bu modül için öngörülen süre 160 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. “Sosyal Hayat” modülü sosyal bilgiler ve hayat bilgisi konularını kapsamaktadır. Sosyal Hayat modülünde yer alan kazanımlar zihinsel yetersizliği olan bireyin karşılaşabileceği sorunların çözümünde kullanılabileceği bilgi, tutum ve becerilerini geliştirerek yaşadığı toplumla uyum içinde olmasını sağlayacak nitelikte düzenlenmiştir.
2. “Sosyal Hayat” modülünün öğretiminde “basitten karmaşığa, somuttan soyuta” doğru bir yol izlenmelidir. Öğretmen veya uygulayıcı eğitim-öğretim sürecinde çevre özelliklerini, bireyin ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ve ön bilgilerini dikkate almalıdır.
3. Öğrenme ve öğretme süreci planlanırken güncel olaylarla kazanımlar arasında bağlantı kurulmasına özen gösterilmelidir. Özellikle belirli gün ve haftaların kutlanması, Türk inkılaplarıyla ilgili bir olayın yıl dönümü vb. günlerde gazete ve dergilerde çıkan yazılar ve resimler öğrenme ve öğretme sürecine dâhil edilmelidir. Ayrıca, bireylerin yaşanan çeşitli doğal ve toplumsal olaylar arasında bağlantı kurabilmeleri sağlanmalıdır. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin çoğunun zihinsel olarak somut işlemler döneminde olduğu dikkate alınmalı, öğrenme ve öğretme ortamında sunulacak olguların yakın çevresinden ve gerçek yaşamdan seçilmesine dikkat edilmelidir.
4. Zihinsel yetersizliği olan bireylerin çalışma ortamları yalnız derslikler değil ev, okul, kitaplıklar, müzeler, sergiler vb. yerler olmalıdır. Kazanımların işlenişinde canlı ve cansız kaynaklardan, gezi ve gözlemlerden yararlanılmalıdır. Ayrıca, kazanımların özelliğine göre gerektiğinde araştırma, örnek olay, gösterip yaptırma, gözlem ve rol yapma teknikleri kullanılarak bireyin derse katılımı sağlanmalıdır.
5. Yılın bölümleri, Dünya'mız ve gökyüzüyle ilgili çalışmalar yürütülürken uygun doğa olaylarının gerçekleştiği zamanlar seçilmelidir.

6. Kazanımların gerçekleştirilmesinde tarihî tablolar, kartpostallar, resimler ve filmlerden yararlanılmalıdır. Konuların özelliklerine göre haritalardan ve atlaslardan yararlanılmalı, gerektiğinde bilgiler dilsiz haritalar üzerinde işlenmelidir.
7. Yerleşim birimleri ile ilgili kazanımlar işlenirken söz konusu birimlerde yaşanan önemli tarihî olaylardan da söz edilmelidir.
8. Eğitim ortamı ve çevrede yaptırılacak bütün işlerde onlara iyi ve temiz iş yapma, başlanan işi bitirme ve düzenli olma alışkanlığı kazandırılmalıdır.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. SINIFIMIZI TANIYALIM

1. Sınıf
2. Sınıfta bulunan araç-gereçler
3. Sınıf kuralları

B. SAĞLIKLI YAŞAM

1. Vücudun Ana Bölümleri
2. Duyu Organları
3. İç Organlar
4. Besin Maddeleri
5. Sağlıklı Beslenme Yolları
6. Kaza Türleri
7. Hastalanınca Yapılması Gerekenler
8. Sağlık Kurumları, Kurumlardaki Görevliler

C. YILIN BÖLÜMLERİ

1. Mevsimler
2. Aylar
3. Haftalar
4. Günler

Ç. DÜNYAMIZ VE GÖKYÜZÜ

1. Dünya
2. Güneş
3. Ay
4. Yıldızlar
5. Doğa Olayları

D. ÇEVREMİZDEKİ VARLIKLAR

1. Canlı ve Cansız Varlıklar
2. Hayvanlar
3. Bitkiler

E. İLETİŞİM

1. İletişim Araçları
2. İletişim Yerleri

F. ATATÜRK VE BAYRAĞIMIZ

1. Atatürk
2. Türk Bayrağı
3. İstiklâl Marşı

G. ÖNEMLİ GÜNLER

1. Ulusal Bayramlarımız
2. Dinî Bayramlarımız
3. Belirli Gün, Haftalar

Ğ. YURDUMUZU TANIYALIM

1. Harita
2. Yerleşim Birimleri

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- Kaba Değerlendirme Formu'nda "Sosyal Hayat" kazanımlarının değerlendirilmesinde bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümünde ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.
- Yapılan kaba değerlendirme sonucunda "Duyu organlarını ayırt eder." kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan duyu organlarını tanıma kazanımı alt basamaklara ayrılmıştır: Sorulduğunda gözü, kulağı, burnu, dili ve deriyi gösterir.
- "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa duyu organlarını ayırt etme ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve yapıp yapamadığına bakılır. Her bir alt basamak için bağımsız olarak gerçekleştiriyor ise **B**, sözel ipucu ile gerçekleştiriyor ise **Sİ**, model olma ile gerçekleştiriyor ise **MO**, fiziksel yardım ile gerçekleştiriyor ise **FY** yazılır.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- Öğretim öncesi değerlendirmeye başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.
- Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan "Öğretim Sürecini Değerlendirme" sütununa işaretlenir.

- c. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda bireye “duyu organlarını ayırt etme” kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.
- ç. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı Öğretim Sürecini Değerlendirme Form’una işlenir.
- d. Performans kayıt tablosunun sonunda yer alan aile bilgilendirme bölümüne “duyu organlarını ayırt etme” kazanımının hem öğretilmesinin hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için yapılacak olan tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım “duyu organlarını ayırt etme” olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle son değerlendirme için ayrı bir form hazırlanmayacaktır.

D. Öğretim Sonrası (Dönem Sonu) Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim süreci değerlendirme sonuçlarına uygun olarak, her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.
- b. Dönem Sonu Performans Değerlendirme Formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.
- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar da “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

SOSYAL HAYAT KABA DEĞERLENDİRME FORMU			
Adı/Soyadı:			Uygulama Tarihi:
Doğum Tarihi:			
	BİLDİRİMLER	Evet/Hayır	AÇIKLAMA
A.	SINIFIMIZI TANIYALIM		
1.	Sınıfını ve sınıfında bulunan araç-gereçleri tanır.	+	
2.	Sınıfta uyulması gereken kuralları belirtir.	+	
B.	SAĞLIKLI YAŞAM		
1.	Vücut sistemlerini tanır	+	
2.	Duyu organlarını tanır.	-	
3.	Vücudumuzda yer alan iç organları tanır.	-	
4.	Başlıca besin maddelerini tanır.	-	
5.	Sağlıklı beslenme yollarını belirtir.	-	
6.	Kaza türlerini tanır.	-	
7.	Kazalardan korunma yollarını açıklar.	-	
8.	Hastalanınca yapılması gerekenleri belirtir.	-	
9.	Sağlık kurumlarını tanır.	-	
10.	Sağlık kurumlarındaki görevlileri tanır.	-	
C.	YILIN BÖLÜMLERİ		
1.	Yılın bölümlerini tanır.	-	
2.	Mevsimlerdeki değişiklikleri açıklar.	-	
3.	Günün özelliklerini belirtir.	-	
Ç.	DÜNYAMIZ VE GÖKYÜZÜ		
1.	Dünya'mızı tanır.	-	
2.	Güneş'i tanır.	-	
3.	Ay'ı tanır.	-	
4.	Yıldızları tanır.	-	
5.	Havada olan doğa olaylarını belirtir.	-	
6.	Karada olan doğa olaylarını belirtir.	-	
D.	ÇEVREMİZDEKİ VARLIKLAR		
1.	Çevresindeki canlı ve cansız varlıkları tanır.	-	
2.	Canlıların ortak özelliklerini belirtir.	-	
E.	İLETİŞİM		
1.	İletişim araçlarını tanır.	-	
2.	İletişim yerlerini belirtir.	-	
F.	ATATÜRK VE BAYRAĞIMIZ		
1.	Atatürk'ü tanır.	-	
2.	Türk bayrağını tanır.	-	
3.	İstiklâl Marşı'nın anlamını bilir.	-	
G.	ÖNEMLİ GÜNLER		
1.	Ulusal bayramlarımızı tanır.	-	
2.	Dinî bayramlarımızı tanır.	-	
3.	Belirli gün ve hafta kutlamalarının farkında olur.	-	
Ğ.	YURDUMUZU TANIYALIM		
1.	Yerleşim birimlerini tanır.	-	
2.	Yerleşim birimlerini yönetenleri tanır.	-	
3.	Türkiye'nin harita üzerindeki yerini gösterir.	-	
4.	Haritada bulunduğu ilin yerini gösterir.	-	
5.	Planlı ve düzenli çalışmayı alışkanlık hâline getirir.	-	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AİT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Duyu organlarını tanıtır.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR	ANA YÖNERGE Duyu organlarını göster.	ÖĞRETİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																																							
					BİREYSEL												GRUP																											
					1. DERS SAATİ		.../.../.....		2. DERS SAATİ		.../.../.....		3. DERS SAATİ		.../.../.....		4. DERS SAATİ		.../.../.....		5. DERS SAATİ		.../.../.....		6. DERS SAATİ		.../.../.....		1. DERS SAATİ		.../.../.....		2. DERS SAATİ		.../.../.....		3. DERS SAATİ		.../.../.....		4. DERS SAATİ		.../.../.....	
					B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY				
1. Sorulduğunda gözü gösterir.	%100	1. Gözü göster.	FY			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X					
2. Sorulduğunda kulağı gösterir.		2. Kulağı göster.	FY			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X					
3. Sorulduğunda burnu gösterir.		3. Burnu göster.	FY			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X					
4. Sorulduğunda dili gösterir.		4. Dili göster.	FY			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X					
5. Sorulduğunda kendi derisini gösterir.		5. Deriyi göster.	FY			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X			X					

KISALTMALAR B: BAĞIMSIZ – Sİ: SÖZEL İPUCU – MO: MODEL OLMA – FY: FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME: Bu ay içerisinde bireye duyu organlarından gözü, kulağı ve burnu model olarak göstermesi öğretilmiştir. Sizde evde duyu organlarını göstererek öğretimin genellenmesine yardımcı olabilirsiniz.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Form ilgili ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

2. Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.

3. Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

4. Formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkenliklerinde gelinecek düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar ve bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU																	
Bireyin Adı Soyadı:						Eğitime Başlama Tarihi : .../.../.....											
Bireyin Yaşı :						Eğitimin Bitiş Tarihi : .../.../.....											
Eğitsel Tanısı :																	
KAZANIMLAR						AYLAR											
						1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
1. Duyu organlarını tanıır.						-	-	-	-	+	+						
2. Vücudumuzda yer alan iç organları tanıır.										-	-	-	-	+	+		
3. Başlıca besin maddelerini tanıır.														-	-	+	+
4. Sağlıklı beslenme yollarını belirtir.																	

AÇIKLAMA Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

Birey bir yıl içerisinde çalışmalar sonucunda duyu organlarını, vücudunda yer alan iç organlarını ve başlıca besin maddelerini tanıyabilmektedir. Sağlıklı beslenme yollarını belirtir kazanımına geçilmemiştir.

Tarih

Tarih

Tarih

Veli

Öğretmen veya Uygulayıcı

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

İmza

İmza

TÜRKÇE MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Türkçeyi doğru kullanma becerisini kazanabilme

KAZANIMLAR

1. Sözel yönergelere uyar.
2. Sözcükleri doğru kullanır.
3. Görsel uyaran verildiğinde tepki verir.
4. İşitsel uyaran verildiğinde tepki verir.
5. El, parmak çalışmalarında kas kuvveti ve koordinasyonunu sağlar.
6. El, göz koordinasyonu sağlar.
7. El, parmak çalışmalarında kas kuvveti ve koordinasyonunu geliştirici taklidî hareketler yapar.
8. Yazıda kullanılan araç-gereçleri tanır.
9. Yazı araç-gereçlerini kullanır.
10. Yazı araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanmaya özen gösterir.
11. Temel çizgiler çizer.
12. Sesleri ayırt eder.
13. Seslerden heceler oluşturur.
14. Hecelerden kelime oluşturur.
15. Kelimelerden cümle oluşturur.
16. Kuralına uygun cümle okur.
17. Kuralına uygun cümle yazar.
18. Etkili okuma kurallarını belirtir.
19. Etkili okuma kurallarına uyar.
20. Kendi ve yakın çevresindeki kişilerin adlarını yazar.
21. Dinlediği ya da okuduğu masal ve öyküyle ilgili sorulara cevap verir.
22. Dinlediği ya da okuduğu bir metni anlatır.
23. Noktalama işaretlerini kullanır.
24. Yazım kurallarına uyar.

MODÜLÜN SÜRESİ

Modül için öngörülen süre 360 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Okuma yazma öğretimi, bireylerin sahip olduğu zihinsel, duygusal, davranışsal ve bilişsel becerilerinde önemli değişikliklerin olmasında etkilidir.
2. Hazırlanan “Türkçe” modülü, zihinsel yetersizliği olan bireylere etkili okuma becerisi kazandırarak Türkçeyi etkili ve doğru kullanma becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır.
3. Programa başlamadan önce zihinsel yetersizliği olan bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve yeteneklerin doğru ölçüm araçlarıyla belirlenmesi gerekir.
4. Program uygulanırken bireyin sahip olduğu özellikler ve gereksinimleri dikkate alınarak eğitim aldığı kurumda BEP ekibi oluşturularak BEP hazırlanması gerekir. Öğretimle ilgili planlama yapılırken bireyin en çok ihtiyacı olduğu kazanımın seçilmesi gerekir.
5. Zihinsel yetersizliği olan bireyin ek özrünün (görme, işitme vb.) var olup olmadığı dikkate alınarak eğitime başlanmalıdır.
6. Öğretimde kullanılacak olan tüm öğretim araç-gereçleri zihinsel yetersizliği olan bireyin bireysel özellikleri dikkate alınarak hazırlanır.
7. Öğretim yapılacak ortamın dikkat dağıtıcı uyarıcılardan (yüksek ses, yüksek ışık vb.) arındırılmış olmasına özen gösterilmelidir.
8. Öğretim esnasında zihinsel yetersizliği olan bireyin verilen yönergeyi gerçekleştirebileceği uygun ortam sağlanmalıdır. Örneğin; zihinsel yetersizliği olan bireye “yaz” denildiğinde tahta, kalem, defter, kâğıt vb. eğitim araç-gereçlerinin ortamda bulunması gerekmektedir.
9. Okuma yazma eğitimi için birden fazla yöntem kullanılmaktadır. Bu modülde ses temelli okuma yazma öğretim yöntemine yer verilmiştir. Öğretmen veya uygulayıcı, zihinsel yetersizliği olan bireylerin ihtiyaçları ve yapabildikleri doğrultusunda birey için en uygun öğretim yöntemini belirlemelidir. Bir birey için uygun olan öğretim metodu diğer bir birey için uygun olmayabilir. Eğer birey ses temelli yaklaşımdan okuma yazma öğrenemezse cümle temelli yaklaşım uygulanabilir.
10. Sesleri ayırt etme kazanımı için ses temelli yaklaşımda kullanılan ses gruplarının öğretimiyle uygulama yapılmalıdır: 1. Grup: e,l,a,t; 2. Grup: i,n,o,r,m; 3. Grup: u,k,ı,y,s,d; 4. Grup: ö,b,ü,ş,z,ç; 5. Grup: g,c,p,h ve 6. Grup : ğ,v,f,j.

11. Okuma yazma çalışmalarında zihinsel yetersizliği olan bireylere kazandırılacak olan kelimeler ve cümleler bireylerin yaşantılarıyla ilişkilendirilmelidir. Böylece bağımsız yaşam için bireyler teşvik edilmiş olacaktır.
12. Modülde bireyin özelliklerine göre ihtiyaç duyulduğunda ilköğretim ve ortaöğretimde kullanılan mevcut Türkçe programlarından yararlanılabilir.
13. Okuma yazma öğretiminin gerçekleşmesinde birbirinin ön koşulu olan basamakların kazandırılması önem taşır. Çünkü bir basamakta yer alan kazanımlar bir sonraki basamağın ön koşul becerileri olabilir. Bu nedenle Türkçe modülünde yer alan üç alt alanın her birinden bir kazanım seçilerek çalışmalar yürütülmelidir. Bu kazanımlar birbiriyle eş zamanlı öğretilmesi gereken beceriler olmalıdır.
14. Okuma yazmaya başlarken öğretmen veya uygulayıcı kavram gelişimini sağlayan çalışmalar (sayı, şekil, renk, eşya, zıtlık kavramları vb.), büyük kas gelişimini sağlayan çalışmalar (kolları döndürme, başı çevirme vb.), küçük kas gelişimini sağlayan çalışmalar (boyama, yırtma, ip sarma, yoğurma çalışması vb.) yapmalıdır. Ayrıca öğretimi etkili hâle getirmek amacıyla dil gelişimini sağlayan çalışmalar (olay kartları, sıralama kartları, öykü okuma ve anlatma, yaptıklarını anlatma, tanıtma vb.) yaptırmalıdır.
15. Yazma becerisini ilerletmek amacıyla öğretmen veya uygulayıcı avuç içi ve parmaklarla serbest boyama, havada, suda ve kum havuzunda çeşitli yazma uygulamaları yaptırmalıdır.
16. Yeni cümle öğretilirken önce öğretilen cümlede yer alan kelimelerin de öğretilecek olan cümlede yer alması öğretimde faydalı olacaktır.
17. Cümle öğretiminde sözcük piyangosu, sürgülü cümle aracı vb. araç-gereçler kullanılarak öğretim zenginleştirilebilir.
18. Bireyin günlük hayatta kendisi için önem arz eden adı soyadı, adresi, telefon numarası vb. bilgileri öğrenip okuyabilmesi işlevsel okumadır. Örneğin; zihinsel yetersizliği olan bireyin adı “Ali” ise ve birey herhangi bir yöntemle de okuma öğrenemiyorsa bu durumda ismi kalıp olarak günlük hayatta kullanabileceği nitelikte öğretilmelidir. Aynı şekilde adı, soyadı, adresi, telefonu vb. ifadeler öğretilmelidir.
19. İlköğretim programında yazma öğretiminde el yazısı kullanılmaktadır. Bireyin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda öğretimde el yazısı uygulaması kullanılabilir.
20. Modül ihtiyaç duyulan zamanlarda zihinsel yetersizliği olan bireyler için hazırlanmış olan eğitim programlarıyla ilişkilendirilmelidir.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. ALGI ÇALIŞMALARI

1. Sözel Yönergeler
2. Görsel Algı
3. İşitsel Algı

B. İLK OKUMA YAZMAYA HAZIRLIK

1. El- Göz Koordinasyonu
2. Yazı Araç Gereçleri
3. Temel Çizgi Çalışmaları

C. SES-HECE- KELİME –CÜMLE

1. Ses
2. Hece
3. Kelime
4. Cümle

Ç. OKUMA YAZMA

1. Cümle Okuma-Yazma
2. Metin Okuma-Yazma
3. Etkili Okuma Kuralları

D. DİNLEME VE İZLEME

1. Masal ve Öykü Dinleme
2. Masal ve Öykü Anlatma

E. DİLBİLGİSİ

1. Noktalama İşaretlerini Kullanma
2. Yazım Kuralları

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Kaba Değerlendirme Formu'nda Türkçe kazanımlarının değerlendirilmesinde bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümünde ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ile iş birliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Öğretim öncesi değerlendirmeye başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.
- c. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda "sesleri ayırt etme" kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- ç. "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa sesleri ayırt etme ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve bireyin yapip yapamadığına bakılır. Gerçekleştirdiği her bir basamak için "+", gerçekleştirmediği basamaklar için "-" ifadeleri kullanılır.
- d. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan "sesleri ayırt etme" kazanımı alt basamaklara ayrılmıştır: 1. "e" sesini oku. 2. "e" sesini yaz.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saatini) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan "Öğretim Sürecini Değerlendirme" sütunlarına işaretlenir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda birey "sesleri ayırt etme" kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.
- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı Öğretim Sürecini Değerlendirme Formu'na İşlenir.

- ç. Performans kayıt tablosunun sonunda yer alan Aile Bilgilendirme Bölümünde “sesleri ayırt etme” kazanımının hem öğretilmesinin hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için yapılacak olan tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım “sesleri ayırt etme” becerisi olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi, aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle ayrı bir form hazırlanmamıştır.
- b. Türkçe modülünde bulunan kelime, cümle okuma ve yazma vb. kazanımlar için Performans Kayıt Tablosu’nda öğretim süreci değerlendirme basamakları gerçekleştiği (“+” ya da “B” olarak işaretlendiği) zaman farklı soru ve araç-gereçlerle ezbere yapılıp yapılmadığını değerlendirmek amacıyla Son Değerlendirme Formu hazırlanmalıdır.
- c. Son değerlendirme sonucunda tüm alt basamaklar “+” ya da “B” olarak işaretlendiğinde kazanımın gerçekleştiği, “-“ yada “ Sİ, MO veya FY” olarak işaretlendiğinde ise kazanımın gerçekleşmediği ve öğretimin tekrar edilmesi gerektiğine karar verilir.

D. Öğretim Sonrası (Dönem Sonu) Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim süreci değerlendirme sonuçlarına uygun olarak her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.
- b. Dönem Sonu Performans Değerlendirme Formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.
- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

TÜRKÇE KABA DEĞERLENDİRME FORMU			
Adı/Soyadı:		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi:			
	BİLDİRİMLER	Evet/Hayır	AÇIKLAMA
A	ALGI ÇALIŞMALARI		
1	Sözel yönergelere uyar.	+	
2	Görsel uyaran verildiğinde tepki verir.	+	
3	İşitsel uyaran verildiğinde tepki verir.	+	
B	İLK OKUMA YAZMAYA HAZIRLIK		
1	El- göz koordinasyonu sağlar.	+	
2	Yazı araç-gereçlerini kullanır.	+	
3	Temel çizgi çalışmaları yapar.	+	
C	SES-HECE- KELİME -CÜMLE		
1	Ses okur.	-	
2	Hece okur.	-	
3	Kelime okur.	-	
4	Cümle okur.	-	
Ç	OKUMA YAZMA	-	
1	Cümle okur/yazar.	-	
2	Metin okur/yazar.	-	
3	Etkili okuma kurallarını uygular.	-	
D	DİNLEME VE İZLEME	-	
1	Masal ve öykü dinler.	-	
2	Masal ve öykü anlatır.	-	
E	DİL BİLGİSİ	-	
1	Noktalama işaretlerini kullanır.	-	
2	Yazım kurallarını uygular.	-	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AİT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Sesleri ayırt eder.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR ANA YÖNERGE Verilen kelimeyi oku.	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																																								
			ÖĞRETİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME	BİREYSEL														GRUP																									
				1. DERS SAATİ		.../.../.....		2. DERS SAATİ		.../.../.....		3. DERS SAATİ		.../.../.....		4.DERS SAATİ		.../.../.....		5. DERS SAATİ		.../.../.....		6. DERS SAATİ		.../.../.....		1. DERS SAATİ		.../.../.....		2.DERS SAATİ		.../.../.....		3.DERS SAATİ		.../.../.....		4. DERS SAATİ		.../.../.....	
				B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY	B	Sİ	MO	FY				
1. "e" sesini okur.	100	1. "e" sesini oku.	-		X					X		X					X				X																						
2. "e" sesini yazar.	100	2. "e" sesini yaz.	-			X				X			X				X				X																						
3. "l" sesini okur.	100	3. "l" sesini oku.	-																																								
4. "l" sesini yazar.	100	4. "l" sesini yaz.	-																																								
5. Verilen iki sestten anlamlı hece söyler/yazar (el).	100	5. Verilen iki sestten anlamlı hece söyle/yaz (el).	-																																								
6. "a" sesini okur.	100	6. "a" sesini oku.	-																																								
7. "a" sesini yazar.	100	7. "a" sesini yaz.	-																																								
8. Verilen üç sestten anlamlı kelime söyler/yazar (ele, ela).	100	8. Verilen üç sestten anlamlı kelime söyle/yaz (ele, ela).	-																																								
9. "t" sesini okur.	100	9. "t" sesini oku.	-																																								
10. "t" sesini yazar.	100	10. "t" sesini yaz.	-																																								
11. Verilen seslerden anlamlı hece söyler/yazar (el, ele, ela, at, ata, et vb.).	100	11. Verilen seslerden anlamlı kelime söyle/yaz (el, ele, ela, lale, at, ata, et vb.).	-																																								

KISALTMALAR B: BAĞIMSIZ – Sİ: SÖZEL İPUCU – MO: MODEL OLMA – FY: FİZİKSEL YARDIM

AİLE BİLGİLENDİRME: Bu ay içerisinde "e" sesini okuma ve yazmayı kazanmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. 3 ders saati sonunda "e" sesini sözel ipucu verildiğinde okuyabilmekte ve model olduğunda yazabilmektedir. Ses okuma ve yazma becerisinin kalıcı olabilmesi için evde yukarıda belirtilen yönergeler doğrultusunda tekrarlar yapılması gerekmektedir. Evde tekrar yaparken; yazım çalışmalarında ilk çalışmalarda çocuğumuzun çalışma defterinde gördüğümüz gibi ilk çalışmalardan son çalışmalara doğru yazısında bir düzelmeye görülmektedir. Bu durum alıştırma çalışmalarının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Evde yapılacak çalışmalarda bu açıdan çok önemlidir.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Form ilgili ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

2. Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.

3. Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

4. Formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkinliklerinde gelinecek düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar ve bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU	
Bireyin Adı Soyadı:	Eğitime Başlama Tarihi :
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi :
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR												
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY	
1. Sesleri ayırt eder.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Seslerden heceler oluşturur.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Hecelerden kelime oluşturur.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Kelimelerden cümle oluşturur.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Kuralına uygun cümle okur.													
6. Kuralına uygun cümle yazar.													

AÇIKLAMA Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

Birey bir yıl içerisinde çalışmalar sonucunda birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü ses grubundaki sesleri ayırt edebilmektedir. Bu seslerle oluşturulan heceleri ve kelimeleri okuyabilmektedir. Beş ve altıncı gruptaki sesleri ayırt edememektedir. Bu nedenle formda “Sesleri ayırt eder.” kazanımı “-” olarak işaretlenmiştir. Diğer iki kazanımın öğretimine geçilememiştir.

Tarih

Tarih

Tarih

Veli

Öğretmen veya Uygulayıcı

Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

İmza

İmza

MATEMATİK MODÜLÜ

MODÜLÜN AMACI

Matematik ile ilgili becerileri geliştirebilme

KAZANIMLAR

1. Nesneleri az ve çok olma durumuna göre ayırt eder.
2. Nesneleri çokluklarına göre sıralar.
3. Nesneleri büyük ve küçük olma durumuna göre ayırt eder.
4. Nesneleri büyüklüklerine göre sıralar.
5. Nesneleri uzun ve kısa olma durumuna göre ayırt eder.
6. Nesneleri uzunluklarına göre sıralar.
7. Nesneleri kalın ve ince olma durumuna göre ayırt eder.
8. Nesneleri kalınlıklarına göre sıralar.
9. Nesneleri, bir nesnenin içinde ve dışında olma durumuna göre ayırt eder.
10. Nesneleri, bir nesnenin üzerinde ve altında olma durumuna göre ayırt eder.
11. Nesneleri, bir nesnenin uzağında ve yakınında olma durumuna göre ayırt eder.
12. Nesneleri, bir nesnenin önünde ve arkasında olma durumuna göre ayırt eder.
13. Nesneleri, bir nesnenin sağında, solunda ve arasında olma durumuna göre ayırt eder.
14. Nesneleri boş ve dolu olma durumuna göre ayırt eder.
15. Nesneleri yüksekte ve alçakta olma durumuna göre ayırt eder.
16. Nesneleri ağır ve hafif olma durumuna göre ayırt eder.
17. Nesneleri ağırlıklarına göre sıralar.
18. Birer ritmik sayar.
19. Beşer ritmik sayar.
20. Onar ritmik sayar.
21. İkişer ritmik sayar.
22. Üçer ritmik sayar.
23. Dörder ritmik sayar.
24. 1,2,3,4,5,6,7,8 ve 9 doğal sayılarını kavrar.
25. Rakamları yazar.
26. “0” doğal sayısını kavrar
27. İki basamaklı doğal sayıları kavrar.

28. Üç basamaklı doğal sayıları kavrar.
29. Dört basamaklı doğal sayıları kavrar.
30. Beş, altı ve daha fazla basamaklı sayıları kavrar.
31. Sayı doğrusunu kavrar.
32. Doğal sayılar arasındaki büyüklük ve küçüklük ilişkisini ayırt eder.
33. Tek ve çift doğal sayıları ayırt eder.
34. Sıra bildiren sayıları kavrar.
35. Romen rakamlarını kavrar.
36. Doğal sayılarla eldesiz toplama işlemi yapar.
37. Doğal sayılarla eldeli toplama işlemi yapar.
38. Toplama işlemi kullanarak problem çözer.
39. Doğal sayılarla onluk bozmayı gerektirmeyen çıkarma işlemi yapar.
40. Doğal sayılarla onluk bozmayı gerektiren çıkarma işlemi yapar.
41. Çıkarma işlemi kullanarak problem çözer.
42. Çarpım tablosunu ezbere bilir.
43. Doğal sayılarla eldesiz çarpma işlemi yapar.
44. Doğal sayılarla eldeli çarpma işlemi yapar.
45. Çarpma işlemi kullanarak problem çözer.
46. Doğal sayılarla kalansız bölme işlemi yapar.
47. Doğal sayılarla kalanlı bölme işlemi yapar.
48. Bölme işlemi kullanarak problem çözer.
49. Dört işlemi kullanarak problem çözer.
50. Hesap makinesi kullanarak işlem yapar.
51. Küme ve özelliklerini ayırt eder.
52. Kümeler arasındaki ilişkileri ayırt eder.
53. Kümeler arasındaki denklik ilişkisini ayırt eder.
54. Kümeler arasındaki eşitlik ilişkisini ayırt eder.
55. Vücut organları yardımıyla ölçüm yapar.
56. Metre ve cetvel kullanarak ölçüm yapar.
57. Kütle ölçülerini kullanarak ölçüm yapar.
58. Saati okur.
59. Parayı tanır.
60. Geometrik şekilleri ayırt eder.
61. Karenin özelliklerini belirtir.

62. Dikdörtgenin özelliklerini belirtir.
63. Üçgenin özelliklerini belirtir.
64. Dairenin özelliklerini belirtir.
65. Geometrik şekilleri çizer.
66. Geometrik şekillerin çevresini hesaplar.
67. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeleri tamamlar.

MODÜLÜN SÜRESİ

“Matematik” modülü için öngörülen süre 300 ders saatidir.

MODÜLÜN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Modül zihinsel yetersizliği olan bireylere, matematik becerileriyle günlük yaşamlarında gerekli olacak problemleri çözmeye yardımcı olacak düşünme becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır.
2. Zihinsel yetersizliği olan bireyler, matematik becerilerinde diğer alanlardan daha fazla yönlendirilmeye, desteklenmeye, sürekli ve sistemli eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle matematiğin temel kavramlarını ve ilkelerini kavratmada günlük yaşamdan örnekler seçilmeli, gerçek araçlarla çalışılmalıdır.
3. Eğitimde kullanılacak olan materyaller somut düzeyde seçilmeli, her bir kazanım ifadesi için uygun araç-gereç, yöntem ve tekniklerle uygulama yapılmalıdır.
4. Eğitim esnasında diğer disiplin alanlarıyla bağlantı kurularak fırsat eğitimi yapılmalıdır. Örneğin; Türkçe modülü ile ilişkilendirme rakamları doğru şekilde seslendirme şeklinde olabilir.
5. Nesnelere arasındaki ilişkiler konusunda yapılacak çalışmalarla bireyin yakın çevresinde gördüğü eşyalar ve şekiller arasındaki ilişkiyi hissetmesi sağlanır. Bu çalışmalarda bireylerin okumaya ve yazmaya başlamalarına gerek yoktur. Bireylerin bu kavramları doğal ortamlarda gözlem yaptırılarak öğrenmeleri sağlanmalıdır.
6. Ritmik saymalarda önce sözlü olarak sayma, sonra nesnelere sayma çalışmaları yapılmalıdır. Ritmik saymalar bireyin sayı kavramını kazanmasını hızlandırır. İleri ve geriye doğru ritmik sayma çalışmaları toplama, çıkarma ve çarpma işlemlerinin öğretiminde kolaylık sağlayacaktır. Bu nedenle ritmik sayma becerisi kazandırılırken baştan sıra ile sayma çalışmaları belli bir düzene geldikten sonra verilen bir sayıdan başlayıp saymaya da yer verilmelidir.
7. Küme, bireylerin doğal sayıları öğrenmelerine ve doğal sayılar arasındaki ilişkileri kavramalarında bir araç olarak kullanılmalıdır. Yakın çevredeki araç-gereçler, eşyalar ve şekiller bir araya getirilerek kümeler oluşturulmalı, küme kavramı kazandırılmaya

- çalışılmalıdır. Kümelerdeki eleman sayısı kavramı varlıkların bire bir eşlemesi yoluyla kazandırılmalıdır. Kümeler arasındaki ilişki ve işlemler dört işlemin anlamının kazandırılmasında, problem çözme yeteneğinin geliştirilmesinde önemli bir yer tutar.
8. Dört işlem becerilerinin kavratılmasında kümelerden ve kümelerle yapılan işlemlerden yararlanılmalıdır. Nesnelere çalışmaların hareket noktası olmalıdır. Nesnelere bir araya gelmesi, bir arada bulunan nesnelere bazılarının ayrılması, bölünmesi gibi çalışmalar yaptırılmalı ve bunlardan işlem kavramlarının kazandırılmasında yararlanılmalıdır. Bireylere her işlemin sonunda yaptığı işlemin doğruluğunu kontrol etme alışkanlığı kazandırmak amacıyla etkili pekiştirme araçları kullanılmalıdır.
 9. Matematik modülünde dört işlem öğretimi yapılırken öncelikle basamaklandırılmış yöntem kullanılmalıdır.
 10. Dört işlem becerisi kazandırılırken işlemlerle ilgili sözcüklerin anlamları öğretilmelidir. Örneğin; çıkarma işlemine başlamadan önce “eksildi, çıktı, eksi, kaldı” gibi sözcüklerin anlamları öğretilmelidir.
 11. Öğretim esnasında toplama işlemi öğretilirken önce nesnelere öğretim uygulaması yaptırılmalıdır. Örneğin; 1–9 arasındaki nesnelere yan yana getirilerek toplama işlemi anlatılmalıdır. Nesnelere toplama işlemi birey başarılı olarak gerçekleştirirse rakamsal olarak eldesiz biçimde bir basamaklı doğal sayıların toplaması yaptırılmalıdır. Bir basamaklı doğal sayılarla eldesiz toplama uygulamasından sonra iki basamaklı doğal sayılarla eldesiz toplama yaptırılmalı ve ardından eldeli toplama işlemi uygulaması yaptırılmalıdır. Tüm bu uygulamalardan sonra işlem yapılan basamak sayısı artırılarak öğretimde ilerleme yoluna gidilmelidir.
 12. Çıkarma işlemi öğretilirken önce nesnelere öğretim uygulamasına başlamak gerekir. Örneğin; 1–9 arasındaki nesnelere nesne eksiltilerek çıkarma işlemi anlatılmalıdır. Çıkarma işlemine bir nesne grubu içerisinde belirli sayıda nesnelere çıkarılması ile başlanmalıdır. Çıkarma işlemi yaptırılırken “Geriye kaç kaldı.” şeklinde ifadeler kullanılmalıdır. Çıkarma işlemleri yan yana ve alt alta şekilde yaptırılmalı, sonra “ Ne kadar fazla ?, Aradaki fark nedir ? “ gibi uygulamalar yaptırılmalıdır.
 13. Toplama ve çıkarma işlemi öğretildikten sonra toplama ve çıkarma işlemlerini içeren problemler çözdürülmelidir.
 14. Çarpma ve bölme işleminden önce sırayla ikişer, üçer, dörder, beşer, altışar, yedişer, sekizer ve dokuzar ritmik sayma çalışması yaptırılmalıdır.
 15. Çarpma işlemi yaptırılırken çarpmada değişme özelliği üzerinde durulmalıdır. Bir sayının sıfırla çarpılmasının sıfır, birle çarpılmasının çarpılan sayıya eşit olduğu

- kavratılmaya çalışılmalıdır. Ayrıca çarpım tablosunu mekanik olarak ezberlenmesi yerine kalıcı bir şekilde kavranmasına önem verilmelidir.
16. Bölme işlemi yaptırılırken çarpma ile arasındaki ilişki sezdirilmeye çalışılmalıdır. Bölmenin, çarpmanın tersi bir işlem olduğu kavratılmalıdır.
 17. İşlemlerde ilk beceriler kazandırılırken temel toplama işlemleri gereği gibi kavratılmadan çıkarmaya, temel çarpma işlemleri kavratılmadan bölmeye geçilmemelidir. Dört işlemi kullanarak problem çözme becerilerini geliştirirken problemlerin günlük yaşantıdan olmasına ve problemin çözümü için kullanılacak işlemlerin daha önceden kavratılmış olmasına dikkat edilmelidir. Bireylerin kendi kendilerine problem çözmelerine fırsat tanınmalı, gerekli olmadıkça müdahale edilmemelidir. Ancak bireyler herhangi bir zorlukla karşılaştıklarında yardımcı olunmalıdır. Problemlerin bireyin seviyesine uygun olmasına ve basitten karmaşığa doğru bir aşama göstermesine dikkat edilmelidir.
 18. Ölçülerin öğretimine önce parmak, karış, ayak ve adım gibi doğal ölçüler kullanılarak başlanmalıdır. Daha sonra günlük yaşamda karşılaştıkları standart ölçü birimlerine geçilmelidir. Standart ölçü birimleri tanıtılırken bireylerin ölçme araçlarını kullanmalarına ve mümkün olanları yapmalarına fırsat verilmelidir.
 19. Zaman tüm insanlar için önemli bir ölçüm aracıdır. Saat öğretiminde öncelikli olarak tam saatler kazandırılmaya çalışılmalıdır. Birçok şekil ve yapıda saat çeşitleri bulunmaktadır. Birey hangi saat çeşitleriyle zamanı öğrenebiliyorsa öğretim bu saat çeşitleriyle (normal saat, dijital saat) uygulanmalıdır. Birey tam saat kavramını öğrendikten sonra yarım ve çeyrek saat kavramı öğretilir. Öğretim uygulamaları için saat maketi yapılabilir. Bireyin saat edinimi sağlanabilir.
 20. Para, matematiksel anlamda önemli bir kavram olduğu gibi toplumsal yaşamda da önemli bir kavramdır. Para kavramı toplumsal yaşamla ilişkilendirilerek öğretilmelidir. Para anlatılırken paraların sayısal olarak değişimleri de anlatılmalıdır. Örneğin; iki tane 50 kuruşun 1 Türk Lirası ettiği ve 1 Türk Lirasının kâğıt ve madeni para türünün olduğu örneklerle anlatılmalıdır. Öğretimde öğretim yapılan ortam koşulları uygun ise gerçek paralarla uygulama yaptırılması doğru olacaktır. Örneğin; paranın sayısal niteliği, toplumsal yaşam modülü ile ilişkilendirilerek alışveriş esnasında, otobüs kullanımında vb. ortamlarda kazandırılabilir. Para üstü alma, alınan hizmetin ücretini ödeme şeklinde olabilir. Bu mümkün değilse para resimleri gösterilerek öğretim yapılmalıdır.

21. Bireyin evi, okulu, sınıfı, oturduğu semt vb. yakın çevresini oluşturmaktadır. Bireylerin yakın çevresinde kullandıkları geometrik cisimlere benzeyen varlıklar, eğitim ortamına getirilmelidir. Bu cisimlere dokunmaları, hareket ettirmeleri ve gözlemlerini anlatmaları için bireye fırsat verilmelidir. Bireylerin inceledikleri bu cisimlere çevrelerinden örnekler gösterilmelidir.
22. “Matematik” modülü içerisinde yer alan kazanımları gerçekleştirmeye yönelik öğrenme öğretme sürecinde teknolojiden yararlanılabilir. Hesap makinesi, çeşitli bilgisayar programları, görüntülü kaset ve bireyin bireysel özelliklerine göre çeşitli eğitim araç ve gereçleri kullanılabilir.

MODÜLÜN İÇERİĞİ

A. NESNELER ARASINDAKİ İLİŞKİLER

1. Az ve Çok
2. Büyük ve Küçük
3. Uzun ve Kısa
4. Kalın ve İnce
5. İçinde ve Dışında
6. Üzerinde ve Altında
7. Uzak ve Yakın
8. Önünde ve Arkasında
9. Sağında, Solunda ve Arasında
10. Boş ve Dolu
11. Yüksekte ve Alçakta
12. Ağır ve Hafif

B. RİTMİK SAYMALAR

1. Birer Ritmik Sayma
2. Beşer Ritmik Sayma
3. Onar Ritmik Sayma
4. İkişer Ritmik Sayma
5. Üçer Ritmik Sayma
6. Dörder Ritmik Sayma

C. DOĞAL SAYILAR

1. 1–9 Arasındaki Doğal Sayılar
2. Rakam Yazma
3. “0” Doğal Sayısı

4. İki Basamaklı Doğal Sayılar
5. Üç Basamaklı Doğal Sayılar
6. Dört Basamaklı Doğal Sayılar
7. Beş, Altı ve Daha Fazla Basamaklı Sayılar
8. Sayı Doğrusu
9. Doğal Sayılar Arasındaki Büyüklük ve Küçüklük İlişkisi
10. Tek ve Çift Doğal Sayılar
11. Sıra Bildiren Doğal Sayılar
12. Romen rakamları

Ç. TOPLAMA İŞLEMİ

1. Doğal Sayılarla Eldesiz Toplama İşlemi
2. Doğal Sayılarla Eldeli Toplama İşlemi
3. Toplama İşlemini Kullanarak Problem Çözme

D. ÇIKARMA İŞLEMİ

1. Doğal Sayılarla Onluk Bozmayı Gerektirmeyen Çıkarma İşlemi
2. Doğal Sayılarla Onluk Bozmayı Gerektiren Çıkarma İşlemi
3. Çıkarma İşlemini Kullanarak Problem Çözme

E. ÇARPIM TABLOSU

F. ÇARPMA İŞLEMİ

1. Doğal Sayılarla Eldesiz Çarpma İşlemi
2. Doğal Sayılarla Eldeli Çarpma İşlemi
3. Çarpma İşlemini Kullanarak Problem Çözme

G. BÖLME İŞLEMİ

1. Doğal Sayılarla Kalansız Bölme İşlemi
2. Doğal Sayılarla Kalanlı Bölme İşlemi
3. Hesap Makinesi Kullanma
4. Bölme İşlemini Kullanarak Problem Çözme
5. Dört İşlemi Kullanarak Problem Çözme

Ğ. KÜMELER

1. Küme ve Özellikleri
2. Kümeler Arasındaki İlişkiler
3. Kümeler Arasındaki Denklik İlişkisi
4. Kümeler Arasındaki Eşitlik İlişkisi

H. ÖLÇÜLER

1. Doğal Ölçüler
2. Kütle Ölçüleri
3. Zaman Ölçüleri
4. Değer Ölçüleri

I. GEOMETRİK ŞEKİLLER

1. Kare
2. Dikdörtgen
3. Üçgen
4. Daire

İ. ÖRÜNTÜ OLUŞTURMA

MODÜLDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Modülde ölçme ve değerlendirme süreci; kaba değerlendirme, öğretim öncesi değerlendirme, öğretim sürecini (ders saati) değerlendirme, son değerlendirme ve öğretim sonrası (dönem sonu) değerlendirme aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamalarla ilgili hazırlanan örnek formlara yönelik açıklamalar aşağıda verilmiştir.

A. Kaba Değerlendirme

- a. Kaba Değerlendirme Formu'nda "Matematik" kazanımlarının değerlendirilmesinde bağımsız olarak yapılan beceriler "+", bağımsız olarak yapılamayan beceriler "-" olarak işaretlenmelidir. Açıklama bölümünde ise değerlendirme sırasındaki gözlemler yazılmalıdır.
- b. Kaba Değerlendirme Formu'na kayıt yapılırken bireyin tepkilerine müdahale edilmemeli ve bireye yardımda bulunulmamalıdır.
- c. Kaba değerlendirme sonucunda aile ile işbirliği yapılarak BEP hazırlanmalıdır.

B. Öğretim Öncesi Değerlendirme

- a. Öğretim öncesi değerlendirmeye başlamadan önce bireyin fiziksel ihtiyaçları (yemek, tuvalet vb.) mutlaka giderilmelidir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonuçları, Performans Kayıt Tablosu'nda yer alan öğretim öncesi değerlendirme sütununa işaretlenmelidir.
- c. Yapılan kaba değerlendirme sonucunda birer ritmik sayma kazanımının yetersiz olduğu ve bağımsız olarak yapamadığı varsayılarak bir örnek hazırlanmıştır.
- ç. "Öğretim Öncesi Değerlendirme" sütununa birer ritmik sayma ile ilgili işaretleme yapılırken her bir alt basamak için bireye yönerge verilir ve bireyin bunu yapip

yapamadığına bakılır. Gerçekleştirdiği her bir basamak için “+” , gerçekleştiremediği basamaklar için “-” ifadeleri kullanılır.

- d. Öğretim öncesi değerlendirmede öncelikle ele alınan birer ritmik sayma kazanımı alt basamaklara ayrılmıştır: 1. 1’den başlayarak birer ritmik say. 2. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak birer ritmik say.

C. Öğretim Sürecini (Ders Saati) Değerlendirme

- a. Öğretim sürecini değerlendirme sonuçları, her ders saati sonunda Performans Kayıt Tablosu’nda yer alan “Öğretim Sürecini Değerlendirme” sütununa işaretlenir.
- b. Öğretim öncesi değerlendirme sonucunda bireye birer ritmik sayma kazanımının alt basamaklarından bağımsız olarak yapamadıkları üzerinde öğretim yapılacaktır.
- c. Her ders saati öğretiminin sonunda bireyin becerinin hangi basamağında kaldığı Öğretim Sürecini Değerlendirme Formu’na işlenir.
- ç. Performans kayıt tablosunun sonunda yer alan aile bilgilendirme bölümüne “birer ritmik sayma” kazanımın hem öğretilmesinin hem de kalıcılığının sağlanabilmesi için yapılacak olan tekrarlar ile ilgili açıklamalar da bulundurulacaktır.

Ç. Son Değerlendirme

- a. Örnek alınan kazanım “birer ritmik sayma” olduğu için öğretim sürecinde yapmış olduğumuz son ders saati değerlendirmesi aynı zamanda bireyin bu kazanım için son değerlendirilmesi olacaktır. Bu nedenle son değerlendirme için ayrı bir form hazırlanmayacaktır.
- b. Matematik modülünde bulunan az-çok, büyük-küçük, uzun-kısa vb. ile ilgili kazanımlar için Performans Kayıt Tablosu’nda öğretim süreci değerlendirme basamakları gerçekleştiği (“+” ya da “B” olarak işaretlendiği) zaman farklı soru ve araç-gereçlerle ezbere yapılıp yapılmadığını değerlendirmek amacıyla Son Değerlendirme Formu hazırlanmalıdır.
- c. Son değerlendirme sonucunda tüm alt basamaklar “+” ya da “B” olarak işaretlendiğinde kazanımın gerçekleştiği, “-“ ya da “ Sİ, MO veya FY” olarak işaretlendiğinde ise kazanımın gerçekleşmediği ve öğretimin tekrar edilmesi gerektiğine karar verilir.

D. Öğretim Sonrası (Dönem Sonu) Değerlendirme

- a. Bireyin gelişimi, öğretim süreci değerlendirme sonuçlarına uygun olarak, her ay sonunda Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu’na işlenecektir.
- b. Dönem Sonu Performans Değerlendirme Formu doldurulurken kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna, kazanım bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak

işaretlenir. Kazanım başlanıldığı aydan sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

- c. Dönem sonunda öğretimi yapılamayan ve öğretimi tamamlanamayan kazanımlar da “Dönem Sonu Bireysel Performans Değerlendirme Formu”na kaydedilecektir.
- ç. Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre sonunda birey için gerçekleştirilmesi amaçlanan kazanımlardan; gerçekleştirilemeyen ya da öğretimi yapılamayan kazanımlar ayrıntılı olarak, öğretime hiç başlanmadı ise bunun gerekçeleri; öğretime başlanmış olmasına rağmen kazanım gerçekleştirilemedi ise hangi alt basamakta kaldığı “RAM Bilgilendirme Bölümü”nde açıklanacaktır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORM ÖRNEKLERİ

MATEMATİK KABA DEĞERLENDİRME FORMU			
Adı/Soyadı:		Uygulama Tarihi:	
Doğum Tarihi:			
	BİLDİRİMLER	Evet/Hayır	AÇIKLAMA
A.	 NESNELER ARASINDAKİ İLİŞKİLER	+	
1	Nesneleri az ve çok olma durumuna göre ayırt eder.	+	
2	Nesneleri çokluklarına göre sıralar.	+	
3	Nesneleri büyük ve küçük olma durumuna göre ayırt eder.	+	
4	Nesneleri büyüklüklerine göre sıralar.	+	
5	Nesneleri uzun ve kısa olma durumuna göre ayırt eder.	+	
6	Nesneleri uzunluklarına göre sıralar.	+	
7	Nesneleri kalın ve ince olma durumuna göre ayırt eder.	+	
8	Nesneleri kalınlıklarına göre sıralar.	+	
9	Nesneleri, bir nesnenin içinde ve dışında olma durumuna göre ayırt eder.	+	
10	Nesneleri, bir nesnenin üzerinde ve altında olma durumuna göre ayırt eder.	+	
11	Nesneleri, bir nesnenin uzağında ve yakınında olma durumuna göre ayırt eder.	+	
12	Nesneleri, bir nesnenin önünde ve arkasında olma durumuna göre ayırt eder.	+	
13	Nesneleri, bir nesnenin sağında, solunda ve arasında olma durumuna göre ayırt eder.	+	
14	Nesneleri boş ve dolu olma durumuna göre ayırt eder.	+	

15	Nesneleri yüksekte ve alçakta olma durumuna göre ayırt eder.	+	
16	Nesneleri ağır ve hafif olma durumuna göre ayırt eder.	+	
17	Nesneleri ağırlıklarına göre sıralar.	+	
B. RİTMİK SAYMA			
1	Birer ritmik sayar.	-	
2	Beşer ritmik sayar.	-	
3	Onar ritmik sayar.	-	
4	İkişer ritmik sayar.	-	
5	Üçer ritmik sayar.	-	
6	Dörder ritmik sayar.	-	
C. DOĞAL SAYILAR			
1	Rakamları yazar.	-	
2	1,2,3,4,5,6,7,8 ve 9 doğal sayılarını kavrar.	-	
3	“0” doğal sayısını kavrar	-	
4	İki basamaklı doğal sayıları kavrar.	-	
5	Üç basamaklı doğal sayıları kavrar.	-	
6	Dört basamaklı doğal sayıları kavrar.	-	
7	Beş, altı ve daha fazla basamaklı sayıları kavrar.	-	
8	Sayı doğrusunu kavrar.	-	
9	Doğal sayılar arasındaki büyüklük ve küçüklük ilişkisini ayırt eder.	-	
10	Tek ve çift doğal sayıları ayırt eder.	-	
11	Sıra bildiren sayıları kavrar.	-	
12	Romen rakamlarını kavrar.	-	
Ç. TOPLAMA İŞLEMİ			
1	Doğal sayılarla eldesiz toplama işlemi yapar.	-	
2	Doğal sayılarla eldeli toplama işlemi yapar.	-	
3	Toplama işlemini kullanarak problem çözer.	-	
D. ÇIKARMA İŞLEMİ			
1	Doğal sayılarla onluk bozmayı gerektirmeyen çıkarma işlemi yapar.	-	
2	Doğal sayılarla onluk bozmayı gerektiren çıkarma işlemi yapar.	-	
3	Çıkarma işlemini kullanarak problem çözer.	-	
E. ÇARPIM TABLOSU			
1	Çarpım tablosunu ezberler.	-	
F. ÇARPMA İŞLEMİ			
1	Doğal sayılarla eldesiz çarpma işlemi yapar.	-	
2	Doğal sayılarla eldeli çarpma işlemi yapar.	-	
3	Çarpma işlemini kullanarak problem çözer.	-	
G. BÖLME			
1	Doğal sayılarla kalansız bölme işlemi yapar.	-	
2	Doğal sayılarla kalanlı bölme işlemi yapar.	-	
3	Hesap makinesi kullanarak işlem yapar.	-	
4	Bölme işlemini kullanarak problem çözer.	-	
5	Dört işlemi kullanarak problem çözer.	-	

Ğ.	KÜME		
1	Küme ve özelliklerini ayırt eder.	-	
2	Kümeler arasındaki ilişkileri ayırt eder.	-	
3	Kümeler arasındaki denklik ilişkisini ayırt eder.	-	
4	Kümeler arasındaki eşitlik ilişkisini ayırt eder.	-	
H.	ÖLÇÜLER		
1	Vücut organları yardımıyla ölçüm yapar.	-	
2	Metre ve cetvel kullanarak ölçüm yapar.	-	
3	Kütle ölçülerini kullanarak ölçüm yapar.	-	
4	Saati okur.	-	
5	Parayı tanır.	-	
I.	GEOMETRİK ŞEKİLLER		
1	Geometrik şekilleri ayırt eder.	-	
2	Karenin özelliklerini belirtir.	-	
3	Dikdörtgenin özelliklerini belirtir.	-	
4	Üçgenin özelliklerini belirtir.	-	
5	Dairenin özelliklerini belirtir.	-	
6	Geometrik şekilleri çizer.	-	
7	Geometrik şekillerin çevresini hesaplar.	-	
İ.	ÖRÜNTÜ OLUŞTURMA		
1.	Bir örüntüde eksik bırakılan öğeleri tamamlar.	-	

Bu form bireyin bir ay boyunca edindiği kazanımların değerlendirilmesi ve yapılan çalışmalarla ilgili ailenin bilgilendirilmesi amacıyla örnek olarak hazırlanmıştır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİREYİN ADI SOYADI:

AIT OLDUĞU AY:

KAZANIM: Birer ritmik sayar.

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER SORULAR	ANA YÖNERGE Birer birer say.	ÖĞRETİM ÖNCESİ DEĞERLENDİRME	ÖĞRETİM SÜRECİNİ DEĞERLENDİRME																							
					BİREYSEL												GRUP											
					1. DERS SAATI	...	2. DERS SAATI	...	3. DERS SAATI	...	4. DERS SAATI	...	5. DERS SAATI	...	6. DERS SAATI	...	1. DERS SAATI	...	2. DERS SAATI	...	3. DERS SAATI	...	4. DERS SAATI	...				
-	+	B	SI	MO	FY	B	SI	MO	FY	B	SI	MO	FY	B	SI	MO	FY	B	SI	MO	FY	B	SI	MO	FY			
1. 1'den başlayarak 20'ye kadar birer ritmik sayar.	%100	1. 1'den başlayarak 20'ye kadar birer say.	-			X			X			X			X			X			X							
2. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak 20'ye kadar birer ritmik sayar.		2. 3'ten başlayarak birer 20'ye kadar say.	-			X			X			X			X			X										

AİLE BİLGİLENDİRME Bu ay içerisinde çocuğunuza ritmik sayma üzerinde eğitim verilmiştir. 6 ders saati sonucunda çocuğunuz 1'den başlayarak 20'ye kadar ritmik sayabilmektedir. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak birer ritmik sayma çalışmasında ise henüz bağımsız sayma becerisine sözel ipucu verildiği zaman beceriyi gerçekleştirebilmektedir. Siz de evde çalışırken çocuğunuzla ritmik sayma çalışması yaparsanız kazandırdığımız becerinin genellemesinde daha başarılı olabiliriz.

FORM İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Form ilgili ay içerisinde öğretimi gerçekleştiren öğretmen veya uygulayıcı tarafından doldurulacaktır.

2. Formun bir nüshası ay sonunda imza karşılığı veliye teslim edilecektir. Formun aslı bireyin dosyasında saklanacaktır.

3. Her ders saati sonrasında aileye yapılan çalışmalar ve evde yapılabilecek etkinlikler (tekrar) hakkında sözlü ya da yazılı bilgilendirme yapılmalıdır.

4. Formda ilgili ay içerisinde bireyle gerçekleştirilen bütün öğretim etkinliklerinde gelinen düzey, veli öğretmen veya uygulayıcı iş birliğinin katkılarının gözden geçirilmesi, öğretim sürecinde eksik kalan noktalar ve bir sonraki aydaki çalışma içeriği ve izlenecek yol hakkında bilgilendirmeler yer almalıdır.

DÖNEM SONU BİREYSEL PERFORMANS DEĞERLENDİRME FORMU	
Bireyin Adı Soyadı:	Eğitime Başlama Tarihi : .../.../.....
Bireyin Yaşı :	Eğitimin Bitiş Tarihi : .../.../.....
Eğitsel Tanısı :	

KAZANIMLAR	AYLAR											
	1. AY	2. AY	3. AY	4. AY	5. AY	6. AY	7. AY	8. AY	9. AY	10. AY	11. AY	12. AY
1. Birer ritmik sayar.	-	-	-	-	-	+	+					
2. Beşer ritmik sayar.					-	-	+	+	+			
3. Onar ritmik sayar.							-	-	+	+		
4. İkişer ritmik sayar.						-	-	-	-	-	-	-
5. Üçer ritmik sayar.												
6. 1–9 arasındaki doğal sayıları ayırt eder.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+		
7. Rakam yazma çalışmaları yapar.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	

AÇIKLAMA Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca önerilen süre içerisinde kazandırılması amaçlanan kazanımlar, maddeler hâlinde forma işlenir. Kazanıma hangi ayda başlanmış ise o ay ile ilgili sütuna; bir ay içinde gerçekleşti ise “+” olarak; sonraki aylarda devam ediyorsa (kazanım gerçekleşmedi ise) “-” olarak işaretlenir. Kazanımın gerçekleştiği aya “+” konur.

RAM BİLGİLENDİRME

İkişer ritmik sayma becerinde birey model olduğunda sayabilmektedir. Bireyle ikişer ritmik sayma kazanımı çalışılmasına karşın başarı sağlayamamıştır. İkişer ritmik saymada başarı sağlanamadığı için üçer ritmik saymaya geçilmemiştir.

Tarih
Veli

Tarih
Öğretmen veya Uygulayıcı

Tarih
Öğretmen veya Uygulayıcı

İmza

İmza

İmza

KAYNAKÇA

1. Alberto, P. A., ve Troutman, A. C, Applied behavior analysis for teachers (7. Baskı), Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall, 2006.
2. Cavkaytar, A., Zihin Engellilere Öz Bakım ve Ev İçi Becerilerinin Öğretiminde Bir Aile Eğitimi Programının Etkililiği, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1999.
3. Chance, P., First Course İn Applied Behavior Analysis. Long Grove, Illinois: Waveland Press, Inc, 1998.
4. Cooper, J. O., Heron, T. E., ve Heward, W. L. Applied Behavior Analysis (2. Baskı), Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall, 2007.
5. Çalık, T. Eğitimle İlgili Bazı Temel Kavramlar, Eğitim Bilimine Giriş, Küçükahmet, L. (Ed.), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.
6. Eripek, S. Zeka Geriliği Olan Çocuklar. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş, Ataman,A.(Ed.), Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2003.
7. Gürsel, O. (Ed), Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayını Anadolu Üniversitesi, 2005.
8. Gürsel,O.,Kaynaştırma uygulamalarında öğrenci gereksinimlerinin değerlendirilmesi. S. Eripek (Ed.) İlköğretimde Kaynaştırma. Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayını, 2007.
9. Hickson, L., Blackman, L. S., ve Reis, E. M., Mental retardation: Foundations of educational programming, Boston: Allyn and Bacon, 1995.
10. Kameenui, E.J., & Simmons, D.C., Designing Instructional Strategies: The Prevention of Academic Learning Problems, Columbus, OH:Merrill, 1997.
11. Longman.Carnine, D.W., Silbert, J., ve Kameenui, E.J. Direct Instruction Reading. (4. Baskı), Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall, 2004.
12. MEB, İlköğretim Okulu Orta Düzeyde Öğrenme Yetersizliği (Eğitilebilir) Olan Çocuklar Eğitim Programı, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 2001.
13. MEB, Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 2002.
14. MEB, İş Okulu Eğitim Programı, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 2005.

15. Martella, M., Ronald C. ve Slocum T. A., Introduction to Direct Instruction, Boston, MA: Pearson, 2004.
16. ÖZİ (Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı), Zihinsel Özürlüler Rehberi. Aile Eğitim Seti, Genişletilmiş İkinci Baskı, Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2008.
17. Özyürek, M. , Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.
18. Slocum, T.A. Evaluation of Direct Instruction Implementations. Journal of Direct Instruction, 3(2), 111-117, 2003.
19. Snell, M. E., ve Brown, F., Instructional planning and implementation, M. E. Snell (Editör), Instruction Of Students With Severe Disabilities (4. Baskı), Upper Saddle River, NY: Macmillan Publishing Company, 1993.
20. Snell, M. E., ve Brown, F., Designing and implementing instructional programs. M. E. Snell, & F. Brown (Editörler), Instruction Of Students With Severe Disabilities (6. Baskı), Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall, 2006.
21. Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
22. Tekin-İftar, E., ve Kırcaali-İftar, G., Özel Eğitimde Yanlızsız Öğretim Yöntemleri (3. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
23. Tekin-İftar, E., Sistemantik öğretim, E. Tekin-İftar (Editör), Davranış Ve Öğrenme Sorunu Olan Çocukların Öğretimi (139-160), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2008
24. Varol, N., Öz Bakım Becerilerinin Öğretimi, Kök Yayıncılık, Ankara, 2004.
25. Vuran, S. ve Çelik, S. Örneklerle Kavram Öğretimi, Zihinsel Yetersizlik Gösteren Çocuklar İçin, Ankara: Kök yayıncılık, 2007.
26. Wolery, M., Ault, M. J., ve Doyle, P. M. Teaching Students With Moderate To Severe Disabilities: Use Of Response Prompting Strategies. NY., 1992.